

ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 – 2570
และแผนปฏิบัติการประจำปีบัญชี 2566

กลุ่มบริหารกองทุนคุ้มครองเด็ก กองคุ้มครองเด็กและเยาวชน
กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
โทร. 0 2651 6498 เว็บไซต์ : www.dcy.go.th

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	1
บทที่ 1 วัตถุประสงค์การจัดทำแผนยุทธศาสตร์	2
บทที่ 2 ความเชื่อมโยงและวิธีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์	5
บทที่ 3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมกองทุนคุ้มครองเด็ก	13
บทที่ 4 แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการกองทุนคุ้มครองเด็ก	18
ภาคผนวก	39
ภาคผนวก 1 การศึกษาวัตถุประสงค์ การบริหารจัดการ และโครงสร้างกองทุนคุ้มครองเด็ก	
ภาคผนวก 2 การวิเคราะห์ สถานการณ์ด้านการคุ้มครองเด็กในบริบทโลก	
ภาคผนวก 3 การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการคุ้มครองเด็กในสังคมไทย	
ภาคผนวก 4 การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของแผนยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก และกรอบการพัฒนาอื่น ๆ	
ภาคผนวก 5 การวิเคราะห์การใช้จ่ายเงินของกองทุนคุ้มครองเด็กเพื่อการสนับสนุนรายบุคคล และโครงการ	

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก จัดทำขึ้นตามภารกิจของกองทุนคุ้มครองเด็ก โดยมีการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และประเด็นยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนการปฏิรูปประเทศ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 เพื่อกำหนดเป้าหมายทิศทางและเป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติงานของกองทุนคุ้มครองเด็ก

กองทุนคุ้มครองเด็กได้มีการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์การทำงานด้านการคุ้มครองเด็กและการทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของกองทุนคุ้มครองเด็ก ตลอดจนการนำผลการสำรวจความต้องการของผู้ขอรับการสนับสนุน (Real Demand) มาเป็นปัจจัยนำเข้าในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เพื่อใช้เป็นเป้าหมาย และทิศทางการทำงาน ตลอดจนแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของกองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2566 - 2570 และแผนปฏิบัติการประจำปีบัญชี ซึ่งพบว่ากองทุนคุ้มครองเด็ก มีส่วนสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายด้านการทำงานคุ้มครองเด็กในระดับพื้นที่เป็นจำนวนมาก สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย และการสนับสนุนงบประมาณของกองทุนคุ้มครองเด็กมีส่วนในการหนุนเสริม สนับสนุนการทำงานเพื่อการคุ้มครองเด็กที่ระบบงบประมาณปกติไม่สามารถดำเนินการได้ ทำให้กลุ่มเป้าหมายเด็กได้รับการคุ้มครองเพิ่มขึ้น รวมทั้งกองทุนคุ้มครองเด็ก มีทุนทรัพยากร และเครือข่ายการทำงานภายใต้ความร่วมมือกับหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในด้านนโยบายและเป้าหมายการทำงานของผู้บริหาร กรมกิจการเด็กและเยาวชน มีความชัดเจน แต่ในส่วนของปฏิบัติการยังขาดการทำงานเชิงรุกที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ปัญหาเด็ก ในปัจจุบัน อีกทั้งยังขาดการสื่อสารการประชาสัมพันธ์หน่วยงาน การสร้างความเข้าใจเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติ เพื่อให้หน่วยงานชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานด้านการคุ้มครองเด็ก และระบบฐานข้อมูลปฏิบัติการของกองทุนคุ้มครองเด็กยังขาดประสิทธิภาพในการใช้งาน นอกจากนี้ยังพบว่าสถานการณ์ปัญหาเด็ก เป็นสภาพการณ์ที่มีความสลับซับซ้อนและรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตลอดจนสร้างผลกระทบในวงกว้าง ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของกองทุนคุ้มครองเด็ก จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สนับสนุนการสงเคราะห์และการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในระดับประเทศ จังหวัด และท้องถิ่น เพื่อกระตุ้นให้หน่วยงาน องค์กร บุคคลแวดล้อมเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานคุ้มครองเด็กในระดับประเทศ จังหวัด และท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่าย เพื่อให้เครือข่ายมีศักยภาพและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนระบบการคุ้มครองเด็ก โดยสร้างระบบการพัฒนาครอบครัว ครอบครัวอุปถัมภ์ ผู้ดูแลเด็กให้มีความรู้ความเข้าใจตามพัฒนาการช่วงวัยฯ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนให้คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการทั้งส่วนกลางและภูมิภาค เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้กำหนดทิศทาง เป้าหมายการบริหารจัดการกองทุน รวมถึงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ภายในองค์กร เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในองค์กรผ่านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่บุคลากรทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมถึงการใช้การติดตามและประเมินผลมาจัดการความรู้ภายในองค์กร

บทที่ 1

**วัตถุประสงค์การจัดทำ
แผนยุทธศาสตร์**

1 **วัตถุประสงค์การจัดทำแผนยุทธศาสตร์**

ผลการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนโครงสร้างประชากรของประเทศไทย ที่นอกจากจะทำให้สังคมไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุแล้ว¹ ยังพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วทำให้ เด็กและเยาวชนได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมกล่าวคือ ผลกระทบเชิงโครงสร้างทำให้ครอบครัวและ ความสามารถในการทำหน้าที่ของพ่อแม่ในการอุปการะเลี้ยงดูเด็กให้สามารถเติบโตได้เต็มศักยภาพ มีประสิทธิภาพลดลง ตลอดจนรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป กลายเป็น ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงบุตรเพียงลำพังเพิ่มมากขึ้น หรือรูปแบบการอยู่อาศัยในครอบครัวมี ลักษณะครอบครัวข้ามรุ่น² (Skipped Generation Families) ที่เพิ่มขึ้น อันเป็นผลจากการที่พ่อแม่ของเด็ก ต้องอพยพย้ายถิ่นเพื่อหางานทำหรือประกอบอาชีพ ซึ่งอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษา ทั้งด้านความรัก ความอบอุ่น การเอาใจใส่ดูแลเด็ก อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางสภาพแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมต่างช่วงวัย (Zhang, 2013)³ อาจก่อให้เกิดการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างผิดๆจะทำให้เด็กมีการพัฒนาบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสม มีปัญหาสุขภาพจิตและนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (กรมกิจการสตรีและครอบครัว, 2557)

สถานการณ์ดังกล่าว เป็นความท้าทายต่อการดำเนินการเพื่อการคุ้มครองเด็กในเชิงระบบ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของครอบครัว (ยุทธศาสตร์การคุ้มครองเด็ก แห่งชาติ พ.ศ.2560-2565)⁴ นอกจากนี้ ยังมีสถานการณ์ปัญหาการคุ้มครองเด็กอื่นๆ ที่ควรต้องพิจารณา อาทิ การใช้ความรุนแรงต่อเด็กในรูปแบบต่างๆ การแสวงหาประโยชน์จากเด็ก การกระทำความผิดของเด็ก การที่เด็กต้องตกเป็นผู้ถูกกระทำความรุนแรง รวมถึงกลุ่มเด็กที่อยู่ในภาวะความเสี่ยง/ มีความเปราะบาง ดังเช่น กรณีเด็กเร่ร่อนหรือเด็กกลุ่มเสี่ยงต่อการเป็นคนไร้ที่พึ่ง (At Risk a Becoming of Child Destitute) ซึ่งล้วนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและส่งผลกระทบต่อตัวเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม

¹ ชาย โพลีลีตา, 2555. คราวเรือนไทยในสองทศวรรษแห่งการพัฒนา. วารสารราชบัณฑิตยสถาน ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม ถึงกันยายน 2555)

² วณิชชา ณรงค์ชัย (2555) ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับ “ครัวเรือนข้ามรุ่น” ว่ามีความหมายถึงครอบครัวที่มีสมาชิกข้ามช่วง อายุอาศัยอยู่ด้วยกันประกอบด้วยผู้สูงอายุได้แก่บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปหรือบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นปู่ย่าหรือ ตายายในครอบครัวข้ามรุ่นและเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีที่อยู่อาศัยร่วมกันกับปู่ย่าหรือตายายและมีความสัมพันธ์กันระหว่างคน 2 รุ่นวัยอันได้แก่รุ่นปู่ยา ตายาย (1stGen) และรุ่นหลาน (3rdGen) โดยที่รุ่นพ่อแม่ (2ndGen) ไม่ได้พำนักอยู่อาศัยด้วยกันดู เพิ่มเติมใน วณิชชา ณรงค์ชัย. 2555. การอยู่ร่วมกันของคนข้ามรุ่นในครอบครัวผู้ย้ายถิ่นอีสาน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

³ Zhang Jiyuan. 2013. Skipped-generation Households and Intergenerational Relationships: Analyzing the Reasons for Grandparenting in Rural China.

⁴ กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2560 ยุทธศาสตร์การคุ้มครองเด็ก แห่งชาติ พ.ศ.2560-2565

กองทุนคุ้มครองเด็กจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หมวด 8 มาตรา 68 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งครอบครัวและครอบครัวอุปถัมภ์ โดยการทำหน้าที่เป็นแหล่งทุนในการให้ความช่วยเหลือเด็กและครอบครัวที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน รวมถึงเป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินงานด้านเด็กให้แก่องค์กรภาคเอกชนที่ขาดแหล่งทุนในการทำงาน และทำหน้าที่เป็นแหล่งทุนเสริมสำหรับหน่วยงานภาครัฐในกรณีที่ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณหรือได้รับแต่ไม่เพียงพอเพื่อให้เกิดความคล่องตัว ดังนั้น การดำเนินงานของกองทุนคุ้มครองเด็กจึงเป็นการทำหน้าที่สนับสนุนให้เกิดกลไกการคุ้มครองเด็กซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่กองทุนคุ้มครองเด็กจะต้องมีทิศทาง เป้าหมาย การทำงาน ตลอดจนวิธีการดำเนินงานที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพและมุ่งผลสัมฤทธิ์การทำงานที่ส่งผลดีต่อการคุ้มครองเด็ก

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานของกองทุนคุ้มครองเด็กมีทิศทางและเป้าหมายที่สนองต่อสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กที่จะนำไปสู่การคุ้มครองเด็กในเชิงระบบ กองทุนคุ้มครองเด็กจึงได้จัดทำยุทธศาสตร์ของหน่วยงานเพื่อกำหนดเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนและสามารถเชื่อมประสาน สนับสนุนการดำเนินงานหรือสร้างร่วมมือกับหน่วยงานที่มีภารกิจด้านการคุ้มครองเด็ก อันสอดคล้องกับบันทึกข้อตกลงการประเมินผลการดำเนินงานทุนหมุนเวียน ประจำปีบัญชี 2565 ระหว่างกระทรวงการคลังและกองทุนคุ้มครองเด็ก กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ด้านที่ 5 การปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหาร ผู้บริหารทุนหมุนเวียน พนักงานและลูกจ้าง ตัวชี้วัดที่ 5.1 บทบาทคณะกรรมการบริหารทุนหมุนเวียน ได้กำหนดตัวชี้วัดหนึ่งที่สำคัญคือ การจัดให้มีหรือทบทวนแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว (3-5 ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปีบัญชี 2566 ของกองทุนคุ้มครองเด็ก⁵

ทั้งนี้ ตามมติคณะกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็กในการประชุมครั้งที่ 5/2564 เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2564 ที่ได้เห็นชอบให้มีจัดทำยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็กระยะยาว พ.ศ. 2566-2570 และแผนปฏิบัติการประจำปี 2566 ภายใต้โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็กระยะยาว (3-5 ปี) และจัดทำแผนปฏิบัติการ ปี 2566 เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนคุ้มครองเด็ก ตลอดจนให้มีการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์การทำงานด้านการคุ้มครองเด็ก และการทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของกองทุนคุ้มครองเด็ก อันนำไปสู่การกำหนดเป้าหมาย ทิศทางการทำงาน แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ของกองทุนคุ้มครองเด็ก ในระยะ 1 ปีข้างหน้า เพื่อให้เกิดแผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนกองทุนคุ้มครองเด็ก และแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ในจัดทำยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก

1. เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางและเป้าหมายที่สนองต่อสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กที่จะนำไปสู่การคุ้มครองเด็กในเชิงระบบ
2. เพื่อดำเนินการให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของกองทุนคุ้มครองเด็ก
3. เพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องกับบันทึกข้อตกลงการประเมินผลการดำเนินงานทุนหมุนเวียน ประจำปีบัญชี 2565 ระหว่างกระทรวงการคลังและกองทุนคุ้มครองเด็ก กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

⁵ บริษัท ทริส คอร์ปอเรชั่น จำกัด . บันทึกข้อตกลงการประเมินผลการดำเนินงานทุนหมุนเวียน ประจำปีบัญชี 2565

บทที่ 2

ความเชื่อมโยง และวิธีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

2.1 ความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็กและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

ในการจัดทำยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2566 – 2570 ครั้งนี้ ได้นำนโยบายของชาติ และหน่วยงานทุกระดับที่เกี่ยวข้อง มากำหนดเป้าหมายตัวชี้วัดที่เชื่อมโยงและสอดคล้องกับทิศทางของสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งประกอบไปด้วย แผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูป ประเทศ ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2560 – 2579 รวมทั้งแผนปฏิบัติการกรมกิจการเด็กและเยาวชน (พ.ศ. 2563 – 2565) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ พ.ศ.2560 โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อรับผิดชอบในการจัดร่างยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งได้ดำเนินการแล้วเสร็จ และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2561 โดยมีวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยมียุทธศาสตร์ด้านที่เกี่ยวข้องกับกองทุนคุ้มครองเด็ก ได้แก่

ด้านที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม : โดยมีเป้าหมายการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ

<p>ยุทธศาสตร์ชาติ</p> <p>การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม</p>	<p>เป้าหมาย</p> <p>- สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ</p>	<p>ตัวชี้วัด</p> <p>(1) ความแตกต่างของรายได้และการเข้าถึงบริการภาครัฐระหว่างกลุ่มประชากร (2) ความก้าวหน้าของการพัฒนาคน</p>	<p>ประเด็นยุทธศาสตร์</p> <p>(1) การลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ (2) การเสริมสร้างพลังทางสังคม</p>
---	---	---	--

2. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นแผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ มีทั้งสิ้น 23 ประเด็น ซึ่งจะมีผลผูกพันต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น รวมทั้งการจัดทำงบประมาณต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทฯ ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

ประเด็นที่ 17 ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม : ที่สามารถสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติของประชากรทุกช่วงวัย ทุกเพศสภาพ และทุกกลุ่ม จะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความคุ้มครองทางสังคมขั้นต่ำให้ทุกชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม โดยเป็นสวัสดิการที่ทุกภาคส่วนร่วมกันรับผิดชอบ และการสร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางและด้อยโอกาส ผ่านกลไกที่สามารถชี้เฉพาะเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ชาติ : การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

แผนแม่บทภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580

ประเด็นที่ 17
ความเสมอภาคและ
หลักประกันทางสังคม

เป้าหมาย : คนไทยทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง ได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด : สัดส่วนประชากรกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคม อย่างน้อย 9 กรณี ได้แก่ เจ็บป่วย คลอดบุตร ตาย ทูพพลภาพ/พิการ เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร ชราภาพ ว่างงาน ผู้อยู่ในอุปการะ และการบาดเจ็บจากการทำงาน

แผนย่อย : การคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางเศรษฐกิจสังคมและสุขภาพ

3. ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) เป็นแผนพัฒนาฯ ฉบับแรกที่เริ่มต้นกระบวนการร่างกรอบแผนภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและจะมีผลในการใช้เป็นกรอบเพื่อกำหนดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิบัติการในช่วง 5 ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยได้คำนึงถึงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนนโยบายแห่งรัฐ รวมถึงสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและโลก นอกจากนี้จะต้องคำนึงถึงความสำคัญของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อภาพรวมของประเทศ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรมนุษย์ สิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งมีความเชื่อมโยงในเป้าหมายหลักการมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม

ยุทธศาสตร์ชาติ : การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570

เป้าหมายหลัก (3) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม

หมุดหมายที่ (9) คนไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม

ตัวชี้วัด

(2.1) ดัชนีรวมของความคุ้มครองทางสังคมมีค่าไม่ต่ำกว่า 100 โดยดัชนีรวมทางสังคม มิติที่ 1 ความคุ้มครองทางสังคมสำหรับวัยเด็ก

4. ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2560 – 2579

วิสัยทัศน์ : สร้างสังคมดี คนมีคุณภาพ

พันธกิจ

1. พัฒนาคคนและสังคมให้มีคุณภาพเต็มศักยภาพและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง
2. สร้างเสริมเครือข่ายจากทุกภาคส่วนในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม
3. พัฒนานองค์ความรู้ ชีตความสามารถ และระบบการบริหารจัดการด้านการพัฒนาสังคม
4. จัดระบบสวัสดิการที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เพื่อให้ประชาชนมีหลักประกันและมีความมั่นคงในชีวิต

สำหรับประเด็นยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่สอดคล้องกับกองทุนคุ้มครองเด็ก ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

ยุทธศาสตร์ชาติ : การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2560 – 2579

ยุทธศาสตร์กระทรวง พม. 20 ปี

2. สร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

เป้าหมาย

ประชากรกลุ่มเป้าหมายมีความมั่นคง
ในการดำรงชีวิต

5. แผนปฏิบัติการกรมกิจการเด็กและเยาวชน ระยะ 3 ปี (พ.ศ.2563 – 2565)

วิสัยทัศน์ : เด็กและเยาวชนมีความเป็นพลเมือง เก่ง ดี มีสุข และสร้างสรรค์

พันธกิจ

1. พัฒนานโยบายและมาตรการด้านเด็กและเยาวชน ในเชิงรุก
2. ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทักษะชีวิตที่จำเป็นในการดำรงชีวิตตามช่วงวัย
3. พัฒนาและเชื่อมโยงระบบคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้ครอบคลุมทั่วประเทศ
4. พัฒนาระบบสวัสดิการเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย
5. บูรณาการภาคีเครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหาเชิงประเด็น (Agenda Base)
6. พัฒนาบุคลากร และระบบบริหารองค์กรให้มีสมรรถนะสูง

ประเด็นยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชนสู่ความเป็นพลเมืองคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างระบบคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ครอบคลุม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบสวัสดิการเด็ก เยาวชน และครอบครัวที่เชื่อมโยงกับระบบสวัสดิการอื่น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยกกระดับการพัฒนาระบบบริการประชาชน มุ่งสู่ความเป็นองค์กรดิจิทัล โปร่งใส ตรวจสอบได้

สำหรับประเด็นยุทธศาสตร์ ดย. ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนคุ้มครองเด็ก ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างระบบคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ครอบคลุม

 ยุทธศาสตร์ชาติ : การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

แผนปฏิบัติการกรมกิจการเด็กและเยาวชน ระยะ 3 ปี (พ.ศ.2563 – 2565)

แผนปฏิบัติการ ดย.

2. เสริมสร้างระบบคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ครอบคลุม

เป้าหมาย

2. เด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายเฉพาะได้รับการคุ้มครอง ป้องกัน ตามมาตรฐานอย่างทั่วถึง

จากการเชื่อมโยงตั้งแต่แผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2560 – 2579 รวมทั้งแผนปฏิบัติการกรมกิจการเด็กและเยาวชน ระยะ 3 ปี (พ.ศ.2563 – 2565) พบว่า กองทุนคุ้มครองเด็กมีความเชื่อมโยงกับทุกแผนที่กล่าวมาข้างต้นดังแผนภาพ แสดงความเชื่อมโยง ดังนี้

2.2 วิธีการในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

วิธีการทบทวนและจัดทำยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2566– 2570 ได้ประยุกต์ใช้วิธีการที่หลากหลาย (Mixed Methods and Techniques) ไม่ว่าจะเป็น

1. การศึกษาเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Study/ Critical Desk Review) เพื่อวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ด้านการคุ้มครองเด็กทั้งบริบทโลก และสังคมไทย การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลรายงานผลการปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองเด็กในภูมิภาคต่างๆ รายงานประจำปี 2564 กองทุนคุ้มครองเด็ก ข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลสารสนเทศกองทุนคุ้มครองเด็ก การศึกษาแนวคิดและประเด็นการทำงานด้านการคุ้มครองเด็กแบบร่วมสมัย เพื่อให้ได้มาซึ่งทิศทางเชิงสถานการณ์ด้านการคุ้มครองเด็ก

2. การประชุมจัดทำร่างยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2566– 2570 และแผนปฏิบัติการประจำปีบัญชี 2566 ในวันที่ 17 มิถุนายน 2565 โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมฯ ได้แก่ ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารกองทุนคุ้มครองเด็ก ข้าราชการ และพนักงานกองทุนคุ้มครองเด็ก รวมทั้งสิ้น 15 คน

3. การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผ่านระบบประชุมทางไกล Zoom Cloud Meeting ในวันที่ 19 กรกฎาคม 2565 โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมฯ ประกอบด้วย ผู้แทนคณะอนุกรรมการพิจารณากลับกรองโครงการที่ขอรับการสนับสนุนเงินจากกองทุนคุ้มครองเด็ก ผู้แทนคณะอนุกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็กจังหวัด/เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ผู้แทนคณะอนุกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานคร/เจ้าหน้าที่สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ กองคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็น ข้อวิพากษ์ และข้อเสนอแนะต่อร่างยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 - 2570 อันนำไปสู่การจัดทำยุทธศาสตร์ฯ

4. สรุปรายชื่อข้อมูลเพื่อจัดทำร่างยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 – 2570 และแผนปฏิบัติการประจำปีบัญชี 2566 เพื่อเสนอคณะกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็กเห็นชอบ ต่อไป

5. จัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 – 2570 และแผนปฏิบัติการประจำปีบัญชี 2566

บทที่ 3

**การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม
กองทุนคุ้มครองเด็ก**

3.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมกองทุนคุ้มครองเด็ก (SWOT Analysis)

การจัดทำยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 – 2570 ได้มีการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์การทำงานด้านการคุ้มครองเด็กและการทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของกองทุนคุ้มครองเด็ก ตลอดจนการนำผลการสำรวจความต้องการของผู้ขอรับการสนับสนุน (Real Demand) มาเป็นปัจจัยในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งกองทุนคุ้มครองเด็กได้ดำเนินการทบทวนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมกองทุนคุ้มครองเด็ก (SWOT Analysis) โดยมีกลุ่มเป้าหมายร่วมวิเคราะห์สภาพแวดล้อมกองทุนคุ้มครองเด็ก ได้แก่ คณะกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็ก คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนคุ้มครองเด็ก คณะอนุกรรมการพิจารณากลับกรองโครงการที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนคุ้มครองเด็ก หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่ทำงานด้านการคุ้มครองเด็ก ผู้ปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองเด็กระดับพื้นที่ และเจ้าหน้าที่กองทุนคุ้มครองเด็ก ซึ่งสามารถจำแนกประเด็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นได้ ดังนี้

1. จุดแข็ง (Strength)

จุดแข็ง	S1 : กองทุนคุ้มครองเด็กมีแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และบทบาทรากิจตามหมวด 8 ว่าด้วยกองทุนคุ้มครองเด็ก
	S2 : กองทุนคุ้มครองเด็กมีส่วนสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการทำงานคุ้มครองเด็กในระดับพื้นที่เป็นจำนวนมาก สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย
	S3: การสนับสนุนงบประมาณของกองทุนคุ้มครองเด็กมีส่วนในการหนุนเสริม/สนับสนุนการทำงานเพื่อการคุ้มครองเด็กที่ระบบงบประมาณปกติไม่สามารถดำเนินการได้ ทำให้กลุ่มเป้าหมายเด็กได้รับการคุ้มครองเพิ่มขึ้น
	S4: บุคลากรของกองทุนคุ้มครองเด็ก (ส่วนกลาง) สามารถให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว
	S5: บุคลากรของกองทุนคุ้มครองเด็กรุ่นใหม่มีความรู้ความสามารถ สมรรถนะ และมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย
	S6: บุคลากรมีประสบการณ์ในการทำงานทำให้ได้ผลผลิต/ผลลัพธ์ ตามเป้าหมายที่กองทุนกำหนด
	S7: ผู้บริหารทุกระดับให้ความสำคัญกับงานกองทุนคุ้มครองเด็ก
	S8: มีคู่มือ แนวทาง และระเบียบ การทำงานของกองทุนคุ้มครองเด็ก
	S9: มีการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ในการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็กครบถ้วน
	S10: ระเบียบกองทุนฯ มีความชัดเจนทำให้มีความมั่นใจในการทำงาน
	S11: มีคณะอนุกรรมการฯ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานกองทุนฯ
	S12: กลุ่มเป้าหมายสามารถขอรับการสนับสนุนจากกองทุนคุ้มครองเด็กได้ตลอดทั้งปี
	S13: กองทุนคุ้มครองเด็กได้รับงบประมาณจัดสรรจากรัฐบาลทุกปี
	S14 กองทุนฯ มีระบบสารสนเทศที่สามารถสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

2. จุดอ่อน (Weakness)

จุดอ่อน	W1: การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และการเข้าถึงกองทุนคุ้มครองเด็กยังไม่เพียงพอและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย
	W2: กองทุนคุ้มครองเด็กขาดการทำงานเชิงรุกที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ปัญหาเด็กในปัจจุบัน
	W3: งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้จังหวัดมีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอต่อการช่วยเหลือของผู้ประสบปัญหาที่มีมากขึ้นตามสถานการณ์ฉุกเฉินที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมาย
	W4: กระบวนการพิจารณาอนุมัติและการจ่ายเงินหลายขั้นตอน ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนล่าช้า
	W5: การพัฒนาศักยภาพบุคลากรของกองทุนคุ้มครองเด็กทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมีข้อจำกัดทั้งงบประมาณและโอกาสในการได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
	W6: แบบฟอร์มและเอกสารประกอบการขอรับการสนับสนุนจากกองทุนคุ้มครองเด็กมีหลายแบบฟอร์ม
	W7: ขาดบุคลากรในระดับจังหวัดที่ปฏิบัติหน้าที่เฉพาะสำหรับกองทุนคุ้มครองเด็ก
	W8: บุคลากรในระดับจังหวัดมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้การทำงานขาดความต่อเนื่องและเกิดความล่าช้า
	W10: การเปลี่ยนแปลงอำนาจของคณะกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็กจังหวัด/กรุงเทพมหานคร จากเดิมสามารถพิจารณาอนุมัติและเบิกจ่ายที่จังหวัด/กรุงเทพมหานคร เป็นเพียงมีอำนาจพิจารณาให้ความเห็นชอบ และส่งต่อให้คณะกรรมการฯ พิจารณาอนุมัติ ทำให้เกิดความล่าช้า
	W11: ระบบการจัดส่งเอกสารหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายเงินกองทุนระหว่างส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง มีความเสี่ยงต่อการสูญหาย เนื่องจากขาดการตรวจสอบและติดตามระหว่างหน่วยงาน
	W12: ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็กจังหวัด มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยทำให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง
	W13: ไม่มีฐานข้อมูลเด็กที่จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนงบประมาณ
	W14: ระเบียบหลักเกณฑ์ของกองทุนฯ ยังไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและเศรษฐกิจในปัจจุบัน
	W15: ขาดความร่วมมือในการเข้าใช้งานระบบสารสนเทศรวมทั้งระบบยังไม่เสถียร

3. โอกาส (Opportunity)

โอกาส	O1: โครงสร้างกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีหลายหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็ก ตลอดจนมีทุน ทรัพยากร และเครือข่ายการทำงานภายใต้ความร่วมมือกับหน่วยงานนั้นๆ อาทิ สภากาชาดและเยาวชน อาสาสมัคร กรรมการคุ้มครองเด็กระดับจังหวัด เป็นต้น
	O2: วิสัยทัศน์ประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มุ่งบรรลุเป้าหมายลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม อีกทั้งแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินและแนวคิดหลักการพัฒนาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีสาระสำคัญต้องส่งเสริมให้คนไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอเหมาะสม
	O3: นโยบายและเป้าหมายการทำงานของผู้บริหารกรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) มีความชัดเจน โดยเฉพาะการกระจายงบประมาณเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ รวมถึงการตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายเด็กในลักษณะต่างๆ ที่มีความต้องการเฉพาะเจาะจง เช่น เด็กเร่ร่อน เด็กในภาวะยากลำบาก เป็นต้น
	O4: มีแผนยุทธศาสตร์การคุ้มครองเด็กแห่งชาติเป็นกรอบในการทำงาน
	O5: มีภาคีเครือข่ายที่ดำเนินงานด้านการคุ้มครองเด็กที่มีความเข้มแข็ง ทั้งหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภาคเอกชนที่พร้อมให้ความร่วมมือในการชี้เป้าเฝ้าระวังในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
	O6: กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ฉุกเฉิน กองทุนสามารถเข้าไปช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายได้เพิ่มมากขึ้น

4. อุปสรรค (Threat)

อุปสรรค	T1: หน่วยงานที่ทำงานด้านการคุ้มครองเด็กมีความหลากหลาย แต่ยังขาดการบูรณาการและเป้าหมายเชิงนโยบาย และการดำเนินงานที่สนับสนุนเป้าหมายเชิงนโยบายด้านการคุ้มครองเด็กร่วมกัน
	T2: สถานการณ์ปัญหาเด็กเป็นสภาพการณ์ที่มีความสลับซับซ้อนและรุนแรงเพิ่มขึ้น ตลอดจนสร้างผลกระทบในวงกว้าง ขณะที่กองทุนคุ้มครองเด็กเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเด็กทั้งระบบ แต่กลับได้รับการจัดสรรงบประมาณที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน รวมทั้งงบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานของกองทุนฯ
	T3: กลุ่มเป้าหมายในบางพื้นที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ห่างไกล เดินทางลำบาก และยังใช้ภาษาในการสื่อสารเฉพาะตัว ยากต่อการสื่อสาร จึงจำเป็นต้องใช้ล่ามในการสื่อสาร
	T4: โครงการที่ขอรับการสนับสนุนมีขนาดเล็ก เน้นการแก้ไขปัญหาเฉพาะจุด ลักษณะการดำเนินงานเป็นไปตามศักยภาพของผู้ขอรับการสนับสนุน พร้อมทั้งขาดแนวทางเชิงนวัตกรรม อาทิ การเชื่อมโยงการทำงานระหว่างพื้นที่ หรือการเชื่อมโยงกิจกรรมไปสู่การคุ้มครองเด็กในมิติอื่นๆ ทำให้การจัดสรรงบประมาณกระจุกตัว ไม่สามารถสร้างความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในลักษณะผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเต็มที่
	T5: ผู้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนคุ้มครองเด็กยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนโครงการและขั้นตอนที่เกี่ยวข้องในการขอรับการสนับสนุนเงินจากกองทุนฯ (การพิจารณาโครงการ ขั้นตอนการทำสัญญา และเอกสารรายงานผลการดำเนินงาน)

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมกองทุนคุ้มครองเด็ก (SWOT Analysis) สามารถสรุปได้ดังนี้

1. จุดแข็ง (Strength) พบว่า กองทุนคุ้มครองเด็กมีส่วนสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายในการทำงาน คุ้มครองเด็กในระดับพื้นที่เป็นจำนวนมาก สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย และการสนับสนุนงบประมาณของกองทุนคุ้มครองเด็กมีส่วนในการหนุนเสริม/สนับสนุนการทำงานเพื่อการคุ้มครองเด็กที่ระบบงบประมาณปกติไม่สามารถดำเนินการได้ ทำให้กลุ่มเป้าหมายเด็กได้รับการคุ้มครองเพิ่มขึ้น

2. จุดอ่อน (Weakness) พบว่า กองทุนคุ้มครองเด็กขาดการทำงานเชิงรุกที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ปัญหาเด็กในปัจจุบัน ขาดการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานการสร้างความเข้าใจเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติ เพื่อให้หน่วยงานชุมชนท้องถิ่นเข้ามาร่วมดำเนินงานด้านการคุ้มครองเด็ก ขาดการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของกองทุนคุ้มครองเด็กทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีองค์ความรู้ ความชำนาญ ในการดำเนินงานตามภารกิจของกองทุนคุ้มครองเด็ก รวมทั้งกองทุนคุ้มครองเด็กยังขาดบุคลากรในระดับจังหวัดที่ปฏิบัติหน้าที่เฉพาะสำหรับกองทุนคุ้มครองเด็ก

3. โอกาส (Opportunity) พบว่า กองทุนคุ้มครองเด็กมีทุน ทรัพยากร และภาคีเครือข่ายที่ดำเนินงานด้านการคุ้มครองเด็กที่มีความเข้มแข็ง ทั้งหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภาคเอกชนที่พร้อมให้ความร่วมมือในการชี้เป้าเฝ้าระวังในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในด้านนโยบายและเป้าหมายการทำงานของผู้บริหารกรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) มีความชัดเจน โดยเฉพาะการกระจายงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ รวมถึงการตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายเด็กในลักษณะต่างๆ

4. อุปสรรค (Threat) พบว่าสถานการณ์ปัญหาเด็กเป็นสภาพการณ์ที่มีความสลับซับซ้อนและรุนแรงเพิ่มขึ้น ตลอดจนสร้างผลกระทบในวงกว้าง ขณะที่กองทุนคุ้มครองเด็กเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเด็กทั้งระบบ กลับได้รับการจัดสรรงบประมาณที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน รวมทั้งงบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานของกองทุนฯ และผู้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนคุ้มครองเด็กยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนโครงการและขั้นตอนที่เกี่ยวข้องในการขอรับการสนับสนุนเงินจากกองทุนฯ

ซึ่งผลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมกองทุนคุ้มครองเด็ก สามารถนำไปสู่การจัดทำยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 – 2570 และแผนปฏิบัติการประจำปีบัญชี 2566

บทที่ 4

**แผนยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก
และแผนปฏิบัติการกองทุนคุ้มครองเด็ก**

4.1 แผนยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 - 2570

วิสัยทัศน์

กองทุนคุ้มครองเด็กเป็นกลไกสนับสนุนระบบการคุ้มครองเด็กทุกกลุ่มเป้าหมายในทุกระดับ

พันธกิจ

1. สนับสนุนการมีส่วนร่วม ของหน่วยงาน องค์กร และบุคคลแวดล้อมเด็กในการทำงานด้านการสงเคราะห์ ส่งเสริมความประพฤติ และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
2. สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของครอบครัว ชุมชน และขยายปริมาณครอบครัวอุปถัมภ์ และผู้ดูแลเด็ก และอาสาสมัครให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและคุ้มครองเด็กในระยะยาว
3. ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย เพื่อขับเคลื่อนระบบการดำเนินงานด้านการคุ้มครองเด็ก ทั้งในระดับประเทศ จังหวัด และท้องถิ่น

เป้าประสงค์

1. กระตุ้นให้หน่วยงาน องค์กร และบุคคลแวดล้อมเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานคุ้มครองเด็กในระดับประเทศ จังหวัด และท้องถิ่น
2. เครือข่ายมีศักยภาพและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนระบบการคุ้มครองเด็ก โดยสร้างระบบการพัฒนาครอบครัว ครอบครัวอุปถัมภ์ ผู้ดูแลเด็กให้มีความรู้ความเข้าใจตามพัฒนาการช่วงวัยฯ
3. สนับสนุนให้ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้ร่วมกันกำหนดทิศทาง เป้าหมายการบริหารจัดการกองทุน รวมถึงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ
4. สนับสนุนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในองค์กรผ่านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมถึงการใช้การติดตามและประเมินผลมาจัดการความรู้ภายในองค์กร

ยุทธศาสตร์

1. สนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินงานการคุ้มครองเด็กในระดับประเทศ จังหวัด และท้องถิ่น
2. พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย
3. พัฒนาการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ
4. ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ภายในองค์กร

เป้าหมายหลัก

1. กองทุนคุ้มครองเด็กมีทิศทางการทำงานที่ชัดเจน
2. กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงเงินกองทุนคุ้มครองเด็กมากขึ้น
3. มีระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการใช้งานกองทุนคุ้มครองเด็ก
4. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านกระบวนการดำเนินงาน ผลผลิต ผลลัพธ์ ปัญหาอุปสรรค ปัจจัยความสำเร็จ รวมถึงข้อค้นพบจากการดำเนินงาน

ผลผลิตและผลลัพธ์

ผลผลิต

1. จำนวนเด็กและครอบครัวได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ
2. จำนวนเครือข่ายได้รับการสนับสนุนจากกองทุนคุ้มครองเด็ก
3. การใช้จ่ายเงินของกองทุนเป็นไปตามแผนและเป้าหมาย

ผลลัพธ์

1. เด็กกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ
2. เกิดระบบคุ้มครองเด็กในลักษณะต่าง ๆ

ผลสัมฤทธิ์

เด็กได้รับการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติด้อย่างครอบคลุมครบถ้วน สอดคล้องตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

รายละเอียดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สนับสนุนการสงเคราะห์และการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในระดับประเทศ จังหวัด และท้องถิ่น

เป้าประสงค์: กระตุ้นให้หน่วยงาน องค์กร บุคคลแวดล้อมเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน คุ้มครองเด็กในระดับประเทศ จังหวัด และท้องถิ่น

กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
1. พัฒนาการงานด้านการสงเคราะห์ และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก	<ol style="list-style-type: none"> 1. กิจกรรมทบทวนแบบฟอร์มการเสนอขอรับงบประมาณ/รายงานผล (ดำเนินการ ปี 66) 2. ปรับปรุง “หลักเกณฑ์การให้การสนับสนุนเงินจากกองทุนคุ้มครองเด็ก” (ดำเนินการ ปี 67- 68)

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่าย

เป้าประสงค์: เครือข่ายมีศักยภาพและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนระบบการคุ้มครองเด็ก โดยสร้างระบบการพัฒนาครอบครัว ครอบครัวอุปถัมภ์ ผู้ดูแลเด็กให้มีความรู้ความเข้าใจตามพัฒนาการช่วงวัยฯ

กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
1. พัฒนาช่องทางการสื่อสารสร้างความเข้าใจ	1. โครงการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้บทบาทของกองทุนคุ้มครองเด็ก (ดำเนินการ ปี 66 – 70)
2. การพัฒนาศักยภาพเครือข่าย	1. โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายในการดำเนินงานด้านเด็ก (ดำเนินการ ปี 67 และปี 69)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ

เป้าประสงค์: สนับสนุนให้คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการทั้งส่วนกลางและภูมิภาค เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ได้กำหนดทิศทาง เป้าหมายการบริหารจัดการกองทุน รวมถึงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ

กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
1. พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการกองทุน	1. โครงการทบทวนยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก ประจำปี.. และจัดทำแผนปฏิบัติการ ปี.. (ดำเนินการปี 66 – 70)
2. พัฒนาระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการทำงาน	1. โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศของกองทุนคุ้มครองเด็ก (ดำเนินการปี 66 – 70) 2. กิจกรรมดูแลการใช้งานระบบ (ดำเนินการปี 66 – 70)

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในองค์กร

เป้าประสงค์: 4. สนับสนุนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในองค์กรผ่านการส่งเสริมและพัฒนา ศักยภาพบุคลากร ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมถึงการใช้การติดตามและประเมินผลมาจัดการ ความรู้ภายในองค์กร

กลยุทธ์	โครงการ/กิจกรรม
1. พัฒนาศักยภาพบุคลากร	1. โครงการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาความรู้บุคลากร (ดำเนินการ ปี 66 – 70) 2. กิจกรรมการติดต่อสื่อสารด้านการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็กผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ดำเนินการ ปี 66 – 70)
2. เสริมสร้างการเรียนรู้ภายในองค์กร	1. กิจกรรมการติดตามประเมินผลการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็ก และจัดทำรายงานประจำปี .. (ดำเนินการปี 66 – 70)

แผนที่ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 – 2570

วิสัยทัศน์

“กองทุนคุ้มครองเด็กเป็นกลไกสนับสนุนระบบการคุ้มครองเด็กทุกกลุ่มเป้าหมายในทุกระดับ”

พันธกิจ

สนับสนุนการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน องค์กร บุคคล แวดล้อมเด็กในการทำงานด้านการส่งเสริม ส่งเสริมความประพฤติ และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของครอบครัว ชุมชน และขยายปริมาณครอบครัวอุปถัมภ์ และผู้ดูแลเด็ก และอาสาสมัคร ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและคุ้มครองเด็กในระยะยาว

ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย เพื่อขับเคลื่อนระบบการดำเนินงานด้านการคุ้มครองเด็ก ทั้งในระดับประเทศ จังหวัด และท้องถิ่น

เป้าประสงค์

กระตุ้นให้หน่วยงาน องค์กร บุคคล แวดล้อมเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานคุ้มครองเด็กในระดับประเทศ จังหวัด ท้องถิ่น

เครือข่ายมีศักยภาพและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนระบบการคุ้มครองเด็ก โดยสร้างระบบการพัฒนาครอบครัว ครอบครัวอุปถัมภ์ ผู้ดูแลเด็กให้มีความรู้ความเข้าใจตามพัฒนาการช่วงวัยฯ

สนับสนุนให้คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงาน ได้กำหนดทิศทาง เป้าหมาย การบริหารจัดการรวมถึงพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพกองทุน รวมถึงพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ

สนับสนุนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในองค์กรผ่านการส่งเสริมและพัฒนา ศักยภาพบุคลากร ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมถึงการใช้การติดตามและประเมินผลมาจัดการความรู้ภายในองค์กร

ยุทธศาสตร์

1. สนับสนุนการส่งเสริมการดำเนินงานคุ้มครองเด็ก ระดับประเทศ จังหวัด และท้องถิ่น

2. พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

3. พัฒนาการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ

4. ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ภายในองค์กร

กลยุทธ์

1. พัฒนาการดำเนินงานด้านส่งเสริม และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

1. พัฒนาช่องทางการสื่อสารสร้างความเข้าใจ
2. การพัฒนาศักยภาพเครือข่าย

1. พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการกองทุน
2. พัฒนาระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการทำงาน

1. พัฒนาศักยภาพบุคลากร
2. เสริมสร้างการเรียนรู้ภายในองค์กร

4.2 แผนปฏิบัติการการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 – 2570

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สนับสนุนการสงเคราะห์และการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในระดับประเทศ จังหวัด และท้องถิ่น

กลยุทธ์	แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ขั้นตอน	ระยะเวลาดำเนินการ					งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ผู้รับผิดชอบ
					66	67	68	69	70			
1. พัฒนาการ ทำงานด้านการ สงเคราะห์และ คุ้มครองสวัสดิภาพ เด็ก (S1,S7,S9,W2,W6)	1.1. กิจกรรม ทบทวนแบบฟอร์ม การเสนอขอรับ งบประมาณ/ รายงานผล	- เพื่อให้แบบฟอร์มการเสนอ ขอรับงบประมาณ/รายงานผล ใช้งานง่ายยิ่งขึ้นและ ตอบสนองต่อความต้องการ ของผู้ปฏิบัติงาน	ผู้ขอรับการสนับสนุน/ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน สามารถใช้งานได้ง่ายขึ้น	ปี 66 1. ทบทวน แบบฟอร์มการ เสนอขอรับงบประมาณ/ รายงานผล 2. นำเสนอร่างแบบฟอร์มต่อ คณะกรรมการฯ 3. เสนอปลัดกระทรวง พม. เพื่อเห็นชอบแบบฟอร์ม 4. แจ้งเวียนผู้ที่เกี่ยวข้อง	✓					ปี 66 -	1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตาม ผลผลิต (Output) : จำนวน แบบฟอร์มการเสนอขอรับ งบประมาณ/รายงานผล ที่ ได้รับการทบทวน จำนวน 10 แบบฟอร์ม 2. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตาม ผลลัพธ์ (Outcome) : แบบฟอร์มการเสนอขอรับ งบประมาณ/รายงานผล ผ่านความเห็นชอบจากปลัด กระทรวงฯ และผู้ปฏิบัติงาน สามารถนำไปใช้ได้จริง	กคค.
	1.2 ปรับปรุง “หลักเกณฑ์การให้ การสนับสนุนเงิน จากกองทุนคุ้มครอง เด็ก”	1) เพื่อทบทวนกระบวนการ/ เกณฑ์ในการช่วยเหลือให้ เหมาะสมกับสถานการณ์ ปัจจุบัน 2) เพื่อปรับปรุงหลักเกณฑ์ การให้การสนับสนุนให้ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง เด็กและสอดคล้องกับ กฎกระทรวง ว่าด้วยมาตรฐาน ขั้นต่ำในการดูแลเลี้ยงเด็ก	ได้ประกาศคณะ กรรมการบริหารกองทุน คุ้มครองเด็ก เรื่อง หลักเกณฑ์การกำหนด วงเงินและรายการที่ให้ การสนับสนุนจาก กองทุนคุ้มครองเด็ก	ปี 67 1. ทบทวนประกาศฯ 2. จัดทำ (ร่าง) ประกาศฯ ปี 68 1. เสนอคณะกรรมการฯ เพื่อพิจารณา 2. ปรับปรุงตามข้อสังเกต คณะกรรมการฯ 3. ประกาศใช้เป็นทางการ		✓				ปี 67 -	ปี 68 -	1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตาม ผลผลิต (Output) : (ร่าง) ประกาศหลักเกณฑ์ ฉบับปรับปรุงเพื่อนำเสนอ คณะกรรมการ จำนวน 1 ฉบับ 2. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตาม ผลลัพธ์ (Outcome) : 1. ประกาศหลักเกณฑ์ผ่าน ความเห็นชอบจาก คณะกรรมการและ ประกาศใช้อย่างเป็นทางการ ในปี 68

ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 - 2570

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่าย

กลยุทธ์	แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ขั้นตอน	ระยะเวลาดำเนินการ					งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ผู้รับผิดชอบ
					66	67	68	69	70			
2.1 พัฒนาช่องทางสื่อสารสร้างความเข้าใจ (W1,S2,S8,S10)	2.1.1 โครงการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้บทบาทของกองทุนคุ้มครองเด็ก	(1) เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ภารกิจของกองทุนคุ้มครองเด็กให้บุคคลทั่วไปได้รับทราบ (2) เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเครือข่ายคุ้มครองเด็กสามารถเข้าถึงการขอรับเงินสนับสนุนโครงการได้	1. ผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ให้ภาคีเครือข่าย ได้แก่ - ทำเพจลงใน FB - คู่มือการขอรับสนับสนุนฯ - แผ่นพับ - คู่มือประกอบการพิจารณาการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็ก ให้ พมจ. 76 จังหวัด สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร บ้านพักเด็กจังหวัด 77 จังหวัด ภูเก็ต อบต. ศึกษาธิการจังหวัด/โรงเรียน สาธารณะสุขจังหวัด และพัฒนาชุมชนจังหวัดฯ 2. กลุ่มเป้าหมายมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนฯ	1. ปรับปรุงเนื้อหา 2. จัดทำสื่อ 3. จัดส่งเพื่อเผยแพร่ 4. ประเมินผล ปี 66 - จัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (คู่มือขอรับฯ/แผ่นพับ) ให้ พมจ. 76 จังหวัด สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร บ้านพักเด็กจังหวัด 77 จังหวัด - จัดจ้างพิมพ์สื่อ (คู่มือประกอบการพิจารณาการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็ก) ให้ พมจ. 76 จังหวัด สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร ปี 67 - จัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (คู่มือขอรับฯ/แผ่นพับ/วีดีโอ) ให้ พมจ. 76 จังหวัด สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร บ้านพักเด็กจังหวัด 77 จังหวัด และพัฒนาชุมชนจังหวัดฯ	✓					ปี 66 100,000.00 ปี 67 100,000.00 ปี 68 - ปี 69 200,000.00 ปี 70 -	1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลผลิต (Output) : ร้อยละ 90 ของ ภาคีเครือข่ายที่ได้รับ สื่อ (แผ่นพับ/คู่มือ 2. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลลัพธ์ (Outcome) : กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกองทุนคุ้มครองเด็ก โดยมีกลุ่มเป้าหมายเสนอขอรับการสนับสนุนเงินเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับแผนฯการใช้จ่ายเงินประจำปี..	กคค

ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 - 2570

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่าย (ต่อ)

กลยุทธ์	แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ขั้นตอน	ระยะเวลาดำเนินการ					งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ผู้รับผิดชอบ	
					66	67	68	69	70				
				<p>ปี 68</p> <p>- จัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (คู่มือ ขอรับฯ/แผนฉบับ) ให้ พมจ. 76 จังหวัด สำนัก พัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร บ้านพักเด็กจังหวัด 77 จังหวัด และศึกษาธิการจังหวัด</p> <p>ปี 69</p> <p>- จัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (คู่มือ ขอรับฯ/แผนฉบับ/วิดีโอ) ให้ พมจ. 76 จังหวัด สำนัก พัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร บ้านพักเด็กจังหวัด 77 จังหวัด อบต./เทศบาล</p> <p>- จัดจ้างพิมพ์สื่อ (คู่มือ ประกอบการพิจารณาการ ดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็ก) ให้ พมจ. 76 จังหวัด สำนัก พัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร</p> <p>ปี 70</p> <p>- จัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (คู่มือ ขอรับฯ/แผนฉบับ) ให้ พมจ. 76 จังหวัด สำนัก พัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร บ้านพักเด็กจังหวัด 77 จังหวัด สาธารณสุขจังหวัด</p>			✓						

ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 - 2570

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่าย (ต่อ)

กลยุทธ์	แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ขั้นตอน	ระยะเวลาดำเนินการ					งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ผู้รับผิดชอบ
					66	67	68	69	70			
2.2 การพัฒนาศักยภาพเครือข่าย (S2,S12,T5,T6,O3,O5)	2.2.1 โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายในการดำเนินงานด้านเด็ก	1) เพื่อให้องค์กรเครือข่ายมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานด้านการคุ้มครองเด็ก (2) เพื่อให้องค์กรเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจหลักการเขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนเงินจากกองทุนคุ้มครองเด็ก	ให้องค์กรเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจหลักการเขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนจากกองทุนคุ้มครองเด็ก	ปี 67 และ ปี 69 1. กำหนดหลักสูตร 2. จัดทำโครงการ 3. จัดอบรม ฯ -บรรยายให้ความรู้ความเข้าใจหลักการเขียนโครงการ - เปิดตลาดนัด shopping Idea ให้องค์กรมาแลกเปลี่ยน เรียนรู้องค์กรที่เป็นต้นแบบในการดำเนินโครงการ 4. รายงานผลการดำเนินโครงการให้คณะกรรมการฯ รับทราบ 5. ติดตามประเมินผล		✓		✓		ปี 67 1,600,000.00 ปี 69 1,600,000.00	1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลผลิต (Output) : กลุ่มเป้าหมายได้เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 80 2. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลลัพธ์ (Outcome) : มีภาคีเครือข่ายใหม่ที่ได้รับการอนุมัติ ร้อยละ 70	กคค.

ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 - 2570

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์	แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ขั้นตอน	ระยะเวลาดำเนินการ					งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ผู้รับผิดชอบ
					66	67	68	69	70			
3.1 พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการกองทุน (O2,O3,O4)	3.1.1 โครงการประชุมทบทวนยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก ประจำปี และจัดทำแผนปฏิบัติการ ปี	เพื่อทบทวน และปรับปรุงยุทธศาสตร์ (แผนการทำงานระยะ 3-5 ปี) ของกองทุนคุ้มครองเด็ก ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น	- กองทุนฯ มีการทบทวนแผนยุทธศาสตร์ (แผนการทำงานระยะ 3-5 ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปี....	1. ขออนุมัติ 2. ทบทวนยุทธศาสตร์ประจำปี วิเคราะห์ SWOT 3. ยกร่างยุทธศาสตร์ 4. จัดประชุมทบทวนยุทธศาสตร์ฯ 5. จัดทำ (ร่าง) ยุทธศาสตร์ฯ และแผนปฏิบัติการประจำปี เสนอคณะกรรมการฯ พิจารณาเห็นชอบ	✓	✓	✓	✓	✓	ปี 66 - ปี 67 - ปี 68 - ปี 69 - ปี 70 500,000.00	1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลผลิต (Output) : ได้ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็กระยะยาว (3-5ปี) และจัดทำแผนปฏิบัติการ ปี จำนวน 1 เล่ม 2. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลลัพธ์ (Outcome) : ยุทธศาสตร์กองทุนฯ มีแผนปฏิบัติการที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ในปีงบประมาณ	กคค.

ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 - 2570

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ (ต่อ)

กลยุทธ์	แผนงาน/ โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ขั้นตอน	ระยะเวลาดำเนินการ					งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ผู้รับผิดชอบ
					66	67	68	69	70			
3.2 พัฒนาระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการทำงาน (S14,W15)	3.2.1 โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศกองทุนคุ้มครองเด็ก	- เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานกองทุนคุ้มครองเด็กให้เจ้าหน้าที่ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	กองทุนฯ มีระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน	<p>ปี 66 และ 67</p> <p>- พัฒนาระบบฯ โปรแกรมบัญชีเงินกองทุนคุ้มครองเด็ก</p> <p>ปี 68</p> <p>- จัดทำระบบการยื่นเสนอขอรับการสนับสนุนโครงการ (Online)</p> <p>ปี 69</p> <p>- ทดลองใช้และปรับปรุง</p> <p>ปี 70</p> <p>- ปรับปรุงและพัฒนา</p>	✓	✓				<p>ปี 66</p> <p>100,000.00</p> <p>ปี 67</p> <p>100,000.00</p> <p>ปี 68</p> <p>100,000.00</p> <p>ปี 69</p> <p>100,000.00</p> <p>ปี 70</p> <p>100,000.00</p>	<p>1.ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลผลิต (Output) : มีระบบฐานข้อมูลที่พร้อมใช้งาน</p> <p>2.ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลลัพธ์ (Outcome) : เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานกองทุนฯ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคสามารถใช้ระบบงานบริหารกองทุนฯ ได้</p>	<p>กยผ</p> <p>กคค</p>

ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 - 2570

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ (ต่อ)

กลยุทธ์	แผนงาน/ โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ขั้นตอน	ระยะเวลาดำเนินการ					งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ผู้รับผิดชอบ
					66	67	68	69	70			
	3.2.2 กิจกรรมดูแล การใช้งานระบบ	เพื่อดูแลระบบให้มีความพร้อม ในการใช้งาน	เพื่อทำให้มีความ พร้อมในการใช้งาน	1. ดูแลระบบ 2. รวบรวมปัญหาการใช้งาน 3. ประสานการปรับปรุงแก้ไข 4. ให้ปรึกษาการใช้งานให้แก่ พมจ./ สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร 77 จังหวัด	✓	✓	✓	✓	✓	ปี 66 - ปี 67 - ปี 68 - ปี 69 - ปี 70 -	1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตาม ผลผลิต (Output) : - ระบบได้รับการแก้ไข ข้อขัดข้องได้ร้อยละ 80 ของรายการแจ้งปรับปรุง 2. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตาม ผลลัพธ์ (Outcome) : - มีระบบพร้อมใช้งาน	กยพ. กคค. ทำร่วมกับ โครงการที่ 3.2.1

ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 - 2570

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ภายในองค์กร

กลยุทธ์	แผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ขั้นตอน	ระยะเวลาดำเนินการ					งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ผู้รับผิดชอบ
					66	67	68	69	70			
4.1 พัฒนา ศักยภาพบุคลากร (S4,S5,W5,W9 ,W10)	4.1.1 โครงการ เสริมสร้างศักยภาพ และพัฒนาความรู้ บุคลากร	เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากร กองทุนคุ้มครองเด็ก ด้านการ ดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็ก ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	บุคลากรส่วนกลางและ ส่วนภูมิภาคมีความ เข้าใจเกี่ยวกับระบบการ ทำงานของกองทุนฯ และสามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1. อนุมัติ 2. กำหนดหลักสูตร 3. ประชุมเชิงปฏิบัติการฯ 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ งานกองทุนคุ้มครองเด็ก 5. ติดตามประเมินผล	✓	✓	✓	✓	✓	ปี 66 - ปี 67 1,000,000.00 ปี 68 1,000,000.00 ปี 69 1,000,000.00 ปี 70 1,000,000.00	1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ ตามผลผลิต (Output) : 80 ของกลุ่มเป้าหมายที่ เข้าร่วมโครงการ 2. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ ตามผลลัพธ์ (Outcome) : กลุ่มเป้าหมายมีความ เข้าใจและปฏิบัติงาน กองทุนฯ ได้อย่าง ถูกต้องและมี ประสิทธิภาพ	กคค.

ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 - 2570

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ภายในองค์กร (ต่อ)

กลยุทธ์	แผนงาน/โครงการ/ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ขั้นตอน	ระยะเวลาดำเนินการ					งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ผู้รับผิดชอบ
					66	67	68	69	70			
	4.1.2 กิจกรรมการติดต่อสื่อสารด้านการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็กผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	- เพื่อเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	แจ้งข่าวสารที่เป็นทางการเกี่ยวกับกองทุนคุ้มครองเด็ก เช่น ส่งหนังสือราชการด่วนประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาค การติดตามข้อมูลต่างๆ การถามตอบปัญหาเกี่ยวกับการทำงานกองทุนคุ้มครองเด็ก	1. สร้างกลุ่ม Line กองทุนคุ้มครองเด็ก 2. แจ้งข่าวสารที่เป็นทางการเกี่ยวกับกองทุนคุ้มครองเด็ก 3. ถามตอบปัญหาเกี่ยวกับการทำงานกองทุนคุ้มครองเด็ก 4. สรุปผล รายงานคณะกรรมการฯ 4 ไตรมาส	✓	✓	✓	✓	✓	ปี 66 - ปี 67 - ปี 68 - ปี 69 - ปี 70 -	1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลผลิต (Output) : มีช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจำนวน 1 ช่องทาง 2. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลลัพธ์ (Outcome) : เจ้าหน้าที่ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคสามารถสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว	กคค.

ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 - 2570

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ภายในองค์กร (ต่อ)

กลยุทธ์	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ขั้นตอน	ระยะเวลาดำเนินการ					งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ผู้รับผิดชอบ
					66	67	68	69	70			
4.2 เสริมสร้างการเรียนรู้ภายในองค์กร (S4,S5,S10,W2,O1)	4.2.1 กิจกรรมการติดตามประเมินผลดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็ก และจัดทำรายงานประจำปี	(1) เพื่อติดตามประเมินผลโครงการที่ได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนคุ้มครองเด็กทั้งในระบบปกติ ระบบกระจาย และการสงเคราะห์รายบุคคล ประจำปี	1. ได้รายงานกองทุนคุ้มครองเด็ก ประจำปี ...	1. ขออนุมัติ 2. จัดทำแบบติดตามประเมินผลโครงการ/รายบุคคล และจัดส่งให้กลุ่มเป้าหมาย 3. ลงพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึก 4. สรุปผล/รายงานผล/ประเมินผลต่อคณะกรรมการติดตามฯ 5. จัดทำรายงาน 6. จัดพิมพ์เผยแพร่/ประชาสัมพันธ์	✓	✓	✓	✓	✓	ปี 66 - ปี 67 - ปี 68 1,300,000 ปี 69 - ปี 70 -	1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลผลิต (Output) : ได้รายงานกองทุนคุ้มครองเด็ก ประจำปี จำนวน 1 เล่ม 2. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลลัพธ์ (Outcome) : รายงานประจำปี..... ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการติดตามฯ	กคค.

ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 - 2570

แผนปฏิบัติการยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก ประจำปีบัญชี 2566

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : สนับสนุนการสงเคราะห์และการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในระดับประเทศ จังหวัด และท้องถิ่น

เป้าประสงค์ : กระตุ้นให้หน่วยงาน องค์กร บุคคลแวดล้อมเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานคุ้มครองเด็กในระดับประเทศ จังหวัด และท้องถิ่น

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ขั้นตอน	ระยะเวลา	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ผู้รับผิดชอบ
กลยุทธ์ที่ 1. พัฒนาการงานด้านการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก							
1. กิจกรรมทบทวนแบบฟอร์มการเสนอขอรับงบประมาณ/รายงานผล	เพื่อทบทวนแบบฟอร์มการเสนอขอรับงบประมาณ/รายงานผล	ผู้ขอรับการสนับสนุน/เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสามารถใช้งานได้ง่ายขึ้น	1. ทบทวน แบบฟอร์มการเสนอขอรับงบประมาณ/รายงานผล 2. เสนอปลัดกระทรวงฯ เห็นชอบแบบฟอร์ม 3. แจ้งเวียนจังหวัด /กรุงเทพมหานครทราบ	ต.ค. - ธ.ค. 65 ม.ค. - เม.ย. 66 พ.ค. 66	-	1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลผลิต (Output) : จำนวนแบบฟอร์มการเสนอขอรับงบประมาณ/รายงานผล ที่ได้รับการทบทวน จำนวน 10 แบบฟอร์ม 2. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลลัพธ์ (Outcome) : แบบฟอร์มการเสนอขอรับงบประมาณ/รายงานผล ผ่านความเห็นชอบจากปลัดกระทรวงฯ และผู้ปฏิบัติงานสามารถนำไปใช้ได้จริง	กคค.

ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 - 2570

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่าย

เป้าประสงค์ : เครือข่ายมีศักยภาพและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนระบบการคุ้มครองเด็ก โดยสร้างระบบการพัฒนาครอบครัว ครอบครัวอุปถัมภ์ ผู้ดูแลเด็กให้มีความรู้ความเข้าใจตามพัฒนาการช่วงวัยฯ

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ขั้นตอน	ระยะเวลา	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ผู้รับผิดชอบ
กลยุทธ์ที่ 2.1 : พัฒนาช่องทางสื่อสารสร้างความเข้าใจ							
2. โครงการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้บทบาทของกองทุนคุ้มครองเด็ก	1. เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ภารกิจของกองทุนคุ้มครองเด็กให้บุคคลทั่วไปได้รับทราบ 2. เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเครือข่ายคุ้มครองเด็กสามารถเข้าถึงการขอรับเงินสนับสนุนโครงการได้	1. สื่อประชาสัมพันธ์ให้ภาคีเครือข่าย ได้แก่ ให้ พมจ./สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร 77 จังหวัด บ้านพักเด็กจังหวัด 77 จำนวน 154 หน่วยงาน 2. คู่มือประกอบการพิจารณาการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็ก) ให้ พมจ. 76 จังหวัด สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร จำนวน 77 หน่วยงาน 3. กลุ่มเป้าหมายมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนฯ	1. ขออนุมัติ 2. จัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (แผ่นพับ/ คู่มือเสนอขอโครงการ) และจัดจ้างพิมพ์สื่อ (คู่มือประกอบการพิจารณาการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็ก) 3. จัดส่งเพื่อเผยแพร่ 4. ประเมินผล	ต.ค.-ธ.ค.65 มี.ค. - เม.ย. 66 เม.ย. -พ.ค.66 มิ.ย.- ก.ย. 66	100,000	1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลผลิต (Output) : ร้อยละ 90 ของ ภาคีเครือข่ายที่ได้รับสื่อ (แผ่นพับ/ คู่มือ) 2. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลลัพธ์ (Outcome) : กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกองทุนคุ้มครองเด็ก โดยมีกลุ่มเป้าหมายเสนอขอรับการสนับสนุนเงินเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับแผนฯการใช้จ่ายเงินประจำปี 2566	กคค.

ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 - 2570

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ

เป้าประสงค์ : สนับสนุนให้คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการทั้งส่วนกลางและภูมิภาค เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ได้กำหนดทิศทาง เป้าหมายการบริหารจัดการกองทุน รวมถึงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ขั้นตอน	ระยะเวลา	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ผู้รับผิดชอบ
กลยุทธ์ 3.1 พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการกองทุน							
3. โครงการประชุมทบทวนยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็กระยะยาว (3-5ปี) และจัดทำแผนปฏิบัติการ ปี 2567	เพื่อทบทวนยุทธศาสตร์ (แผนการทำงานระยะ 3-5 ปี) และจัดทำแผนปฏิบัติการ ปี 2567 ของกองทุนคุ้มครองเด็กให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น	- กองทุนฯ มีการทบทวนยุทธศาสตร์ ฯ และแผนปฏิบัติการกองทุนคุ้มครองเด็ก ประจำปี 2567	1. ขออนุมัติ 2. ทบทวนยุทธศาสตร์ จุดอ่อน-จุดแข็ง วิเคราะห์ SWOT 3. ยกร่าง ยุทธศาสตร์ 4. จัดประชุมทบทวน 5. เสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณา (ร่าง) ยุทธศาสตร์ ฯ และ (ร่าง) แผนปฏิบัติการฯ	ต.ค.- ธ.ค. 65 ม.ค. - มี.ค. 66 เม.ย. - ก.ค.66 ส.ค. - ก.ย. 66	-	1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลผลิต (Output) : ได้ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็กระยะยาว (3-5 ปี) และจัดทำแผนปฏิบัติการ ปี 2567 จำนวน 1 เล่ม 2. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลลัพธ์ (Outcome) : ยุทธศาสตร์กองทุนฯ มีแผนปฏิบัติการที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในปีงบประมาณ 2567	กคค.

ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 - 2570

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ (ต่อ)

เป้าประสงค์ : สนับสนุนให้คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการทั้งส่วนกลางและภูมิภาค เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ได้กำหนดทิศทาง เป้าหมายการบริหารจัดการกองทุน รวมถึงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ขั้นตอน	ระยะเวลา	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ผู้รับผิดชอบ
กลยุทธ์ 3.2 พัฒนาระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการทำงาน							
4. โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศกองทุนคุ้มครองเด็ก	- เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานกองทุนคุ้มครองเด็กให้เจ้าหน้าที่ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	มีระบบโปรแกรมบัญชีเงินกองทุนคุ้มครองเด็ก	1. ขออนุมัติ 2. ออกแบบระบบ 3. จัดจ้างพัฒนาระบบสารสนเทศ	ต.ค. 65 - มี.ค. 66 มี.ค. - เม.ย. 66 เม.ย. - ก.ย. 66	100,000.00	1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลผลิต (Output) : มีระบบโปรแกรมบัญชีเงินกองทุนคุ้มครองเด็ก 1 ระบบ 2. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลลัพธ์ (Outcome) : ระบบสามารถสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนคุ้มครองเด็ก	กยผ กคค
5. กิจกรรมดูแลการใช้งานระบบ (ทำร่วมกับโครงการที่ 4)	เพื่อดูแลระบบให้มีความพร้อมในการใช้งาน	เพื่อทำให้มีความพร้อมในการใช้งาน	1. ดูแลระบบ 2. รวบรวมปัญหาการใช้งาน 3. ประสานการปรับปรุงแก้ไข 4. ให้ปรึกษาการใช้งานให้แก่ พมจ. จังหวัด/สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร 77 จังหวัด	ต.ค.65-ก.ย.66	-	1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลผลิต (Output) : ระบบได้รับการแก้ไขข้อขัดข้องได้ร้อยละ 80 ของรายการแจ้งปรับปรุง 2. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลลัพธ์ (Outcome) : มีระบบพร้อมใช้งาน	กยผ กคค

ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 - 2570

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ภายในองค์กร

เป้าประสงค์ : สนับสนุนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในองค์กรผ่านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมถึงการใช้การติดตามและประเมินผลมาจัดการความรู้ภายในองค์กร

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ขั้นตอน	ระยะเวลา	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ผู้รับผิดชอบ
กลยุทธ์ 4.1 พัฒนาศักยภาพบุคลากร							
6. โครงการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาความรู้บุคลากร	เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรกองทุนคุ้มครองเด็ก ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค	บุคลากรส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการทำงาน ของกองทุนฯ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1. กำหนดหลักสูตร 2. ขออนุมัติ 3. จัดอบรม ฯ ผ่านระบบ Zoom Cloud Meeting 4. ติดตามประเมินผลฯ	ต.ค. - ธ.ค. 65 ต.ค. 65 - มี.ค. 66 มี.ค. - มิ.ย. 66 ก.ค. - ก.ย. 66	-	1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตาม ผลผลิต (Output) : 80 ของกลุ่มเป้าหมายที่ เข้าร่วมโครงการ 2. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตาม ผลลัพธ์ (Outcome) : กลุ่มเป้าหมายมีความ เข้าใจและปฏิบัติงาน กองทุนฯ ได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ	กคค.
7. กิจกรรมการติดต่อสื่อสารด้านการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็กผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	- เพื่อเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	แจ้งข้อมูลข่าวสารที่เป็นทางการเกี่ยวกับกองทุนคุ้มครองเด็ก	1. สร้างกลุ่ม Line กองทุนคุ้มครองเด็ก 2. แจ้งข่าวสารที่เป็นทางการเกี่ยวกับกองทุนคุ้มครองเด็ก 3. งามตอบปัญหาเกี่ยวกับการทำงานกองทุนคุ้มครองเด็ก 4. สรุปผล รายงาน คณะกรรมการฯ 4 ไตรมาส	ต.ค. 65 - ก.ย. 66	-	1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตาม ผลผลิต (Output) : มีช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคลากร ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 1 ช่องทาง 2. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตาม ผลลัพธ์ (Outcome) : บุคลากรทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคสามารถ สามารถรับรู้ข้อมูล ข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว และทันต่อสถานการณ์	กคค.

ยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2566 - 2570

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ภายในองค์กร (ต่อ)

เป้าประสงค์ : สนับสนุนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในองค์กรผ่านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมถึงการใช้การติดตามและประเมินผลมาจัดการความรู้ภายในองค์กร

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ขั้นตอน	ระยะเวลา	งบประมาณ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ผู้รับผิดชอบ
กลยุทธ์ 4.2 เสริมสร้างการเรียนรู้ภายในองค์กร							
8. กิจกรรมการติดตามประเมินผลการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็ก และจัดทำรายงานประจำปี 2565	(1) เพื่อติดตามประเมินผลโครงการที่ได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนคุ้มครองเด็กทั้งในระบบปกติระบบกระจาย และการสงเคราะห์รายบุคคล ประจำปี 2565 (2) เพื่อดำเนินการทบทวนผลการดำเนินงานโครงการในด้านปริมาณและคุณภาพโครงการฯ และการสงเคราะห์รายบุคคล (3) เพื่อจัดทำรายงานการติดตามประเมินผลการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็ก ประจำปี 2565	ได้รายงานกองทุนคุ้มครองเด็ก ประจำปี 2565	1. จัดทำแบบติดตามประเมินผลโครงการ/รายบุคคล และจัดส่งให้กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งลงพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึก (หากไม่ติดสถานการณ์ฉุกเฉิน) 2. สรุปผล/นำเสนอร่างรายงานผลประจำปีต่อคณะกรรมการติดตามฯ และจัดทำรายงาน 3. จัดพิมพ์เผยแพร่/ประชาสัมพันธ์	ต.ค. 65 – พ.ค. 66 มิ.ย. – ส.ค. 66 ส.ค. - ก.ย. 66	-	1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลผลิต (Output) : ได้รายงานกองทุนคุ้มครองเด็ก ประจำปี 2565 จำนวน 1 เล่ม 2. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณตามผลลัพธ์ (Outcome) : รายงานประจำปี 2565 ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการติดตามฯ	กคค.
รวมเป็นเงิน					200,000		

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1

การศึกษาวัตถุประสงค์ การบริหารจัดการ และโครงสร้างกองทุนคุ้มครองเด็ก

การศึกษาวัตถุประสงค์ การบริหารจัดการ และโครงสร้างกองทุนคุ้มครองเด็ก มีความมุ่งหมาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนคุ้มครองเด็กว่าวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่ออะไร มีแนวทางการดำเนินงานภายใต้โครงสร้างการบริหารอย่างไร กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้รับประโยชน์จากกองทุนคุ้มครองเด็กประกอบด้วยกลุ่มใดบ้าง ตลอดจนจนเป็นการนำเสนอถึงบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการกองทุนให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนคุ้มครองเด็ก⁶ โดยมีประเด็นเนื้อหาตามลำดับดังนี้

● วัตถุประสงค์ของกองทุน

กองทุนคุ้มครองเด็กจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หมวด 8 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งครอบครัว และครอบครัวอุปถัมภ์ของเด็ก โดยทำหน้าที่เป็นแหล่งทุนในการให้ความช่วยเหลือเด็ก และครอบครัวที่ประสบปัญหาเดือดร้อน รวมทั้งเป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินงานด้านเด็กให้แก่องค์กรภาคเอกชนที่ขาดแหล่งทุนในการทำงาน และทำหน้าที่เป็นแหล่งทุนเสริมสำหรับหน่วยงานภาครัฐในกรณีที่ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณหรือได้รับงบประมาณแต่ไม่เพียงพอ เพื่อช่วยให้การดำเนินงานเกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานด้านการคุ้มครองเด็ก

ที่มาของเงินรายได้กองทุนคุ้มครองเด็ก⁷ (หมวด 8 มาตรา 69) ประกอบด้วย

1. เงินทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้
2. เงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี
3. เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้
4. เงินอุดหนุนจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ
5. เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุน หรือที่กองทุนได้รับตามกฎหมายหรือโดยนิติกรรมอื่น
6. เงินที่รับจากเงินประกันของผู้ปกครองที่ผิดทัณฑ์บนตามมาตรา 39
7. ดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

● การบริหารจัดการกองทุน

กองทุนคุ้มครองเด็กมีการบริหารจัดการกองทุน ดังนี้

(1) **นโยบาย** คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ทำหน้าที่ในการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย การทำงาน เพื่อการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก

⁶ จากการรวบรวมข้อมูลประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็กครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลบางท่านได้แสดงทัศนะที่น่าสนใจเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการกองทุนว่ายังเป็นไปอย่างจำกัดและอาจไม่ได้เข้าใจเจตนารมณ์และแนวทางการบริหารจัดการกองทุนคุ้มครองเด็ก การนำเสนอเนื้อหารายละเอียดดังกล่าวจึงมุ่งหวังจะทำให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนครบถ้วน และข้อมูลที่ปรากฏในเอกสารนี้สามารถใช้ในสื่อสารหรือสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้สนใจได้ต่อไป

⁷ โปรดดูเพิ่มเติมใน พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

(2) การดำเนินงานบริหารจัดการกองทุนคุ้มครองเด็ก อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารกองทุน โดยมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติกำหนด

ทั้งนี้ ได้มีการแต่งตั้งอนุกรรมการฯ 2 ชุด คือ คณะอนุกรรมการพิจารณาถ้อยคำร้องโครงการที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนคุ้มครองเด็ก และคณะอนุกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานคร/จังหวัด

(3) การติดตามประเมินผล มีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานกองทุน ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้ทำหน้าที่ในการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน และรายงานผลการปฏิบัติงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการบริหารกองทุน และคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ

(4) หน่วยงานดำเนินการกองทุน มีกลุ่มบริหารกองทุนคุ้มครองเด็ก กองคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมกิจการเด็กและเยาวชน เป็นหน่วยงานกลางรับผิดชอบ และมีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ดูแลรับผิดชอบในระดับพื้นที่

● โครงสร้างการบริหารจัดการกองทุน

(1) คณะกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็ก (มาตรา 71) อันประกอบด้วย

- ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นประธานกรรมการ
- ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนกรมบัญชีกลาง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติแต่งตั้งไม่เกินสามคน โดยในจำนวนนี้ต้องเป็นผู้แทนจากภาคเอกชนซึ่งเกี่ยวข้องกับงานด้านสวัสดิการเด็กอย่างน้อยหนึ่งคน เป็นกรรมการ
- อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน เป็นกรรมการและเลขานุการ⁸

โดยคณะกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็กมีอำนาจหน้าที่ 3 ประการ (มาตรา 73) ดังนี้

1. บริหารกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติกำหนด
2. พิจารณานุมัติจ่ายเงินเพื่อการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งครอบครัวและครัวครัวอุปถัมภ์ของเด็กตามระเบียบที่คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติกำหนด หรือตามคำสั่งศาล
3. รายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุนต่อคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติตามระเบียบที่คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติกำหนด

อีกทั้ง ให้สำนักงานมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้⁹

- จัดทำประมาณการรายจ่ายประจำปี เสนอคณะกรรมการบริหารกองทุนพิจารณา
- ตรวจสอบและวิเคราะห์คำขอรับการสนับสนุนกองทุนก่อนนำเสนอคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อพิจารณานุมัติ
- รวบรวมและเก็บรักษาหลักฐานเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินกองทุน เพื่อการตรวจสอบ
- จัดทำทะเบียนหน่วยงาน หรือองค์กร หรือบุคคลที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อควบคุม กำกับดูแลและติดตามผลการดำเนินงานและการใช้จ่ายเงินของกองทุน

⁸ เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2558

⁹ ตามประกาศในระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติว่าด้วยการบริหารกองทุน

- ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการที่ได้รับอนุมัติ
- ดำเนินการอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการบริหารกองทุนกำหนด

(2) คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็ก (มาตรา 75)
อันประกอบด้วย

- ประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการเงิน การสวัสดิการเด็ก และการประเมินผล
- อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน เป็นกรรมการและเลขานุการ¹⁰

โดยคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็ก มีอำนาจหน้าที่ 3 ประการ (มาตรา 76) ดังนี้

- ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน
- รายงานผลการปฏิบัติงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการ
- มีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาประเมินผล

(3) คณะอนุกรรมการพิจารณากลั่นกรองโครงการที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนคุ้มครองเด็ก
อันประกอบด้วย

- รองอธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน เป็นประธานอนุกรรมการ
- ผู้อำนวยการกองคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นรองประธานอนุกรรมการ
- ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเด็ก ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนจากองค์กรภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นอนุกรรมการ
- ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารกองทุนคุ้มครองเด็ก เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ
- เจ้าหน้าที่กลุ่มบริหารกองทุนคุ้มครองเด็กที่อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชนที่ได้รับมอบหมายจำนวนสองคน เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

โดยคณะอนุกรรมการพิจารณากลั่นกรองโครงการที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนคุ้มครองเด็กมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบ กลั่นกรองและพิจารณาให้ความเห็นต่อโครงการที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนคุ้มครองเด็ก เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการบริหารกองทุน

(4) คณะอนุกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานคร/จังหวัด

(4.1) คณะอนุกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานครประกอบด้วย

- ผู้อำนวยการสำนักงานการสงเคราะห์และสวัสดิภาพสังคม เป็นประธานอนุกรรมการ
- ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้อำนวยการสำนักงานการสงเคราะห์และสวัสดิภาพสังคมแต่งตั้งไม่เกินสามคน เป็นอนุกรรมการ
- หัวหน้ากลุ่มงานสงเคราะห์และพิทักษ์เด็ก เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ
- นักสังคมสงเคราะห์ กลุ่มงานสงเคราะห์และพิทักษ์เด็ก ซึ่งผู้อำนวยการสำนักงานการสงเคราะห์และสวัสดิภาพสังคม แต่งตั้งจำนวนสองคน เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

¹⁰ เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2558

(4.2) คณะอนุกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็กจังหวัด 76 จังหวัด ประกอบด้วย

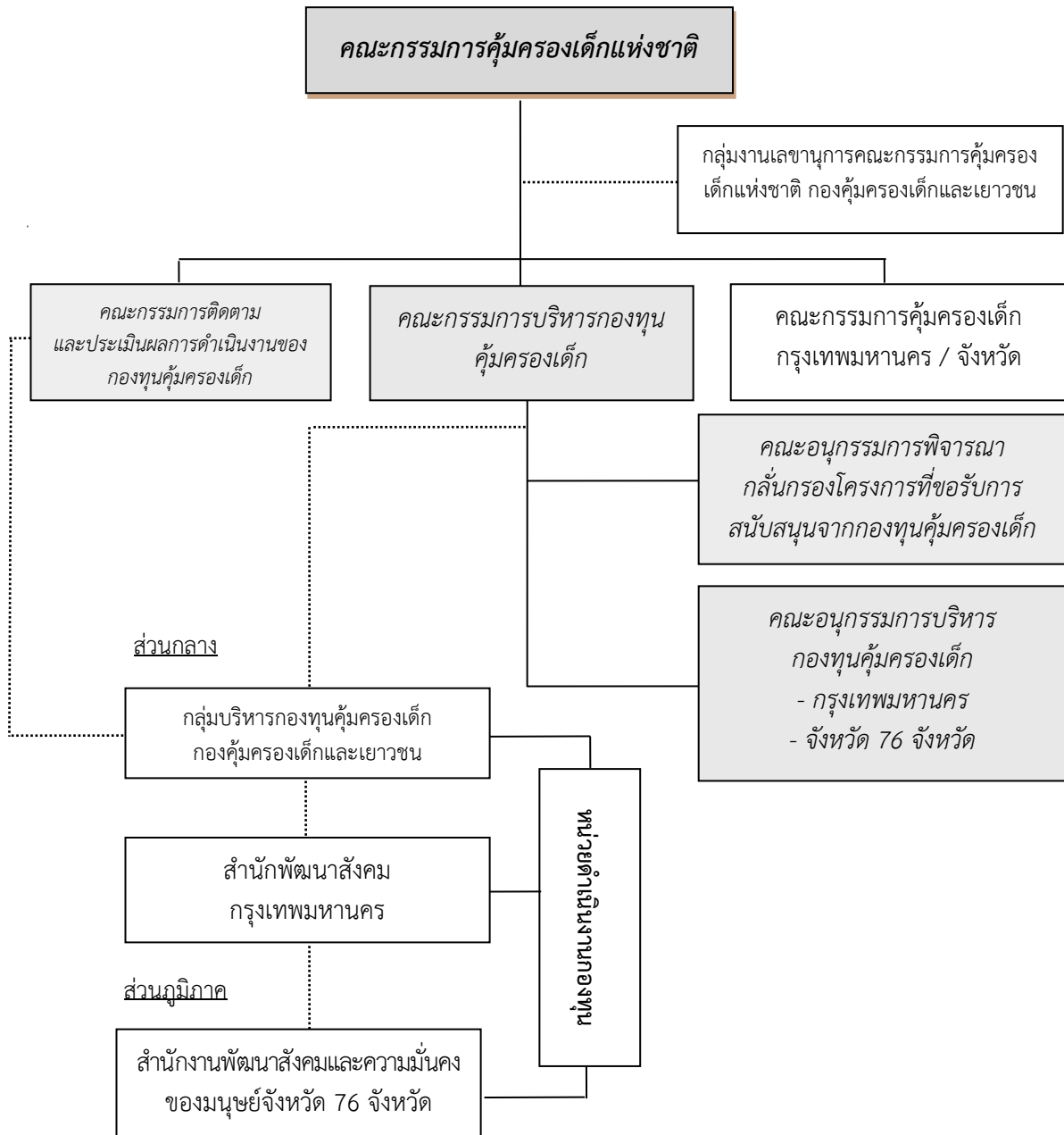
- ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานอนุกรรมการ
- ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งไม่เกินสามคน เป็นอนุกรรมการ
- พัฒนাসังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ
- หัวหน้ากลุ่มการพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรือข้าราชการ ซึ่งได้รับมอบหมายจาก พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานคร/จังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- บริหารกองทุนคุ้มครองเด็กในจังหวัดให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง
- พิจารณา เห็นชอบให้การสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งครอบครัว และครอบครัวอุปถัมภ์ของเด็กในกรณีคำขอเป็นรายบุคคล และคำสั่งศาล
- พิจารณาเห็นชอบโครงการของหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภาคเอกชนที่ขอรับเงินสนับสนุนไม่เกินโครงการละ 150,000 บาท (หนึ่งแสนห้าหมื่นบาทถ้วน)
- รายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็กในจังหวัดให้คณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานคร/จังหวัด และคณะกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็กเพื่อทราบ หรือพิจารณาในทุกสองเดือน

แผนภูมิ โครงสร้างการบริหารจัดการกองทุนคุ้มครองเด็ก

● กลุ่มเป้าหมายที่กองทุนคุ้มครองเด็กให้การสนับสนุน

บุคคลเป้าหมาย แบ่งได้ดังนี้

1. เด็ก หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส ประกอบด้วย

ก. เด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ (หมวด 3 มาตรา 32) ได้แก่

- 1) เด็กเร่ร่อน หรือเด็กกำพร้า
- 2) เด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือพลัดหลง ณ ที่ใดที่หนึ่ง
- 3) เด็กที่ผู้ปกครองไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูได้ด้วยเหตุผลใด ๆ เช่น ถูกจำคุก กักขังพิการ ทุพพลภาพ เจ็บป่วยเรื้อรัง ยากจน เป็นผู้เยาว์ หย่า ถูกทิ้งร้าง เป็นโรคจิต หรือโรคประสาท
- 4) เด็กที่ผู้ปกครองมีพฤติกรรมหรือประกอบอาชีพไม่เหมาะสมอันอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางร่างกายหรือจิตใจของเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแล
- 5) เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยมิชอบ ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ถูกทารุณกรรม หรือตกอยู่ในภาวะอื่นใดอันอาจเป็นเหตุให้เด็กมีความประพฤติเสื่อมเสียในทางศีลธรรมอันดี หรือเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ
- 6) เด็กพิการ
- 7) เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบาก
- 8) เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข. เด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ (หมวด 4 มาตรา 40) ได้แก่

- 1) เด็กที่ถูกทารุณกรรม
- 2) เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด
- 3) เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ค. นักเรียน นักศึกษาที่พึงได้รับการส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม

2. **ครอบครัว ครอบครัวยุติธรรมหรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูเด็ก**¹¹ หมายถึง ผู้ซึ่งให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็กที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนด้านค่าใช้จ่ายในการสงเคราะห์และหรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก และไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งทุนอื่น หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ

3. **องค์กรที่ปฏิบัติงานด้านเด็ก** อันประกอบด้วย

3.1 **หน่วยงานภาครัฐ** หมายถึง กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค หน่วยงานส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาของรัฐ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์และกิจการเพื่อการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งครอบครัวและครอบครัวยุติธรรม

3.2 **องค์กรภาคเอกชน** หมายถึง องค์กรที่บุคคลรวมกันขึ้นเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์และกิจการในการสงเคราะห์ การคุ้มครองสวัสดิภาพ และการส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งครอบครัวและครอบครัวยุติธรรม

¹¹ โปรดดูเพิ่มเติมใน https://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=11542

● **ลักษณะการใช้จ่ายเงินกองทุน**

การใช้จ่ายเงินของกองทุนให้จ่ายภายใต้วัตถุประสงค์ของกองทุนเพื่อการสงเคราะห์ คุ้มครอง สวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมถึงครอบครัวและครอบครัวอุปถัมภ์ของเด็ก¹² ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) การให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและครอบครัว หรือครอบครัวอุปถัมภ์ หรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ เนื่องจากประสบปัญหาสังคมต่าง ๆ เพื่อให้สามารถอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

(2) การดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหามาของเด็ที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ เนื่องจากถูกทารุณกรรม หรือเสี่ยงต่อการกระทำผิด หรือที่อยู่ในสภาพที่จำต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้มีหน้าที่ในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

(3) การให้ความช่วยเหลือแก่เด็กหรือการดำเนินการอื่น เพื่อประโยชน์ของเด็กโดยตรงในสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานสงเคราะห์ สถานพัฒนาและฟื้นฟู หรือหน่วยงานอื่นใด รวมทั้งการช่วยเหลือเด็กที่พ้นจากความปกครองดูแลของสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟู ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่ปลัดกระทรวงกำหนด

(4) การส่งเสริมความประพฤติแก่นักเรียนและนักศึกษาให้เหมาะสม มีคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคมและปลอดภัย โดยจัดให้มีการพัฒนาระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว การให้คำปรึกษา และการฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครอง

(5) การใช้จ่ายในการบริหารกองทุน การจัดหาผลประโยชน์ของกองทุนและการติดตามตรวจสอบและประเมินผลกองทุน

(6) การใช้จ่ายเงินเพื่อการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพและการส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งครอบครัวและครอบครัวอุปถัมภ์ของเด็กตามคำสั่งศาล

(7) การใช้จ่ายเงินในเรื่องอื่น ๆ เพื่อการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติของเด็กตามที่คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติกำหนด

● **ประเภทและรายการค่าใช้จ่ายที่ให้การสนับสนุน**

1. **รายบุคคล** คือ ครอบครัว ครอบครัวอุปถัมภ์ หรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูเด็ก โดยต้องเป็นผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน และไม่ได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งทุนอื่น หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ ได้แก่

(1) ค่าเลี้ยงดู / ค่าพาหนะ/ ค่าใช้จ่ายอื่นๆ

(2) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษาสำหรับเด็ก (ระดับอนุบาลศึกษา, ระดับประถมศึกษา, ระดับมัธยมศึกษา, ระดับอาชีวศึกษา)

(3) ค่าใช้จ่ายของครอบครัวของเด็ก เช่น เงินทุนประกอบอาชีพ ค่ารักษาพยาบาล และอื่นๆ

(4) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับกายอุปกรณ์แก่เด็กพิการและทุพพลภาพตามความเห็นและคำวินิจฉัยของแพทย์ รวมทั้งอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จะช่วยป้องกันและแก้ไขความพิการของเด็กตามที่จ่ายจริง

(5) ค่าเครื่องอุปโภคบริโภค

¹² ตามประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็ก เรื่อง หลักเกณฑ์การกำหนดวงเงินและรายการที่ให้การสนับสนุนจากกองทุนคุ้มครองเด็ก เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

- (6) ค่าสงเคราะห์ครอบครัวอุปถัมภ์หรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูเด็ก ตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยวิธีการให้การสงเคราะห์เด็ก พ.ศ. 2547
- (7) ค่าตรวจ DNA สำหรับเด็กไร้สถานะบุคคล
- (8) ค่าใช้จ่ายในการส่งตัวเด็กกลับคืนสู่ครอบครัว/ 5 สถาน ตามหมวด 6 พรบ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546
- (9) ค่าใช้จ่ายในการสืบเสาะพินิจเด็กและครอบครัว หรืออื่นๆ เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
- (10) ค่าใช้จ่ายตามคำสั่งศาล

2. รายโครงการ คือ การจัดทำโครงการที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติว่าด้วย การบริหารกองทุน การพิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน และรายงานสถานะทางการเงิน และการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2548 โดยให้การสนับสนุนกับหน่วยงานภาครัฐ/องค์กรภาคเอกชน ที่ดำเนินการด้านเด็ก ดังนี้

- (1) หน่วยงานภาครัฐ ต้องเป็นโครงการริเริ่มใหม่ หรือเป็นโครงการที่ไม่สามารถขอรับการสนับสนุนจากงบประมาณปกติได้ หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ
- (2) องค์กรภาคเอกชน ต้องเป็นโครงการที่ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการ และแหล่งทุนอื่น ๆ

โดยลักษณะโครงการที่ให้การสนับสนุน จะต้องเข้าหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็ก เรื่อง หลักเกณฑ์การกำหนดวงเงิน และรายการที่ให้การสนับสนุนจากกองทุนคุ้มครองเด็ก เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2550
2. กรอบทิศทางในการจัดสรรเงินกองทุนคุ้มครองเด็ก ตามมติคณะกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็ก และองค์ประกอบในการพิจารณาให้การสนับสนุนโครงการเพิ่มเติม

ภาคผนวก 2

การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการคุ้มครองเด็กในบริบทโลก

- สถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กกับการคุ้มครองเด็ก

ในปี 2011 องค์กร UNICEF ได้กล่าวถึงสถานการณ์ของเด็กที่ต้องพิจารณาสู่การคุ้มครองเด็ก¹³ ไว้ว่า เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากความรุนแรง การแสวงหาประโยชน์ และการทำร้าย แต่ทุกวันนี้ยังคงมีเด็กหลายล้านคนทั่วโลก จากหลากหลายภูมิภาคหลังทางสังคมเศรษฐกิจ ทุกวัย ทุกศาสนาและวัฒนธรรมที่ยังคงทุกข์ทรมานจากความรุนแรง การแสวงหาประโยชน์ และถูกทำร้าย และยังมีเด็กอีกหลายล้านคนที่ตกอยู่ในภาวะเสี่ยง

เด็กหญิงและชายบางกลุ่มกลายเป็นกลุ่มเปราะบางอันเนื่องมาจากเพศ เชื้อชาติ ถิ่นกำเนิด หรือสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงยังมีกลุ่มเปราะบางระดับสูงที่มักจะมีภาวะพิการ กำพร้า เป็นชนเผ่าชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชายขอบอื่นๆ ทั้งนี้ยังมีความเสี่ยงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตหรือทำงานอยู่ข้างถนน อาศัยในสถานสงเคราะห์และสถานกักกัน และอาศัยในชุมชนที่มีสภาวะยากจน ว่างาน และขาดความยุติธรรม นอกจากนี้ ยังมีภัยธรรมชาติ ความขัดแย้งทางการทหาร การไล่ที่ เด็กในกลุ่มผู้อพยพ ลี้ภัย ย้ายถิ่นที่อาจทำให้เด็กตกอยู่ในความเสี่ยงเพิ่มมากขึ้น ความเปราะบางมักจะมี ความเกี่ยวเนื่องกับอายุ เด็กเล็กจะมีความเสี่ยงมากกว่าและเผชิญกับรูปแบบความรุนแรงแตกต่างจากความเสี่ยงในเด็กที่โตกว่า

ความรุนแรง การแสวงหาประโยชน์ และการทำร้ายเกิดขึ้นในบ้าน ครอบครัว โรงเรียน ระบบการดูแลและระบบยุติธรรม สถานที่ทำงาน และชุมชน อยู่ในทุกบริบท รวมทั้งผลกระทบจากความขัดแย้งและภัยพิบัติทางธรรมชาติ ที่ผ่านมามีเด็กจำนวนมากที่เปิดเผยถึงรูปแบบต่างๆ ของความรุนแรง การแสวงหาประโยชน์ และการทำร้าย ซึ่งรวมถึงการแสวงหาประโยชน์และการทำร้ายทางเพศ ความรุนแรงจากการใช้อาวุธ การค้ามนุษย์ แรงงานเด็ก ความรุนแรงด้านเพศสภาพ การรังแก การทำร้ายรังแกทางโลกไซเบอร์ ความรุนแรงจากแก๊งอิทธิพล การตัด/ขลิบอวัยวะเพศหญิง การแต่งงานในเด็ก การลงโทษในเด็กที่รุนแรงต่อร่างกายและจิตใจ และรูปแบบการทำร้ายอื่น ๆ

มีหลักฐานที่มีนัยสำคัญว่า ความรุนแรง การแสวงหาประโยชน์ และการทำร้ายสามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของเด็กทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งส่งผลทำให้ความสามารถในการเรียนและทักษะทางสังคมลดลง และความรุนแรงเหล่านั้นส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนผ่านจากเด็กสู่ความเป็นผู้ใหญ่ต่อไป

ดังนั้น ระบบต่างๆ ในการคุ้มครองเด็ก (Child Protection Systems) ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล องค์กรไม่แสวงหากำไร ภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจ จำเป็นต้องจัดการกับทุกปัจจัยเสี่ยงในชีวิตของเด็กและครอบครัว โดยสร้างความเข้มแข็งในทุกองค์ประกอบของระบบการคุ้มครองเด็ก ตั้งแต่ทรัพยากรมนุษย์ การเงิน กฎหมาย มาตรฐาน การกำกับดูแล การติดตามผล และการให้บริการ โดยพิจารณาให้เข้ากับบริบทของแต่ละประเทศ ซึ่งระบบการคุ้มครองเด็กอาจเป็นภาพตัดขวางของงานสวัสดิการสังคม การศึกษา สุขภาพ และความมั่นคงปลอดภัย

¹³ โปรดดูเพิ่มเติมที่ https://www.unicef.org/protection/57929_57972.html ข้อมูล ณ วันที่ 21 มีนาคม 2554 สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2565

ทั้งนี้ การคุ้มครองเด็กจากความรุนแรงต่างๆ ยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) 17 เป้าหมาย ที่กำหนดโดย United Nations และนานาชาติ สมาชิกรายได้กระบวนทัศน์ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ซึ่งมีเป้าหมายที่จะทำให้เป็นจริงได้ภายในปี ค.ศ. 2030 โดยในเป้าหมายที่ 16 ได้กล่าวถึง การพัฒนาเพื่อสังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก ที่นานาชาติมุ่งมั่นที่จะลด ความรุนแรงทุกรูปแบบ โดยรัฐบาลทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้ง และความไม่มั่นคงอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมการปกครองด้วยกฎหมายและการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน¹⁴

● การคุ้มครองเด็กในระดับโลก

The Child Protection Working Group หรือ CPWG¹⁵ (CPWG 2012: p.13) ได้ให้ความหมายของการคุ้มครองเด็ก (Child Protection) ไว้ว่า “เป็นการป้องกันและตอบสนองต่อการทำร้าย การละเลย การแสวงหาประโยชน์ และความรุนแรงต่อเด็ก” ดังนั้น การคุ้มครองเด็กจึงไม่ได้เป็นเพียงการให้ความคุ้มครองตามสิทธิที่เด็กมีเท่านั้น หากแต่ต้องพิจารณาไปถึงองค์ประกอบย่อย (subset) ภายใต้สิทธิเหล่านี้ด้วย โดยหลักการสำคัญในงานคุ้มครองเด็กตามหลักมนุษยธรรมนั้น ประกอบด้วย 4 หลักการ (CPWG, 2012: p.15) ดังนี้

1. *การรอดชีวิตและการพัฒนา (Survival and Development)* เด็กมีสิทธิที่จะมีชีวิต และมีสิทธิได้รับการตอบสนองต่อพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และปัญญา
2. *ปราศจากการเลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination)* ความแตกต่างอาจทำให้เด็กเสี่ยงต่อการถูกเลือกปฏิบัติ ดังนั้นต้องมีการจำแนกและติดตามว่ามีการเลือกปฏิบัติและมีการใช้อำนาจต่อเด็กหรือไม่ ซึ่งหากมีเกิดขึ้นต้องยุติทันที
3. *การมีส่วนร่วมของเด็ก (Child Participation)* ต้องมั่นใจได้ว่าทั้งเด็กหญิงและเด็กชายได้รับพื้นที่และเวลาในการเข้าร่วมกระบวนการในทุกขั้นตอนเท่าที่เป็นไปได้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างด้านอายุ ความสามารถ มุมมองที่แตกต่าง รวมถึงได้รับการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็นได้อย่างปลอดภัย และได้รับการตอบสนองต่อความคิดเห็นอย่างจริงจังโดยตระหนักถึงคุณค่า ความเชื่อ และสมมติฐานเกี่ยวกับความเป็นเด็กและบทบาทของเด็กและครอบครัวควรมีการพัฒนาความสามารถในการมีส่วนร่วมของเด็กได้อย่างเหมาะสม เปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมสร้างการตัดสินใจ
4. *ประโยชน์สูงสุดของเด็ก (The Best Interests of the Child)* ทุกการกระทำที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ต้องพิจารณาถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นอันดับแรก ซึ่งหลักการนี้จะเน้นแนวทางในการออกแบบ ติดตาม และปรับปรุงโครงการสำหรับเด็ก

ทั้งนี้ The Child Protection Working Group ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำที่ต้องมีในงานด้านการคุ้มครองเด็ก โดยแบ่งเป็นมาตรฐานด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

¹⁴ โปรดดูเพิ่มเติมใน <http://www.un.or.th/globalgoals/th/global-goals/peace-justice-and-strong-institutions/> สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2565

¹⁵ The Child Protection Working Group (CPWG) เป็นสภาระดับโลก (the global level forum) เพื่อการประสานงานด้านการคุ้มครองเด็กในประเด็นมนุษยธรรม ประกอบด้วย องค์กรไม่แสวงหากำไร (NGOs) ตัวแทนองค์กรสหประชาชาติ ภาควิชาการ และหน่วยงานต่างๆ ภายใต้จุดมุ่งหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพการคุ้มครองเด็กในภาวะฉุกเฉินต่างๆ ได้กล่าวถึงมาตรฐานขั้นต่ำที่ต้องมีในงานคุ้มครองเด็กในหนังสือ “Minimum Standards for Child Protection in Humanitarian Action”

1. มาตรฐานในการสนองตอบการคุ้มครองเด็กอย่างมีคุณภาพอันประกอบด้วย
 - 1.1 การประสานงาน
 - 1.2 ทรัพยากรมนุษย์
 - 1.3 การสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ และสื่อ
 - 1.4 การจัดการโครงการ
 - 1.5 การจัดการข้อมูล
 - 1.6 การติดตามงานคุ้มครองเด็ก
2. มาตรฐานในการระบุความต้องการการคุ้มครองเด็กอันประกอบด้วย
 - 2.1 อันตรายและการบาดเจ็บ
 - 2.2 ความรุนแรงทางกายและการทำร้ายอื่นๆ
 - 2.3 ความรุนแรงทางเพศ
 - 2.4 ความทุกข์และความผิดปกติทางจิตใจ
 - 2.5 เด็กที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธบังคับหรือกลุ่มติดอาวุธ
 - 2.6 แรงงานเด็ก
 - 2.7 เด็กที่ไม่มีครอบครัวและเด็กที่อาศัยตามลำพัง
 - 2.8 กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก
3. มาตรฐานสำหรับการพัฒนากลยุทธ์ในการคุ้มครองเด็กอย่างเหมาะสมอันประกอบด้วย
 - 3.1 การจัดการรายกรณี
 - 3.2 กลไกการคุ้มครองเด็กโดยชุมชนเป็นฐาน
 - 3.3 พื้นที่ที่เป็นมิตรกับเด็ก
 - 3.4 การคุ้มครองเด็กจากการถูกกีดกัน
4. มาตรฐานเพื่อการคุ้มครองเด็กตามหลักมนุษยธรรมอื่นๆอันประกอบด้วย
 - 4.1 การฟื้นฟูทางเศรษฐกิจและการคุ้มครองเด็ก
 - 4.2 การศึกษาและการคุ้มครองเด็ก
 - 4.3 สุขภาพและการคุ้มครองเด็ก
 - 4.4 โภชนาการและการคุ้มครองเด็ก
 - 4.5 น้ำ สุขอนามัย สุขลักษณะ และการคุ้มครองเด็ก
 - 4.6 บ้านพักฉุกเฉินและการคุ้มครองเด็ก
 - 4.7 การจัดการภายในแคมป์และการคุ้มครองเด็ก
 - 4.8 การกระจายความช่วยเหลือและการคุ้มครองเด็ก

นอกจากนี้ องค์กร Plan International¹⁶ ซึ่งทำงานด้านเด็กในประเทศต่างๆ มากกว่า 70 ประเทศ เป็นระยะเวลาประมาณ 80 ปี ได้ระบุว่า ชุมชน ครอบครัว และตัวเด็กเอง คือองค์ประกอบสำคัญในระบบการคุ้มครองเด็กที่มีประสิทธิภาพทุกระบบ ซึ่งนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่

¹⁶ Plan International เป็นองค์กรที่ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1937 เพื่อทำงานด้านสิทธิเด็กและความยุติธรรมสำหรับเด็กในประเทศต่างๆ มากกว่า 70 ประเทศทั่วโลก โดยมีพันธกิจในการส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิเด็ก โปรดดูเพิ่มเติมใน <https://plan-international.org/child-protection> สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2565

ปกป้องเด็กในระยะยาวได้ ดังนั้น การทำงานด้านการคุ้มครองเด็กต้องให้ความสำคัญ (Priority) กับการทำงาน 5 ประการ ได้แก่

1. **ทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อการคุ้มครองเด็ก** เพื่อให้มั่นใจได้ว่าชุมชนมีความเข้าใจและมีมาตรการที่เหมาะสมในการพิทักษ์สิทธิเด็ก และส่งเสริมให้เกิดชุมชนปลอดความรุนแรง (violence-free communities)

การคุ้มครองเด็กที่มีประสิทธิภาพต้องการสมาชิกในชุมชนและผู้นำชุมชนที่มีความตระหนักและให้คำมั่นสัญญาที่จะพิทักษ์สิทธิเด็ก ซึ่งชุมชนจำเป็นต้องสามารถจำแนก ป้องกัน และตอบสนองต่อความรุนแรงต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กได้ และใช้มาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองเด็กในสถานการณ์ฉุกเฉินต่างๆ

2. **ทำงานร่วมกับครอบครัวเพื่อการคุ้มครองเด็ก** เพื่อให้มั่นใจได้ว่าครอบครัวมีความเข้าใจถึงสาเหตุและผลกระทบของความรุนแรงที่มีต่อเด็ก ยอมรับทักษะการเป็นพ่อแม่เชิงบวกและการปกป้องลูก รวมถึงการปกป้องในกรณีฉุกเฉิน

ครอบครัวรวมถึงผู้ดูแลเด็ก (caregivers) คือกุญแจสำคัญในเครือข่ายความปลอดภัยของเด็กที่จะสามารถสร้างและรักษาสิ่งแวดล้อมเชิงบวกภายในครอบครัว และมีบทบาทหลักในการพัฒนาเด็กในทุกด้าน จึงต้องมีการส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกภายในครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวที่มีเด็กเล็ก และป้องกันการละเลยเด็ก รวมถึงการสำรวจความรุนแรงในครอบครัว และส่งเสริมให้ครอบครัวรวมถึงผู้ดูแลเด็กสามารถจัดการกับสถานการณ์ฉุกเฉินต่างๆ ในครอบครัวได้ เพื่อนำไปสู่การยุติความรุนแรงในครอบครัวที่มีต่อเด็ก

3. **ให้เด็กได้เข้าร่วมทำงานด้านการคุ้มครองเด็ก** ทำงานร่วมกับเด็กเพื่อให้พวกเขามีความสามารถในการปกป้องตนเอง และสามารถให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการริเริ่มงานด้านการคุ้มครองเด็ก

เด็กควรได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้เพิ่มมากขึ้น ให้คำมั่นสัญญา มีความเชื่อมั่นและความตระหนักถึงการป้องกันตนเองและการหาแสวงหาความช่วยเหลือให้รอดพ้นจากสถานการณ์ความรุนแรงในทุกรูปแบบ รวมถึงให้เด็กรู้จักหน่วยงานที่ให้การคุ้มครองเด็กและกลไกต่างๆ ในการสนับสนุนการคุ้มครองเด็ก

4. **ทำงานร่วมกับรัฐบาลเพื่อการคุ้มครองเด็ก** เพื่อจัดตั้งข้อกำหนด นโยบาย โครงสร้าง และงบประมาณสำหรับงานด้านการคุ้มครองเด็กทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าหน่วยงานภาครัฐในระดับภูมิภาคมีความสามารถในการทำงานด้านการป้องกันและตอบสนองต่อความรุนแรงต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กได้

ดังนั้น ภาครัฐจึงควรมีมาตรการที่เหมาะสมด้านการให้ความคุ้มครองเด็ก รวมถึงการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อจัดตั้ง ปรับปรุง และบังคับใช้กฎหมายและนโยบายด้านการให้ความคุ้มครองเด็ก รวมทั้งพัฒนากลไกในการติดตามระบบการคุ้มครองเด็ก เครื่องมือ มาตรฐานต่างๆ และระบบข้อมูลในการคุ้มครองเด็ก ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านเด็ก เช่น การศึกษา สุขภาพ สวัสดิการสังคม ตำรวจ และศาลยุติธรรมต้องมีความตระหนักและสามารถจำแนก ป้องกัน และตอบสนองต่อความรุนแรงในเด็กได้มากขึ้น รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและระบบการให้ความคุ้มครองเด็กของภาครัฐที่จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาระบบการให้ความคุ้มครองเด็กได้

5. **การรับรองการเกิด** ต้องให้การรับรองได้ว่าเด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับใบรับรองการเกิด (Birth Certificate)

ภาคผนวก 3

การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการคุ้มครองเด็กในสังคมไทย

- การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการคุ้มครองเด็กในสังคมไทย

อดีตประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา John Fitzgerald Kennedy ได้กล่าวไว้ว่า "Children are the world's most valuable resource and its best hope for the future" หรือ "เด็กคือทรัพยากรที่มีคุณค่าที่สุดและเป็นความหวังที่ดีที่สุดของอนาคต" ซึ่งการให้กำเนิดเด็กอาจไม่ใช่เรื่องยาก แต่การเลี้ยงดู ดูแล เพื่อเด็กให้เติบโตเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและคุณภาพเป็นเรื่องยากและเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยเริ่มตั้งแต่การตั้งครรถ้องมีคุณภาพ บุคคลที่ดูแลเด็กรวมถึงสภาพแวดล้อมรอบตัวก็ล้วนมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ต่างๆ พัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และปัญญา ดังนั้นสิ่งสำคัญที่สุดจะดูแลเด็กให้ได้รับการพัฒนาทุกด้านในสภาพแวดล้อมที่ดีและปลอดภัยสำหรับเด็กได้อย่างไร

กระแสการพัฒนาในระดับนานาชาติว่าด้วยสิทธิเด็กนั้นได้รับความสนใจและการยอมรับจากทั่วโลก สำหรับประเทศไทยเริ่มมีการพูดถึงเรื่องการคุ้มครองเด็กอย่างจริงจังนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ที่ได้มีการลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ซึ่งเป็นสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ได้รับความเห็นชอบมากที่สุดในโลก โดยทุกประเทศในโลกได้ให้สัตยาบันว่าต้องให้ความสำคัญกับการปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็ก รวมถึงดำเนินการทุกอย่างบนฐานของการคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นหลัก โดยมีรายละเอียดของสิทธิขั้นพื้นฐานต่างๆ อันประกอบไป

- (1) สิทธิที่จะมีชีวิตรอด คือได้รับการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐาน มีสันติภาพ และความปลอดภัย
- (2) สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา คือการมีครอบครัวที่อบอุ่น ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และมีภาวะโภชนาการที่เหมาะสม
- (3) สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง คือเด็กต้องรอดพ้นจากการทำร้าย การถูกล่วงละเมิด การถูกทอดทิ้ง และการแสวงประโยชน์ในทุกรูปแบบ
- (4) สิทธิที่ในการมีส่วนร่วม คือเด็กมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น แสดงออก การมีผู้รับฟัง และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อตนเอง

นอกจากนี้ ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ปีพุทธศักราช 2546 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ปกป้องคุ้มครองเด็กทุกคน ไม่ว่าจะ มีสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม มีชาติพันธุ์ หรือนับถือศาสนาใด ต้องได้รับการคุ้มครองโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดกับเด็กโดยไม่เลือกปฏิบัติ กฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กนี้ยังมุ่งเน้นการดูแลเด็กให้มีความเป็นอยู่ที่ดี และเป็นหน้าที่รับผิดชอบของทุกคนที่จะทำให้เด็กปราศจากการถูกทำร้าย ถูกละเลย ละเมิดสิทธิ ไปจนถึงการแสวงหาผลประโยชน์ รวมถึงสาระสำคัญและรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม

● การคุ้มครองเด็กในประเทศไทย

จากข้อมูลประชากรเฉพาะผู้มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยกรมการปกครอง¹⁷ ในปี พ.ศ. 2564 พบว่ามีประชากรที่มีสัญชาติไทยรวมทั้งสิ้น 66,171,439 คน เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ จำนวน 13,648,581 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 20.63 โดยเด็กอายุน้อยกว่า 1 ปี ที่มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปี 2562 มีจำนวน 561,446 คน ปี 2563 มีจำนวน 541,023 คน และในปี 2564 มีจำนวน 501,003 คน

ประชากรอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ เฉพาะผู้มีสัญชาติไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน			
ปี	ชาย	หญิง	รวม
2564	7,013,397	6,635,184	13,648,581
2563	7,150,209	6,765,317	13,915,526
2562	7,262,198	6,872,657	13,573,409

ที่มา: กรมการปกครอง

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า สถิติเด็กอายุน้อยกว่า 1 ปี ที่มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่าสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะสถานการณ์เด็กในประเทศไทยมีพลวัตที่เปลี่ยนแปลง มีความสลับซับซ้อนของปัญหา ทำให้ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กหรือการคุ้มครองเด็กจะต้องเข้าใจบริบทของสถานการณ์ และเท่าทันเหตุการณ์ หรือความเป็นไปของสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์ที่เป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพของเด็ก สถานการณ์ที่เป็นความเสี่ยงหรือสถานะเสี่ยงที่อาจจะนำมาซึ่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของเด็ก สำหรับสถานการณ์เด็กในประเทศไทยสามารถจำแนกเป็นประเด็นตามสิทธิด้านต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. สิทธิในการอยู่รอด

เด็กทุกคนที่ถือกำเนิดและอยู่รอดย่อมได้รับสิทธิตามกฎหมาย โดยสุติบัตรถือเป็นเอกสารทางกฎหมายอย่างแรกที่ยอมรับการมีตัวตนของเด็ก เป็นเอกสารสำคัญที่ระบุข้อมูลของเด็ก รวมถึงรายละเอียดสำคัญของพ่อและแม่ของเด็ก ดังนั้นสุติบัตรจึงถือเป็นเอกสารที่สำคัญที่สุดในการพิสูจน์สัญชาติของเด็ก การขาดการรับรองอย่างเป็นทางการจากภาครัฐทำให้เด็กไม่สามารถมีสุติบัตร ซึ่งอาจส่งผลให้ถูกปฏิเสธในการได้รับการดูแลเรื่องสุขภาพและการศึกษา นอกจากนี้ยังส่งผลในช่วงต่าง ๆ ของชีวิต เช่น การเข้าสู่ตลาดแรงงาน การซื้อหรือครอบครองทรัพย์สิน การพิสูจน์สิทธิเพื่อรับมรดก การลงคะแนนเสียง การได้รับหนังสือเดินทาง และสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือทางสังคมต่างๆ เป็นต้น

เนื่องจากโดยปกติแล้วเด็กจะต้องได้รับการจดทะเบียนทันทีหลังการเกิด มีสิทธิที่จะมีชื่อนับแต่เกิด มีสิทธิที่จะได้สัญชาติ และสิทธิที่จะรู้จักและได้รับการดูแลเลี้ยงดูจากบิดามารดาของตน การจดทะเบียนเกิดจึงเป็นการรักษาและคุ้มครองสิทธิไม่ให้ถูกกลืนรองจากการระบุตัวตนของเด็กจะเห็นได้ว่าสุติบัตรสำหรับเด็กมีความสำคัญเนื่องจากเป็นใบเบิกทางที่จะทำให้เด็กเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นทางการศึกษา สิทธิทางด้านสาธารณสุข สิทธิในฐานะพลเมืองของประเทศไทย อันได้มาซึ่งสิทธิสวัสดิการที่จะทำให้เด็กได้รับการพัฒนา และคุ้มครองให้เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยยกตัวอย่างเช่นโครงการเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด

¹⁷กรมการปกครองเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวในช่วงเดือนธันวาคมของทุกปี

จากรัฐบาล ที่จะสนับสนุนให้เด็กที่มีสถานะครอบครัวยากจนโดยรัฐบาลจะสนับสนุนเงินอุดหนุนให้แก่ครอบครัวเด็กเดือนละ 600 บาท นับตั้งแต่เด็กแรกคลอดจนถึงอายุ 3 ปี ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนคุ้มครองเด็กในครอบครัวที่ประสบปัญหาทางสังคม และมีรายได้น้อย เนื่องจากในช่วงสามขวบแรกของเด็กเป็นช่วงที่สำคัญ เด็กจะต้องได้รับการเลี้ยงดูและพัฒนาอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ จากการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรี (Multiple Indicator Cluster Survey: MICS) ใน พ.ศ. 2562 พบว่าเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ในประเทศไทยเกือบทั้งหมดมีการจดทะเบียนเกิด และไม่พบความแตกต่างอย่างชัดเจนในการจดทะเบียนเกิดเมื่อพิจารณาตามเพศ อายุ หรือสถานะความมั่งคั่งของครัวเรือน

2. สิทธิในการพัฒนา

เด็กทุกคนที่เกิดมาย่อมได้รับสิทธิในการมีสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการพัฒนา ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และปัญญา การได้รับการศึกษาที่ดีและเหมาะสม การได้รับอาหารที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย การได้เล่นสนุกและการพักผ่อนที่เอื้อต่อพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย

2.1 ด้านโภชนาการ

สถานการณ์ด้านพัฒนาการของเด็กทางด้านร่างกาย พบว่าเด็กมีน้ำหนักแรกคลอดต่ำ (น้อยกว่า 2,500 กรัม) ทำให้เกิดความเสี่ยงด้านสุขภาพ ทารกได้รับอาหารไม่เพียงพอขณะที่อยู่ในครรภ์เสี่ยงต่อการเสียชีวิตในช่วงแรกเกิดมากขึ้น และเด็กที่รอดชีวิตมาอาจมีภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่องและมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานและโรคหัวใจเมื่ออายุมากขึ้น รวมทั้งยังมีความเสี่ยงที่จะมีไอคิวต่ำและมีความพิการทางสติปัญญา ซึ่งจะมีผลต่อการเรียนและโอกาสในการทำงานเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่

นอกจากนี้ยังพบว่าเมื่อเด็กอายุ 6 เดือนแรกหลังคลอดเพียง 1 ใน 5 เท่านั้น ที่ได้กินนมแม่เพียงอย่างเดียว ในช่วงหกเดือนแรกหลังคลอด ตามที่กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้มีนโยบายส่งเสริมให้แม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนครบ 6 เดือน หลังจากนั้นแม่สามารถให้อาหารเสริมควบคู่ไปกับการกินนมแม่จนเด็กอายุครบ 2 ปี หรือนานกว่านั้น ซึ่งการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ยาวนานช่วยให้เด็กมีการเติบโตและมีสุขภาพที่ดีพร้อมลดภาวะเตี้ยแคระแกร็นในช่วงสองปีแรกของชีวิต

การให้นมบุตร จำแนกตามช่วงอายุของเด็ก ประเทศไทย พ.ศ. 2562		
ทารกอายุ 0-5 เดือน	ร้อยละที่กินนมแม่อย่างเดียว	14
	ร้อยละที่กินนมแม่เป็นหลัก	40.7
เด็กอายุ 12-15 เดือน	ร้อยละที่กินนมแม่ติดต่อกัน 1 ปี	24.6
เด็กอายุ 20-23 เดือน	ร้อยละที่กินนมแม่ติดต่อกัน 2 ปี	15

ที่มา: การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ประมาณร้อยละ 14 ของเด็กที่มีอายุน้อยกว่า 6 เดือนกินนมแม่อย่างเดียว ร้อยละ 40.7 กินนมแม่เป็นหลัก โดยเด็กอายุ 12-15 เดือน ที่ยังคงกินนมแม่มีร้อยละ 24.6 และเด็กอายุ 20-23 เดือน ที่ยังคงกินนมแม่มีร้อยละ 15

2.2 ด้านการศึกษา

เด็กทุกคน ไม่ว่าจะเพศใด เชื้อชาติใด หรือมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างไร ล้วนมีสิทธิได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งจะช่วยให้พวกเขามีความรู้และทักษะในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง สามารถปกป้องตนเองจากอันตรายและการถูกแสวงหาประโยชน์ รวมทั้งทำประโยชน์ให้แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม

ตารางการเข้าศึกษาของเด็กในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ปี 2562		
	ครัวเรือนยากจนมาก	ครัวเรือนร่ำรวยมาก
ประถมศึกษา	96.1%	96.7%
มัธยมศึกษา	82%	88.2%

ที่มา: การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562

จากข้อมูลการเข้าเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาตามเกณฑ์อายุ และอัตราการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของเด็กและเยาวชน พบว่า 9 ใน 10 คนของเด็กวัยประถมศึกษา (อายุ 6-11 ปี) กำลังเรียนอยู่ในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้พื้นฐานของครอบครัวส่งผลต่อการเข้าเรียนของเด็ก โดยอัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ร้อยละ 96.1 มาจากครัวเรือนที่ยากจนมาก ร้อยละ 88.2 มาจากครัวเรือนที่ร่ำรวย ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษามีความชัดเจนมากในระดับมัธยมศึกษา โดยอัตราเด็กที่ไม่ได้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามอายุของเด็ก

3. สิทธิการปกป้องคุ้มครอง

เด็กทุกคนย่อมได้รับการปกป้องคุ้มครองให้รอดพ้นจากการถูกกระทำความรุนแรง ถูกทารุณ ในทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ทางเพศ และการแสวงหาประโยชน์จากเด็ก ที่ส่งผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจ การเรียนรู้และการพัฒนาการของเด็ก ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะเป็นพ่อแม่หรือผู้ใดก็ตาม อีกทั้งสิทธินี้ยังคุ้มครองให้เด็กสามารถที่จะตัดสินใจออกจากสภาพแวดล้อม หรือสภาพความเป็นอยู่ที่กระทบต่อสิทธิของตนเองได้ โดยเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงสามารถได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 (ท้ายสุดของหัวข้อความรุนแรง)

สำหรับสถานการณ์เด็กที่เป็นปัญหา และเด็กต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองในประเทศไทย ปัจจุบันพบสถานการณ์ต่างๆ ดังต่อไปนี้

3.1 เด็กถูกกระทำความรุนแรง

เด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงนั้นประกอบไปด้วยการกระทำความรุนแรงด้านต่างๆ ได้แก่

- ความรุนแรงทางด้านร่างกาย เช่น การทำร้าย ทบตี ตะบอง หรือการลงโทษด้วยการใช้ความรุนแรงอย่างไม่สมเหตุผล
- ความรุนแรงทางด้านจิตใจ เช่น การใช้คำพูด หรือการกระทำที่กระทบต่อจิตใจของเด็ก การตำหนิหรือประชดประชันด้วยคำพูดจนทำให้เด็กรู้สึกถูกลดทอนคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- ความรุนแรงทางเพศ เช่น การล่วงละเมิดทางเพศเด็ก ข่มขืน บังคับ ล่อลวงเด็ก
- ความรุนแรงทางการปล่อยปละละเลยเด็ก คือการที่ผู้ดูแลเด็กปล่อยปละละเลยเด็ก ทั้งด้านโภชนาการ อารมณ์ ความรู้สึก สังคม เป็นต้น จนส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และปัญหาที่เหมาะสมตามช่วงวัย

สถานการณ์ความรุนแรงที่ทำลายต่อการทำงานด้านการคุ้มครองเด็กนั้น ไม่ได้เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กในฐานะผู้ถูกระทำ ความรุนแรงเพียงฝ่ายเดียว แต่เด็กยังสามารถเป็นผู้กระทำ ความรุนแรงต่อเด็กด้วยกัน หรือผู้อื่นได้ ตัวอย่างเช่น สถานการณ์การกลั่นแกล้งรังแกของนักเรียน (Bullying) ที่คนส่วนใหญ่อาจมองว่าเป็นธรรมชาติของเด็กเมื่อมาอยู่รวมกัน และมองข้ามว่าการกลั่นแกล้งกันนี้เป็นความรุนแรงรูปแบบหนึ่ง แต่เด็กที่เป็นผู้รังแกมองว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่จะใช้อำนาจที่ตนมีอยู่ ไม่ว่าจะมาจากการมีพวกรวม การเป็นที่รักของครู การมีสถานะทางเศรษฐกิจที่ดี หรือแหล่งอำนาจอื่น ๆ รังแกผู้ที่ด้อยกว่าตน ในทางตรงข้ามเด็กที่โดนกลั่นแกล้งอาจได้รับผลกระทบร้ายแรงต่อจิตใจ สุขภาพ และการเรียนของเด็ก ทำให้เด็กหลายรายที่ประสบกับความอับอาย หวาดกลัว หรือเจ็บปวดจากการถูกล้อเลียนกลั่นแกล้งจากเพื่อนที่โรงเรียน โดยไม่สามารถหาทางแก้ไขได้ หนีเรียน ปฏิเสธโรงเรียน เก็บตัว หรืออาจฆ่าตัวตายได้

3.2 เด็กถูกแสวงหาผลประโยชน์

มีการแสวงหาประโยชน์จากเด็กผ่านการค้าเด็กเพื่อวัตถุประสงค์ทางเพศ การค้าประเวณีเด็ก สื่อลามกอนาจารเด็ก รวมทั้งการใช้แรงงานเด็ก ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้เป็นภัยคุกคามต่อสวัสดิภาพของเด็ก สำหรับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กในเชิงพาณิชย์¹⁸ เป็นการทำลายเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทั้งทางร่างกายและจิตใจของเด็ก ซึ่งถือเป็นรากฐานของการละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิเด็ก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กในเชิงพาณิชย์ มีรูปแบบที่สำคัญและสัมพันธ์กัน 3 แบบ ได้แก่ การค้าประเวณีเด็ก สื่อลามกเด็ก และการค้าเด็กเพื่อธุรกิจทางเพศ นอกจากนี้ยังรวมถึงการใช้ประโยชน์จากเด็กเพื่อธุรกิจทางเพศ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การแต่งงานก่อนวัยอันควร และการแต่งงานแบบคลุมถุงชน มีเด็กนับล้านคนที่ถูกแสวงหาผลประโยชน์ในธุรกิจการค้าทางเพศระดับโลก ซึ่งเป็นธุรกิจที่มีผลกำไรนับล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐต่อปี

4. สิทธิการมีส่วนร่วม

สิทธิการมีส่วนร่วมของเด็ก คือการที่เด็กสามารถมีความคิดเห็นเป็นของตนเอง และแสดงความคิดเห็นเหล่านั้นโดยเสรีในทุกๆ เรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็ก เด็กได้รับสิทธิในการออกความเห็นในกระบวนการพิจารณาทางตุลาการและทางปกครองใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อเด็กไม่ว่าโดยตรงหรือโดยผ่านผู้แทนหรือองค์กรที่เหมาะสม

ทั้งนี้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ได้มีการพูดถึงสิทธิการมีส่วนร่วมของเด็กไว้ในข้อต่างๆ ดังนี้

ข้อที่ 13: เด็กจะมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออก โดยสิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา ได้รับ หรือถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกลักษณะ โดยไม่ถูกจำกัดโดยเขตแดน ไม่ว่าจะโดยวาจา ลายลักษณ์อักษร หรือการตีพิมพ์ในรูปแบบของศิลปะ หรือผ่านสื่อใดตามที่เด็กเลือกการใช้สิทธิดังกล่าวนี้อาจอยู่ภายใต้ข้อจำกัดบางประการ แต่ข้อจำกัดเหล่านี้ต้องเป็นข้อจำกัดเช่นที่บัญญัติตามกฎหมายและเช่นที่จำเป็นเท่านั้น ได้แก่ เพื่อการเคารพต่อสิทธิและชื่อเสียงของบุคคลอื่น หรือ เพื่อการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน

ข้อที่ 14: เคารพต่อสิทธิของเด็กที่จะมีเสรีภาพทางความคิด มโนธรรม และศาสนา

ข้อที่ 15: ยอมรับสิทธิของเด็กที่จะมีเสรีภาพในการสมาคม และเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ

¹⁸ Thai Hotline <https://inetfoundation.or.th> สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2565

ข้อที่ 19: เด็กสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและวัสดุจากแหล่งต่าง ๆ กัน ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลข่าวสารและวัสดุที่มุ่งส่งเสริมความผาสุกทั้งทางสังคม จิตใจและศีลธรรม ตลอดจนสุขภาพกายและจิตของเด็ก

จะเห็นได้ว่าเด็กสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อการกระทำใดๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ตามสิทธิในการมีส่วนร่วม อย่างสถานการณ์การมีส่วนร่วมของเด็ก อาจจะไม่ได้แสดงออกมาอย่างเห็นชัดแจ้ง เป็นรูปธรรมมากนัก จะเห็นได้จากการที่เด็กสามารถเลือกและตัดสินใจเรื่องของตนเอง อย่างเช่น ในกระบวนการคุ้มครองเด็ก เด็กมีสิทธิเลือกและตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกรูปแบบกระบวนการคุ้มครองตนเองได้ หรือเลือกเข้ารับบริการด้านสวัสดิการสังคมเพื่อการคุ้มครองตนเองได้ ทั้งนี้เพราะเด็กคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของกระบวนการคุ้มครองเด็ก

3.2.2 สถานการณ์เด็กที่ท้าทายการคุ้มครองเด็กในประเทศไทย

- การออกจากโรงเรียนกลางคัน

จำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน จำแนกตามระดับการศึกษาและสาเหตุ ปีการศึกษา 2560 – 2562 (เฉพาะนักเรียนในสังกัด สพฐ.)

ระดับการศึกษา/สาเหตุ		ฐานะยากจน	มีปัญหาครอบครัว	สมรสแล้ว	มีปัญหาในการปรับตัว	ต้องคดีถูกจับ	เจ็บป่วยอุบัติเหตุ	อพยพตามผู้ปกครอง	หาเลี้ยงครอบครัว	กรณีอื่นๆ	รวม
2560	ประถมศึกษา	11	110	18	86	4	35	625	41	0	930
	มัธยมศึกษาตอนต้น	112	542	220	538	11	32	359	249	0	2,063
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	34	229	143	256	6	16	125	236	0	1,045
	รวม	157	881	381	880	21	83	1,109	526		4,038
2561	ประถมศึกษา	30	169	58	146	4	57	1,167	125	0	1,756
	มัธยมศึกษาตอนต้น	123	849	378	838	26	57	886	450	0	3,607
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	171	718	430	1,241	25	52	454	1,217	0	4,308
	รวม	324	1,736	866	2,225	55	166	2,507	1,792	0	9,671
2562	ประถมศึกษา	2	34	4	19	1	8	43	10	0	121
	มัธยมศึกษาตอนต้น	12	206	62	194	6	15	114	72	1	681
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	25	125	81	124	2	13	44	250	0	664
	รวม	39	365	147	337	9	36	201	332	1	1,466

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

จากตารางจำนวนนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนกลางคันข้างต้น จำแนกตามระดับการศึกษาและสาเหตุในปีการศึกษา 2560 – 2562 พบว่า มีนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ออกจากระบบการศึกษากลางคันในปี 2562 จำนวน 1,466 คน โดยเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด รองลงมาคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และนักเรียนชั้นประถมศึกษาตามลำดับ โดยมีสาเหตุ 5 อันดับแรกมาจากมีปัญหาครอบครัว มีปัญหาในการปรับตัว ต้องหาเลี้ยงครอบครัว อพยพตามผู้ปกครอง และสมรส และยังมีสาเหตุอื่นๆ เช่น ต้องถูกจับในการดำเนินคดี อาการเจ็บป่วย/อุบัติเหตุ หรือกรณีอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นประเด็นที่ท้าทายในการทำงานเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเป็นอย่างมาก เพราะการ

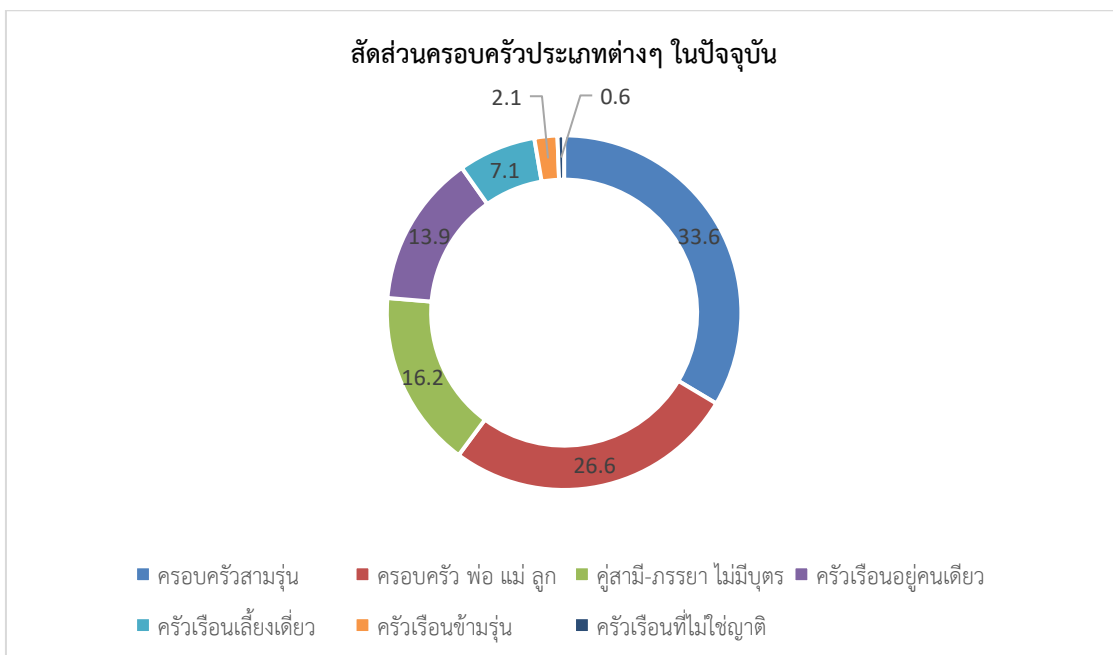
ออกจากโรงเรียนกลางคันของเด็กเป็นหนึ่งในปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เด็กอาจจะตกอยู่ในสภาวะยากลำบาก เสี่ยงต่อการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ไม่เอื้อต่อการพัฒนาตามแต่ละช่วงวัย เสี่ยงต่อการถูกแสวงหาผลประโยชน์ เสี่ยงต่อการกระทำผิด เสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด ไปจนถึงการมองเห็นคุณค่าในตนเองลดน้อยลง เพราะสถานศึกษาเป็นสถาบันหนึ่งที่มีส่วนต่อการคุ้มครองเด็ก เมื่อเด็กพ้นจากสถานศึกษาก็ยิ่งเพิ่มปัจจัยเสี่ยงในชีวิตของเด็ก

คำถามที่ท้าทายต่อการทำงานด้านการคุ้มครองเด็กคือ ได้มีการติดตามเด็กกลุ่มนี้ต่อหรือไม่ว่า ได้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาในรูปแบบอื่นหรือไม่ เช่น การศึกษาตามอัธยาศัย หรือการศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งหากเด็กไม่ได้กลับเข้าศึกษาต่อแล้วชีวิตของเด็กที่พ้นจากระบบการศึกษาเป็นอย่างไร

- การเปลี่ยนแปลงรูปแบบครอบครัว

การเปลี่ยนแปลงทางประชากรที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากอัตราการเกิดที่ลดต่ำลง ในขณะที่ประชากรมีอายุขัยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น มีการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมืองที่เพิ่มสูงขึ้น รูปแบบของความเป็นเมือง มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจและสังคมของคนไทย ล้วนทำให้ครอบครัวไทยมีความหลากหลายมากขึ้นทั้งในแง่ขององค์ประกอบและการทำหน้าที่

ใน 25 ปีที่ผ่านมา พบว่า รูปแบบครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งนี้มีการเพิ่มขึ้นของครอบครัวสามรุ่นอย่างต่อเนื่องและเป็นครอบครัวประเภทหลักในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตชนบท ครอบครัวพ่อแม่ ลูก ซึ่งแต่เดิมเคยเป็นครอบครัวประเภทหลักลดลงประมาณครึ่งหนึ่ง ครอบครัวคู่สามีภรรยาที่ไม่มีบุตรเพิ่มขึ้น 3 เท่า ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมีสัดส่วนลดลงเล็กน้อย แต่มีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 970,000 ครัวเรือน เป็น 1.37 ล้านครัวเรือน ครัวเรือนคนเดียวเพิ่มขึ้น 2 เท่า และครัวเรือนข้ามรุ่นเพิ่มขึ้น 2 เท่า

ที่มา: รายงานสถานการณ์ประชากรไทย พ.ศ.2558 โฉมหน้าครอบครัวไทย ยุคเกิดน้อย อายุยืน

รูปแบบครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่ในการดูแลเด็ก คือ ครอบครัวข้ามรุ่น หรือครอบครัวแหวกกลาง (skipped-generation households) หมายถึง ครอบครัวที่คนในรุ่นปู่ย่าตายายอาศัยอยู่ร่วมกันกับรุ่นหลาน ในขณะที่พ่อแม่หรือคนวัยทำงานไม่ได้อาศัยอยู่ด้วยเนื่องจากต้องย้ายไปประกอบอาชีพและอาศัยที่อื่นที่จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นอยู่ที่ดีของครอบครัว แต่ได้ทิ้งให้เด็กไว้ให้ผู้สูงอายุรับผิดชอบเลี้ยงดูหลาน ดังนั้นการเป็นหัวหน้าครอบครัวจึงเป็นหน้าที่ของผู้สูงอายุ โดยครอบครัวข้ามรุ่นมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่าครัวเรือนที่พ่อแม่อยู่ด้วยกัน รายได้หลักของครอบครัวข้ามรุ่นมาจากเงินที่บุตรของตนเองส่งมาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดูแลเด็ก ซึ่งไม่เพียงพอและไม่สม่ำเสมอ ผู้สูงอายุที่จึงยังคงต้องทำงานหารายได้เลี้ยงชีพด้วยตนเองด้วย

นอกจากนี้ การไม่มีคนรุ่นพ่อแม่อาศัยอยู่ในครอบครัวอาจมีผลกระทบเชิงลบในระยะยาวต่อความผูกพันระหว่างพ่อแม่กับลูก โดยมีแนวโน้มที่ลูกจะไม่มีความผูกพันแน่นแฟ้นกับพ่อแม่ นอกจากนี้ด้วยวัยที่แตกต่างกันอย่างมากระหว่างปู่ย่าตายายและรุ่นหลานทำให้มักมีปัญหาช่องว่างระหว่างวัย เช่น ปู่ย่าตายายมักไม่ค่อยได้ติดตามข้อมูลข่าวสาร รวมถึงพฤติกรรมของเด็กและวัยรุ่นที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อาจทำให้ประสบปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กในโลกปัจจุบันแต่แตกต่างอย่างมากจากยุคของปู่ย่าตายาย รวมถึงอาจทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันในการสื่อสาร หรือบางประเด็นเป็นเรื่องยากลำบากหรือต้องห้าม เช่น ประเด็นเรื่องเพศ ยิ่งไปกว่านั้นเด็กอาจจะต้องกลายเป็นผู้รับผิดชอบดูแลชีวิตประจำวันและสุขภาพของปู่ย่าตายายด้วย

สำหรับประเด็นด้านพัฒนาการและการศึกษาของเด็กที่อยู่ในครอบครัวข้ามรุ่น พบว่า เด็กที่ถูกเลี้ยงดูโดยปู่ย่าตายายมีโอกาสที่จะมีพัฒนาการด้อยกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยพ่อแม่ และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ระดับ IQ ของเด็กต่ำ มีผลการเรียนต่ำ และโอกาสในการศึกษาน้อยกว่าเด็กที่อยู่กับพ่อแม่ รวมถึงมีโอกาสเสี่ยงที่จะรับเอาพฤติกรรมเสี่ยงและไม่ดีต่อสุขภาพอีกด้วย

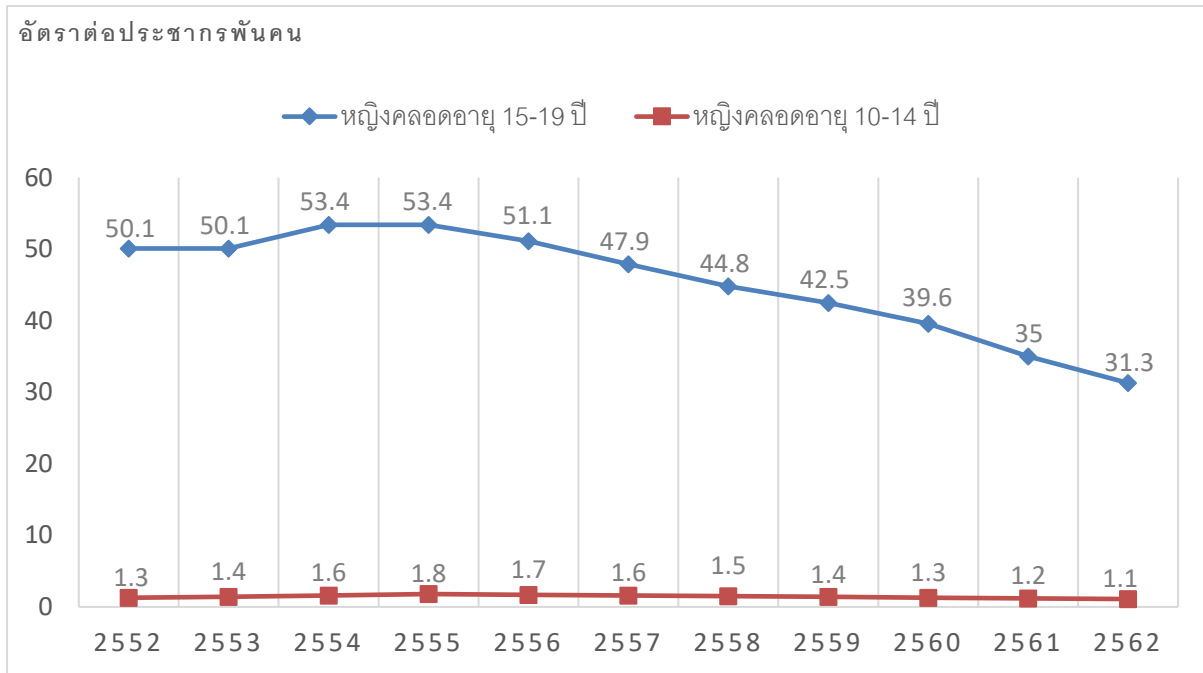
● การตั้งครรรภ์ในวัยรุ่น

ปัญหาการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่นเป็นเรื่องที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ องค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้การลดอัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี (Adolescent birth rate) เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals, SDGs) ที่นานาชาติต้องบรรลุให้ได้ภายในปี พ.ศ. 2573 โดยได้กำหนดให้การลดอัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ 10-14 ปี และอายุ 15-19 ปีเป็นส่วนหนึ่งในการบรรลุเป้าหมายที่ 3 ว่าด้วยการสร้างหลักประกันให้คนมีชีวิตที่มีคุณภาพและส่งเสริมสุขภาวะที่ดีของคนทุกเพศทุกวัย

สำหรับประเทศไทยที่ผ่านมาหลายมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่นอย่างจริงจัง ทำให้ในระยะ 3 ปีที่ผ่านมาอัตราการคลอดในวัยรุ่นของประเทศเริ่มลดลง โดยอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปีที่สูงสุดใน พ.ศ. 2553 และ 2554 เท่ากับ 53.4 ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี 1,000 คน ได้เริ่มลดลงเท่ากับ 51.1, 47.9 และ 44.8 ใน พ.ศ. 2556, 2557 และ 2558 ตามลำดับ¹⁹ อย่างไรก็ตามข้อมูลดังกล่าวเป็นการแสดงถึงสัดส่วนการตั้งครรรภ์หรือคลอดบุตรของแม่วัยรุ่นเมื่อเปรียบเทียบกับ การตั้งครรรภ์หรือคลอดบุตรทั้งหมด ซึ่งไม่สามารถสะท้อนปัญหาการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่นได้

อัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ 10-14 ปี และ 15-19 ปี ต่อประชากรหญิงอายุ 10-14 ปี และ 15-19 ปี 1,000 คน

¹⁹ สถิติการคลอดของแม่วัยรุ่นประเทศไทย ปี พ.ศ. 2562 โดยกรมอนามัย

อนามัย ที่มา : สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมกระทรวงสาธารณสุข

ปัญหาด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นจะส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาพ สังคมและเศรษฐกิจ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อตัววัยรุ่นเองและเด็กที่เกิดจากแม่วัยรุ่น เช่น การติดเชื้อเอชไอวี ขาดการเตรียมความพร้อมก่อนการตั้งครรภ์ เช่น การฉีดวัคซีนที่จำเป็น การตรวจคัดกรองสุขภาพก่อนการตั้งครรภ์ การขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพระหว่างการตั้งครรภ์ การเสียชีวิตของทารกในครรภ์หรือขณะคลอดทารก มีน้ำหนักตัวน้อย มีภาวะทุพโภชนาการ มีพัฒนาการช้า รวมถึงพ่อและแม่วัยรุ่นที่มีความเครียดจากการตั้งครรภ์และการไม่พร้อมมีบุตรทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งและเกิดปัญหาในครอบครัวตามมา บางรายตัดสินใจทำแท้ง เป็นต้น ทั้งหมดนี้จะทำให้เกิดผลกระทบต่อเนื่องเป็นลูกโซ่

การที่วัยรุ่นตั้งครรภ์นั้นจะทำให้เกิดผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมโดยรวม เช่น การลาออกจากโรงเรียนกลางคัน เป็นเหตุให้วัยรุ่นขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ รวมถึงขาดโอกาสในการประกอบอาชีพที่สร้างรายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงดูตนเองรวมถึงสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ทารกที่เกิดจากแม่วัยรุ่นบางรายถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับการเลี้ยงดูโดยพ่อและแม่ วัยรุ่นอย่างมีคุณภาพ ขาดความอบอุ่นและความรู้สึกมั่นคงในชีวิต เมื่อทารกเติบโตขึ้นอาจทำให้เป็นเด็กมีปัญหา ซึ่งสะท้อนว่าผลกระทบจากการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมอาจกลายเป็นวงจรที่ถ่ายทอดไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง

ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในประเทศไทย ได้แก่ การสอนเพศศึกษาแบบรอบด้าน (Comprehensive sexuality education) ที่ไม่ครอบคลุมโรงเรียนทุกแห่ง การมีปัจจัยกระตุ้นหรือยั่วยุ พฤติกรรมเสี่ยง เช่น สถานบันเทิง สื่อต่างๆ รวมทั้งภาพยนตร์ละครโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการอาศัยอยู่ในหอพักที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ประกอบกับการที่วัยรุ่นไม่เห็นความสำคัญของการป้องกันตัว หรือคุมกำเนิด และขาดทักษะการเจรจาต่อรอง (คณะกรรมการธิการการสาธารณสุข วุฒิสภา, 2554)

ตลอดระยะเวลาสิบกว่าปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีความพยายามในการตรากฎหมายเพื่อจะเป็นเครื่องมือและกลไกในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอย่างเป็นรูปธรรม จนมีพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2559 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 โดยมีสาระสำคัญ²⁰ ดังนี้

1. สถานศึกษาต้องจัดให้มีการสอนเพศวิถีศึกษาอย่างเหมาะสม จัดหาและพัฒนาผู้สอนเพศวิถีศึกษา ให้คำปรึกษาช่วยเหลือและคุ้มครองวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม รวมทั้งส่งต่อให้ได้รับสวัสดิการสังคม

2. สถานบริการสุขภาพต้องให้ข้อมูล ความรู้และจัดบริการอนามัยเจริญพันธุ์ รวมทั้งส่งต่อให้ได้รับสวัสดิการสังคม

3. สถานประกอบกิจการต้องให้ข้อมูลความรู้และส่งเสริมให้เข้าถึงบริการอนามัยเจริญพันธุ์ รวมทั้งส่งต่อให้ได้รับสวัสดิการสังคม

4. ให้มีการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

5. ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อคุ้มครองสิทธิของวัยรุ่น

● การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี

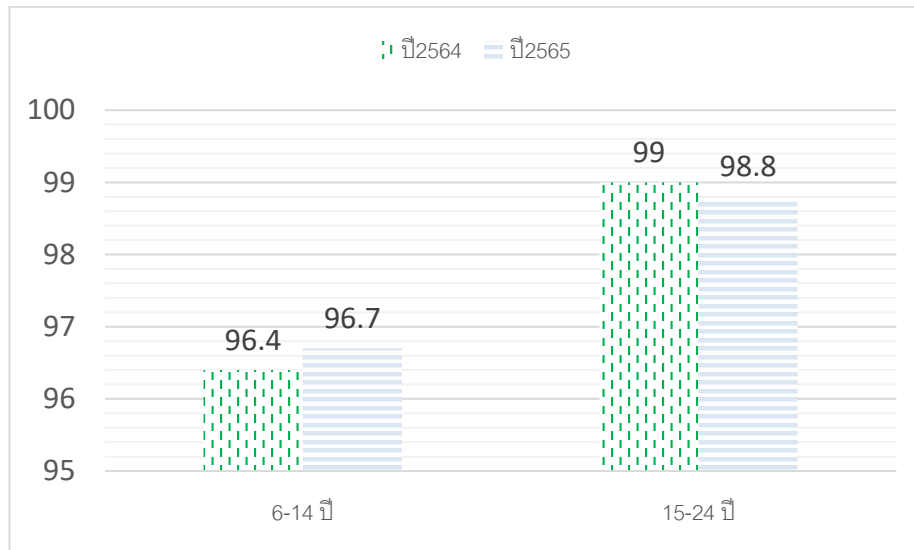
ปฏิเสธไม่ได้ว่าในยุคของการพัฒนาที่ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศก้าวหน้า เทคโนโลยีและสารสนเทศเริ่มเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตของผู้คน เด็กเองก็เช่นกัน เพราะปัจจุบันเทคโนโลยีและสารสนเทศได้รับการพัฒนาจนกระทั่งเป็นสิ่งที่ง่ายต่อการเข้าถึง และเทคโนโลยีและสารสนเทศเข้ามาสัมพันธ์กับชีวิตของเด็ก โดยเฉพาะการใช้เพื่อการสร้างความบันเทิง หรือการติดต่อสื่อสารในโลกออนไลน์ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาแนวโน้มการใช้อินเทอร์เน็ตในช่วงระหว่างปี 2561 – 2565 พบว่า ในระยะ 5 ปีนี้ ประเทศไทยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น โดยผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 56.8 ในปี 2561 (ไตรมาส 1) เป็นร้อยละ 86.6 ในปี 2565 (ไตรมาส 1) (จาก 36.0 ล้านคน เป็น 56.7 ล้านคน) ผลการสำรวจในปี 2565 (ไตรมาส 1) พบว่า มีจำนวนประชาชนอายุ 6 ปี ขึ้นไปทั้งสิ้น ประมาณ 65.4 ล้านคน ในจำนวนนี้มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 56.7 ล้านคน (ร้อยละ 86.6) โดยในเขตเทศบาล มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 27.0 ล้านคน (ร้อยละ 90.5) นอกเขตเทศบาล 29.7 ล้านคน (ร้อยละ 83.3) เมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า กรุงเทพมหานครมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสูงที่สุดคือ ร้อยละ 95.1 ส่วนภาคเหนือมีการใช้ต่ำที่สุด ร้อยละ 79.8

²⁰ สาระสำคัญ พ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น 2559 โดย สสส.

แผนภูมิ ร้อยละของประชาชนอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้อินเทอร์เน็ต จำแนกตามกลุ่มอายุ

ที่มา : สํารวจการมีกรใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2565 (ไตรมาส 1)

เมื่อพิจารณาการใช้อินเทอร์เน็ตของสองกลุ่มช่วงอายุ พบว่า ประชาชนอายุ 6 - 14 ปี ในปี 2565 มีอัตราการใช้อินเทอร์เน็ตสูงขึ้นจาก ปี 2564 ทั้งนี้ ผลกระทบทางเทคโนโลยีที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ สถานการณ์การติดยาเสพติดของเด็ก โดยข้อมูลจากกรมสุขภาพจิตมีการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เด็กผู้ชายเล่นเกมเฉลี่ย 2 ชั่วโมง 58 นาทีต่อวัน และผู้หญิงเล่นเกมเฉลี่ย 1 ชั่วโมง 49 นาทีต่อวัน ในขณะที่เด็กผู้ชายที่ติดยาเสพติดเล่นเกมเฉลี่ยสูงถึง 4 ชั่วโมง 39 นาที ต่อวัน ผู้หญิงที่ติดยาเสพติดจะเล่นเกมเฉลี่ยสูงถึง 2 ชั่วโมง 56 นาทีต่อวัน โดยที่ใช้เล่นเกมส่วนใหญ่คือ โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 88.1 รองลงมาคือเครื่องคอมพิวเตอร์ ร้อยละ 4.10 เมื่อดูที่โครงสร้างครอบครัวพบว่า ครอบครัวที่มีโครงสร้างครอบครัวแบบแห่วงกลาง หรือ Skip generation (หรือการฝากเด็กให้อยู่กับปู่ย่าตายาย) จะมีปัญหานักเรียนหรือเด็กเล่นเกมมาก (2 ชั่วโมง 39 นาทีต่อวัน) โดยที่มีจำนวนชั่วโมงการเล่นเกมที่สูงกว่าโครงสร้างครอบครัวลักษณะอื่น ซึ่งแสดงว่า เด็กยังไม่ได้รับการดูแล จะยังมีโอกาสติดยาเสพติด แต่อย่างไรก็ดี งานศึกษายังพบผลบวกในด้านอารมณ์ของเด็กจากการเล่น โดยเด็กที่เล่นเกมมากจะมีความร่าเริงมากขึ้น มีความมั่นใจในตัวเอง และมีความพึงพอใจในตัวเองสูงขึ้น นอกจากนี้ยังผ่อนคลาย การเข้าสังคม และยังสามารถฝึกภาษาให้ดีขึ้นได้

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ ยังมีผลต่อรูปแบบของความรุนแรงที่ต่อเด็กที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งนี้เมื่อพูดถึงความรุนแรงต่อเด็กอาจจะมองภาพความรุนแรงแค่เพียงความรุนแรงด้านร่างกาย การใช้คำพูดที่กระทบต่อด้านจิตใจ ความรุนแรงทางเพศ การปล่อยปละละเลย เป็นต้น แต่การกลั่นแกล้งกันในโลกไซเบอร์หรือ Cyberbullying ซึ่งเป็นการเปลี่ยนรูปแบบของการกลั่นแกล้งที่แต่เดิมจะกลั่นแกล้ง ทะเลาะเบาะแว้ง คุกคามโดยการเผชิญหน้าหรือในชีวิตประจำวัน แต่การกลั่นแกล้งกันในโลกไซเบอร์ จะเป็นการกลั่นแกล้ง ทะเลาะเบาะแว้ง คุกคามผ่านโลกเครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือโลกเสมือนจริงโดยมีอุปกรณ์สื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่ได้รับความนิยม เช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม โปรแกรมสำหรับแชท หรือเว็บไซต์ต่าง ๆ ซึ่งความรุนแรงของการกลั่นแกล้งกันในโลกไซเบอร์แม้จะไม่ได้เกิดขึ้นในชีวิตจริง แต่สามารถสร้างความรุนแรง คุกคาม กลั่นแกล้งได้ตลอดเวลา เพราะเครือข่ายสังคมออนไลน์ไม่มีเวลาเปิดปิดและการกลั่นแกล้งดังกล่าวแต่ละครั้งสามารถรับรู้ได้โดยบุคคลจำนวนมาก

สำหรับสถานการณ์การล้นแกล้งในโลกไซเบอร์ของเด็กไทยนั้น จากการสำรวจข้อมูลโดยศูนย์ประสานงานขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ (ศปอ.) หรือ โคแพท(COPAT – Child Online Protection Action Thailand) กรมกิจการเด็กและเยาวชน ร่วมกับมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ได้สอบถามกลุ่มตัวอย่างเด็กอายุระหว่าง 12-18 ปี จำนวน 14,945 คน พบว่าเด็กจำนวน 2,282 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 15 มีประสบการณ์เกี่ยวกับการล้นแกล้งรังแกทางออนไลน์หรือการกระหน่ำทางไซเบอร์ (Cyber Bullying) โดยส่วนใหญ่เด็กถูกเรียกด้วยถ้อยคำหยาบคาย ดูหมิ่น และถูกตำหนิให้ร้ายใส่ความ เป็นต้น ส่วนประเด็นการละเมิดทางเพศออนไลน์ จากการสำรวจเด็กจำนวน 2,573 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 17 พบว่าเด็กเคยมีประสบการณ์เพื่อนรุ่นพี่หรือคนอื่นที่อายุมากกว่าเข้ามาพูดคุยเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสม ส่งสื่อบลามกอนาจารมาให้ เป็นต้น จากการสำรวจดังกล่าว ทำให้เห็นว่าเด็กมีความเชื่อและพฤติกรรมออนไลน์ที่สุ่มเสี่ยงหรืออาจนำภัย มาถึงตัว นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อในภายหลัง ซึ่งอาจทำให้เด็กหวาดกลัว หวาดระแวง เกิดความเครียด อับอาย เกิดภาวะซึมเศร้า รวมถึงเสื่อมเสียชื่อเสียงในอนาคตได้

การกลั่นแกล้งกันในโลกไซเบอร์ หรือ Cyberbullying เป็นเรื่องที่ไม่สามารถมองว่าเป็นประเด็นเล็กน้อย เพราะผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ดังกล่าวนอกจากจะมีผลกระทบต่อทางด้านจิตใจของเด็ก เช่น การมองเห็นคุณค่าในตนเองลดลง การเกลียดชังตนเอง ไม่กล้าเผชิญกับผู้คน ไปจนถึงภาวะซึมเศร้า แล้วยังกระทบต่อการดำรงชีวิต พร้อมทั้งเป็นการคุกคามที่ละเมิดสิทธิของการดำรงชีวิต ไปจนกระทั่งในบางครั้งสามารถพัฒนาไปถึงระดับการสร้างระดับข้อมูลเท็จเกี่ยวกับการค้าประเวณี เพื่อให้ผู้ถูกกระทำได้รับความรู้สึกอับอายได้ เป็นต้น ดังนั้นระบบการคุ้มครองเด็กต้องมีรูปแบบการทำงานที่ต้องนำหน้าเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อเท่าทันต่อสถานการณ์เด็กที่เปลี่ยนแปลงไป

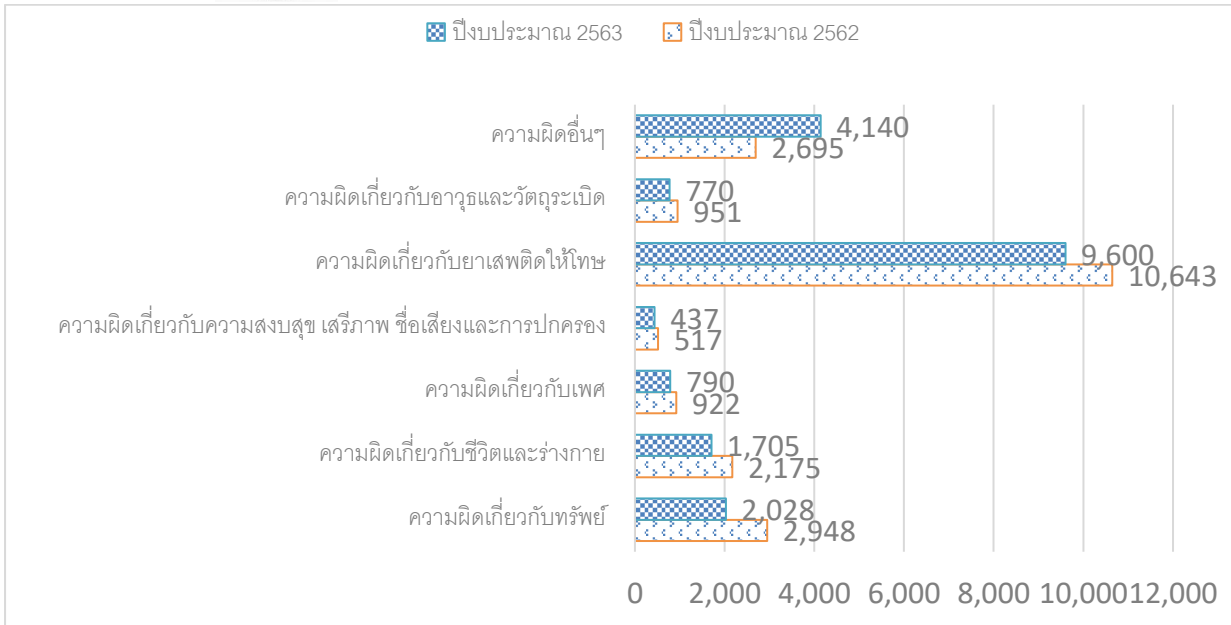
● การกระทำผิดของเด็ก

ในจำนวนคดีเด็กและเยาวชนซึ่งถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ปีงบประมาณ ปี 2563 จำนวนทั้งหมด 19,470 คดี เมื่อพิจารณาจำแนกตามอายุพบว่า คดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีอายุเกิน 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี คือ มีจำนวน 16,865 คดี คิดเป็นร้อยละ 86.62 ของคดีทั้งหมด นอกนั้น เป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีอายุ เกิน 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี จำนวน 2,605 คดี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 13.38

เพศ	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เกิน 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี	2,255	11.58	350	1.80	2,605	13.38
เกิน 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี	15,451	79.36	1,414	7.26	16,865	86.62
รวมทั้งรวม	17,706	90.94	1,764	9.06	19,470	100.00

จำนวนคดีเด็กและเยาวชนซึ่งถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ปีงบประมาณ ปี 2563 จำแนกตามอายุและเพศ

จากข้อมูลคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้น ส่วนใหญ่เป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมากที่สุด รองลงมาคือคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน และความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ตามลำดับ

ที่มา : กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์เด็ก พบว่า จำนวนคดีที่ถูกดำเนินคดีทั้งหมดในปีงบประมาณ 2563 มีจำนวนลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับปีงบประมาณ 2562 โดยจำนวนคดีที่ถูกดำเนินคดีทั้งหมดในปีงบประมาณ 2563 มีจำนวน 19,471 คดี ปีงบประมาณ 2562 มีจำนวน 20,842 คดี คิดเป็นร้อยละของการลดลงเท่ากับ 7.05

● **สถานการณ์การคุ้มครองเด็กในประเทศไทย**

นับตั้งแต่มีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาจนถึงปัจจุบัน เป็นระยะเวลา 19 ปี นับได้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กดังกล่าวเป็นเสมือนตัวกำหนดทิศทาง แนวทางการดำเนินงานเพื่อการคุ้มครองเด็ก บทบาทหน้าที่ของทุกคนและทุกภาคส่วนในการร่วมกันเพื่อการคุ้มครองเด็ก การปฏิบัติต่อเด็กอย่างเท่าเทียม และเป็นธรรม มาตรการในการคุ้มครองเด็กตลอดจนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาเด็กให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีสวัสดิภาพ และเป็นไปแต่ละช่วงวัยของเด็ก

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กมีผลบังคับใช้กับเด็กที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์เป็นกฎหมายที่ให้การคุ้มครอง ช่วยเหลือ เยียวยา แก้ไขปัญหา บำบัด ฟื้นฟูเด็ก ส่งเสริมความประพฤติเด็กที่เฝ้าต่อการพัฒนาเด็ก สาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้คือการให้ทุกคนปฏิบัติต่อเด็กโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก และไม่เลือกปฏิบัติกับเด็กอย่างไม่เป็นธรรมในทุกรณี และทั้งกำหนดมาตรฐานให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนพัฒนาเด็กให้เหมาะสมตามแต่ละช่วงวัยและความหลากหลายของเด็ก และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กให้รอดพ้นจากอันตรายต่างๆ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กยังสามารถจำแนกแนวทางในการคุ้มครองเด็กออกเป็น 3 แนวทางดังต่อไปนี้

1. แนวทางการสงเคราะห์เด็ก

เป็นการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่ตกอยู่ในสภาวะยากลำบาก เด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้า เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น หรือในกรณีครอบครัวไม่สามารถเลี้ยงดูได้ ไม่สามารถสนับสนุนต่อพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยของเด็กได้ เมื่อพบเห็นเด็กที่ควรได้รับการช่วยเหลือสงเคราะห์ พนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจหน้าที่ให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์เด็ก และครอบครัวของเด็ก

โดยในเบื้องต้น โดยจะทำการช่วยเหลือครอบครัวของเด็ก ให้สามารถเลี้ยงดูเด็ก ให้ได้ด้วยตนเองก่อนลักษณะการสงเคราะห์ก็จะเป็นทั้งการให้เงินอุดหนุน เงินทุนสำหรับผู้ประสบปัญหาทางสังคม ระดมทรัพยากรในพื้นที่ที่เอื้อต่อการคุ้มครองเด็ก เป็นต้น

หากในกรณีที่ครอบครัวของเด็กไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ หรือเด็กไม่มีพ่อแม่ผู้ปกครอง พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการช่วยเหลือเด็กได้หลายวิธี เช่น ดำเนินการให้เด็กมีครอบครัวทดแทนเพื่อเข้ารับการเป็นบุตรบุญธรรม ส่งเด็กเข้ารับการอุปการะ ในสถานสงเคราะห์เพื่อคุ้มครองและพัฒนาต่อไปตามสมควรแล้วแต่กรณี เป็นต้น

2. แนวทางการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กคือ คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กให้รอดพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจ สังคม และพัฒนาการของเด็ก โดยเด็กที่ต้องได้รับการคุ้มครองจะประกอบไปด้วยเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรง ถูกแสวงหาผลประโยชน์ ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ ถูกล่อลวงละเมิดทางเพศ ถูกกักขังให้หลุดพ้นจากอิสรภาพ โดยผู้กระทำกับเด็กไม่ได้เพียงแค่นักในครอบครัว แต่หมายรวมถึงทุกคน พร้อมทั้งการคุ้มครองเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อม หรือ สถานการณ์ที่มีความเสี่ยงต่อสวัสดิภาพของตัวเด็ก

กรณีที่พบเด็กที่ต้องได้รับการคุ้มครอง พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสวัสดิภาพให้ช่วยเหลือเด็กให้ได้รับความปลอดภัย ค้นหาข้อเท็จจริงที่มีผลต่อสวัสดิภาพเด็ก ค้นหาผลกระทบต่อตัวเด็กในทุกมิติ โดยในแนวทางการคุ้มครองเด็กมีความจำเป็นต้องมีการดำเนินการในการให้การคุ้มครองเด็กโดยการให้ทีมสหวิชาชีพเพื่อการคุ้มครอง ประเมินสภาพปัญหา วางแผนในการให้ความช่วยเหลือเด็กในทุกมิติ หากเด็กได้รับผลกระทบทางด้านร่างกายต้องได้รับการรักษา ด้านจิตใจ และด้านพฤติกรรมต้องได้รับการบำบัดฟื้นฟูเพื่อแก้ไข ให้เด็กสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติ ในทุกกระบวนการให้ความช่วยเหลือของแนวทางการคุ้มครองเด็กต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในทุกขั้นตอน เด็กมีสิทธิเลือกและตัดสินใจได้ด้วยตนเองบนฐานของการคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก

3. แนวทางการส่งเสริมสวัสดิภาพเด็ก (นักเรียนและนักศึกษา)

แนวทางดังกล่าวเป็นการมุ่งเน้นให้เกิดการส่งเสริมเด็กให้มีความประพฤติที่เหมาะสม เป็นการคุ้มครองเด็กที่มุ่งสร้างสภาพแวดล้อมให้เด็กได้รับการศึกษา การเรียนรู้โดยการส่งเสริมดังกล่าวเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง สถาบันการศึกษา รัฐ และองค์กรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม บริบทที่เอื้อต่อพัฒนาที่สมวัยของเด็ก

นอกจากนี้ ในปัจจุบันประเทศไทยมีการดำเนินการใช้ยุทธศาสตร์การคุ้มครองเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 เพื่อเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในการเป็นกรอบนโยบายและกฎหมายต่างๆโดยวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์การคุ้มครองเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 คือ (1) บุคคลในสังคมแวดล้อมเด็ก สามารถเข้าแทรกแซงให้ความช่วยเหลือในระยะเบื้องต้น และดำเนินงานป้องกันเชิงรุก รวมภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการปกป้องคุ้มครองเด็ก เพื่อให้เด็กมีสุขภาพที่ดี พัฒนาทางด้านร่างกาย จิตสังคม และพัฒนาความรู้คิด (2) มีสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและปกป้องคุ้มครองเด็ก ด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบคุ้มครองเด็กที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม กฎหมายบริบทของชุมชนและสังคมของประเทศไทย และ (3) สังคมมีเจตคติที่ดีในการปกป้องคุ้มครองเด็ก โดยยุทธศาสตร์ประกอบไปด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมพลังบุคคลในสังคมแวดล้อมเด็กให้มีความสามารถในการปกป้องคุ้มครองเด็ก โดยมีเป้าประสงค์ คือ เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมของครอบครัวและชุมชนที่มีความปลอดภัยและเป็นมิตรต่อเด็ก สามารถให้ความช่วยเหลือและปกป้องคุ้มครองเด็ก

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มพูนขีดความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพและบูรณาการการทำงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพเพื่อปกป้องคุ้มครองเด็ก โดยมีเป้าประสงค์ คือผู้ประกอบวิชาชีพสามารถปฏิบัติงานตามกฎหมายและมาตรฐานวิชาชีพ และมีการทำงานในลักษณะสหวิชาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การระดมสรรพกำลังและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายจิตอาสาภาคสังคมในการปกป้องคุ้มครองเด็ก โดยมีเป้าประสงค์ คือ เครือข่ายจิตอาสาทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองเด็ก

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การยกระดับมาตรฐานและขีดความสามารถในการจัดบริการที่สอดคล้องต่อสภาพปัญหาและความต้องการต่อเนื่องเป็นระบบและครบวงจร โดยมีเป้าประสงค์ คือ เด็กและครอบครัวได้รับบริการอย่างต่อเนื่องเป็นระบบและครบวงจรมาตรฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานการกำกับติดตามและประเมินผลการถ่ายทอดและจัดการองค์ความรู้ โดยมีเป้าประสงค์ คือ กลไกรับผิดชอบและกลไกการประสานงานในทุกระดับมีขีดความสามารถในการสนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติงานคุ้มครองเด็ก

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การสร้างความร่วมมือและกลไกการประสานงานระหว่างประเทศในการคุ้มครองเด็ก โดยมีเป้าประสงค์ คือ ประเทศในอนุภาค และภูมิภาคมีการดำเนินงานตามแผนความร่วมมือในการปกป้องคุ้มครองเด็กตามมาตรฐานสากล

จะเห็นได้ว่าสถานการณ์ในการคุ้มครองเด็กของประเทศไทยในภาพรวมสามารถจำแนกได้เป็น 3 ด้าน คือด้านกฎหมาย โดยมีกฎหมายหลักที่ใช้คือพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก ต่อมาด้านโครงการ คือเป็นโครงสร้างคณะกรรมการคุ้มครองเด็กในระดับชาติและระดับจังหวัด ในการกำกับดูแล ประสานงานความรับผิดชอบเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก พัฒนาระบบการคุ้มครองโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และสุดท้ายคือด้านระบบการให้บริการเพื่อการคุ้มครองเด็ก เป็นลักษณะของกระบวนการ การดำเนินการเพื่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับเด็กและเชื่อมประสานทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงต่อเด็ก

ภาคผนวก 4การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของแผนยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองเด็กและกรอบการพัฒนาอื่นๆ

1. World Health Organization (WHO) ได้มีการวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มด้านสุขภาพใน 100 ปี จนถึงสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอีก 9 ปีข้างหน้า (นับจากปี 2016) ภายใต้ประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจดังนี้

1) *โครงสร้างทางประชากร (Population)*

- ในปี 1955 โลกมีประชากรอยู่ทั้งสิ้น 2.8 พันล้านคน และโลกจะมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นปีละประมาณ 80 ล้าน กระทั่งภายในปี 2025 จะมีประชากรโลกอยู่ที่ประมาณ 8 พันล้านคน
- ปี 1955 ประชากรโลกส่วนใหญ่อาศัยในเขตพื้นที่นอกเมือง โดยมีผู้อาศัยพื้นที่นอกเมืองคิดเป็นร้อยละ 68 และอาศัยในเขตเมืองร้อยละ 32 แต่อย่างไรก็ตาม ประชากรมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นเพื่อเข้าอยู่อาศัยในเขตเมืองเพิ่มมากขึ้นและอยู่ในเขตพื้นที่นอกเมืองลดลง ซึ่งในปี 1995 อัตราส่วนของการอยู่อาศัยในเขตพื้นที่นอกเมืองอยู่ที่ร้อยละ 55 และพื้นที่เมืองอยู่ที่ร้อยละ 45 โดยคาดการณ์ว่าภายในปี 2025 จะกลายเป็นมีประชากรที่อาศัยในเขตพื้นที่เมืองมากกว่าพื้นที่นอกเมือง โดยคิดเป็นอาศัยพื้นที่นอกเมืองร้อยละ 41 และอาศัยในพื้นที่เมืองร้อยละ 59 ดังแผนภาพต่อไปนี้

พื้นที่ / ร้อยละต่อปี	1955	1995	2025
เขตพื้นที่นอกเมือง (Rural)	68	55	41
เขตพื้นที่เมือง (Urban)	32	45	59

- จำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 65 ปีมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยจำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 65 ปีจะเพิ่มขึ้นจาก 390 ล้านคนในปี 1998 เป็น 800 ล้านคนในปี 2025 หรือคิดเป็นร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ทั้งนี้สำหรับสัดส่วนของผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 65 ปี ต่อประชากรที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี 100 คนนั้น ในปี 1955 พบว่ามีสัดส่วน 12/100 คน และเพิ่มขึ้นในปี 1995 ที่สัดส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 65 ปีเพิ่มขึ้นเป็น 16/100 และภายในปี 2025 จะเพิ่มสูงขึ้นเป็น 31/100
- สัดส่วนประชากรสูงวัยที่ต้องการความช่วยเหลือดูแลจากวัยแรงงานจะมีเพิ่มมากขึ้น โดยจะเพิ่มจากปี 1955 ที่มีร้อยละ 10.5 ไปเป็นร้อยละ 12.3 ในปี 1995 และเพิ่มอย่างต่อเนื่องเป็นร้อยละ 17.2 ในปี 2025
- สำหรับประชากรวัยเด็กนั้น จะมีการเพิ่มขึ้นของประชากรวัยเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี ระหว่างปี 1995-2025 เพียงร้อยละ 0.25 ต่อปี ในขณะที่ประชากรสูงอายุที่มีอายุมากกว่า 65 ปีจะมีเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 2.6 ต่อปี ทั้งนี้เนื่องจากค่าเฉลี่ยของการให้กำเนิดบุตรของสตรีในวัยที่สามารถตั้งครภได้นั้นลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 1955 ค่าเฉลี่ยของการให้กำเนิดบุตรอยู่ที่ 5.0 คนต่อสตรีหนึ่งราย โดยลดลงเหลือ 2.9 คนในปี 1995 และเหลือเพียง 2.3 คนในปี 2025
- สัดส่วนของเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปีจะลดลงจากปี 1998 ที่ร้อยละ 40 เหลือร้อยละ 32 ของประชากรทั้งหมดในปี 2025

2) อายุคาดเฉลี่ย (Life expectancy)

- อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของประชากรทั่วโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 1955 อยู่ที่ 48 ปี ในปี 1995 อยู่ที่ 65 ปี และจะเพิ่มขึ้นเป็น 73 ปี ในปี 2025 ทั้งนี้ในปี 2025 จะไม่มีประเทศใดที่ประชากรมีช่วงอายุของชีวิต (Life expectancy) ต่ำกว่า 50 ปี

3) โครงสร้างตามช่วงอายุและสาเหตุสำคัญในการเสียชีวิต (Age structure of deaths and leading causes of global deaths)

- ในปี 1955 ร้อยละ 40 ของการเสียชีวิตทั้งหมดเกิดขึ้นกับเด็กเล็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีอัตราการเสียชีวิตสูงสุด สำหรับเด็กและเยาวชนวัย 5-19 ปีมีอัตราการเสียชีวิตที่ร้อยละ 10 วัยผู้ใหญ่ อายุระหว่าง 20-64 ปีอยู่ที่ร้อยละ 28 และผู้ที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปอยู่ที่ร้อยละ 21 แต่อย่างไรก็ตามในปี 1995 การเสียชีวิตในเด็กเล็กอายุต่ำกว่า 5 ปีลดลงเหลือร้อยละ 21 โดยอัตราการเสียชีวิตสูงสุดอยู่ที่กลุ่มผู้ที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปที่ร้อยละ 43 ทั้งนี้ในปี 2025 คาดว่าอัตราการเสียชีวิตในกลุ่มเด็กเล็กอายุต่ำกว่า 5 ปี และเยาวชนอายุ 5-19 ปีจะยังคงลดลงอย่างต่อเนื่อง อัตราการเสียชีวิตในกลุ่มผู้ใหญ่อายุระหว่าง 20-64 ปี ยังคงอยู่ในระดับเดิม แต่อัตราการเสียชีวิตสูงสุดจะยังคงอยู่ในกลุ่มผู้ที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปอยู่ที่ร้อยละ 63 ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ช่วงอายุ / ร้อยละการเสียชีวิต	1955	1995	2025
เด็กเล็กอายุไม่เกิน 5 ปี	40	21	8
เยาวชนอายุ 5-19 ปี	10	7	3
วัยผู้ใหญ่ อายุ 20-64 ปี	28	29	27
วัยสูงอายุที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป	21	43	63

- สำหรับสาเหตุสำคัญในการเสียชีวิตนั้นพบว่า ในปี 1997 มีผู้เสียชีวิตทั่วโลก 52.2 ล้านคน โดยสาเหตุที่ทำให้เสียชีวิตมากที่สุดคือ โรคเกี่ยวกับการติดเชื้อและปรสิตจำนวน 17.3 ล้านคน รองลงมาได้แก่ โรคเกี่ยวกับระบบไหลเวียนโลหิตจำนวน 15.3 ล้านคน โรคหลอดเลือดหัวใจตีบจำนวน 7.2 ล้านคน โรคมะเร็งจำนวน 6.2 ล้านคน โรคหลอดเลือดสมองจำนวน 4.6 ล้านคน การเสียชีวิตแรกเกิดจำนวน 3.6 ล้านคน และโรคเกี่ยวกับระบบการหายใจล้มเหลวที่มักเกิดจากปอดอุดตันเรื้อรังจำนวน 2.9 ล้านคน เป็นต้น

4) สุขภาวะของทารกและเด็กเล็ก (Health of infants and small children)

- จำนวนการเสียชีวิตของทารกและเด็กเล็กมีจำนวนลดลง จากปี 1955 ที่มีจำนวน 21 ล้านคน ลดลงเหลือ 10 ล้านคนในปี 1995 ซึ่งอัตราการเสียชีวิตของทารกต่อการเกิดรอดของทารกจำนวน 1,000 คน ในปี 1955 คิดเป็น 148 ต่อ 1,000 คน โดยมีเป้าหมายที่จะลดลงเหลือ 29 ต่อ 1,000 คนในปี 2025

- คาดการณ์ว่าในปี 2025 การเสียชีวิตของเด็กเล็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปีจะอยู่ที่ประมาณ 5 ล้าน โดยร้อยละ 97 ของเด็กเล็กที่เสียชีวิตอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งสาเหตุของการเสียชีวิตส่วนใหญ่เนื่องจากโรคติดเชื้อ เช่น โรคปอดบวม โรคท้องร่วง รวมถึงร้อยละ 50 ของการเสียชีวิตมีความเกี่ยวข้องกับภาวะทุพโภชนาการ

- นอกจากนี้ในปี 1995 พบว่า เด็กเล็กอายุต่ำกว่า 5 ปีร้อยละ 27 (168 ล้านคน) มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งอัตราการเสียชีวิตของเด็กที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์นั้นสูงกว่าเด็กที่มีน้ำหนักปกติถึง 5 เท่า

5) สุขภาวะของเด็กโตและวัยรุ่น: เด็กวัยเรียน (*Health of older children and adolescents*)

- ในศตวรรษที่ 21 หนึ่งในสิ่งที่เป็นอันตรายที่สุดต่อเด็กคือ HIV ซึ่งจะมีการระบาดอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 1997 มีเด็กที่อายุต่ำกว่า 15 ปีติดเชื้อ HIV จำนวน 590,000 คน ทั้งนี้ในช่วงของการเปลี่ยนจากความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ นั้นจะมีสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การเสียชีวิตที่เป็นเหมือนพิธีกรรมในการเปลี่ยนผ่านวัย (rites of passage) เช่น ความรุนแรงต่างๆ การกระทำคามผิดทางกฎหมาย ยาเสพติด เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อุบัติเหตุทางท้องถนน และอันตรายที่เกิดจากพฤติกรรมทางเพศ เช่น HIV และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ต่างๆ โดยเขตพื้นที่ชนบทยากจนเป็นกลุ่มที่เสี่ยงที่สุด

- ในปี 1995 มีวัยรุ่นหญิงอายุระหว่าง 15-19 ปี ตั้งครรภ์และให้กำเนิดทารก 17 ล้านคน โดยคาดว่าในปี 2025 จะมีจำนวนลดลงเป็น 16 ล้านคน ซึ่งการตั้งครรภ์และการให้กำเนิดโดยแม่วัยรุ่นนั้นเป็นสาเหตุของความเสี่ยงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อทั้งแม่และลูก ซึ่งในแต่ละปีจะมีการเสียชีวิตอันเนื่องมาจากการตั้งครรภ์และให้กำเนิดประมาณ 585,000 คน ซึ่งเป็นการเสียชีวิตที่สามารถป้องกันได้

จากข้อมูลใน “ข้อเท็จจริง 50 ประการ: สถานการณ์และแนวโน้มสุขภาพในระดับโลก ปี 1955 - 2025” โดย World Health Organization (WHO) ชำต้น สามารถสรุปสถานการณ์และแนวโน้มด้านสุขภาพใน 100 ปีแนวโน้มสถานการณ์โลกระหว่างปี 1955 - 2025 ได้ดังนี้

โลกจะมีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีโครงสร้างทางประชากรเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเป็นสังคมสูงวัย เนื่องจากกลุ่มประชากรสูงวัยที่มีอายุมากกว่า 65 ปี มีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่แนวโน้มของประชากรเกิดใหม่หรือประชากรวัยเด็กกลับเป็นไปในทางผกผัน เนื่องจากมีจำนวนการเกิดลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อจำนวนประชากรวัยแรงงานในอนาคต อีกทั้งทำให้จำนวนผู้สูงอายุพึ่งพิงต่อประชากรวัยแรงงานหนึ่งรายมีมากขึ้นด้วย มาตรการทางประชากรจึงต้องมีการรองรับการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ดังกล่าว เช่น นโยบายสนับสนุนการมีบุตร นโยบายที่ยกระดับการเกิดที่ไม่เป็นเพียงเด็กเกิดรอดแม่ปลอดภัยอย่างที่เคยเป็นมา แต่ต้องนำไปสู่การเกิดอย่างมีคุณภาพ ที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมตั้งแต่ก่อนการตั้งครรภ์ การตรวจสุขภาพก่อนการสมรส การส่งเสริมการทานโฟลิก (Folic Acid) ก่อนการตั้งครรภ์อย่างน้อย 3 เดือนเพื่อป้องกันความพิการแต่กำเนิดของทารก การส่งเสริมการให้นมแม่ การดูแลเด็กในแต่ละช่วงพัฒนาการอย่างมีคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การเป็นวัยแรงงานที่มีคุณภาพ ทั้งด้านความรู้ ความสามารถด้านอาชีพ มีพฤติกรรมสุขภาพทางกายและใจที่ดี มีการเตรียมความพร้อมในการใช้ชีวิตหลังเกษียณ จนถึงการสร้างสังคมที่เป็นมิตรและเอื้อต่อการใช้ชีวิตของประชากรสูงอายุ เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและพึ่งพาตนเองได้อย่างยาวนาน

ในด้านการคุ้มครองเด็ก พบว่า การส่งเสริมสวัสดิภาพเด็กและการคุ้มครองเด็กโดยเฉพาะเด็กกลุ่มเสี่ยงในลักษณะต่าง ๆ ยังคงเป็นประเด็นที่ต้องการการส่งเสริมและสนับสนุนผ่านมาตรการที่มีประสิทธิภาพ และความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อป้องกันและจัดการปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางประชากรผ่านนโยบายและการจัดการทั้งด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมในชุมชนแออัด เมือง ระบบการเข้าถึงสิทธิต่างๆ เช่น สิทธิในการศึกษา สิทธิในการได้อยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่สะอาดและปลอดภัย สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาลของประชากรที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดเมืองหรือคนยากจนในเขตเมือง ซึ่งหากขาดการจัดการที่ดีอาจนำไปสู่ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการเกิดโรคระบาด โรคไม่ติดต่อต่าง ๆ ปัญหาความสะอาดของอาหารและน้ำดื่ม ภาวะทุพโภชนาการของคนทุกช่วงวัย การท้องไม่พร้อม ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ รวมถึงปัญหาการไม่มีงานทำเนื่องจากขาดความรู้และทักษะฝีมือ การไร้ที่อยู่อาศัย การเร่ร่อน ปัญหาการขอทาน และความขัดแย้งอันเนื่องจากสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งแนวโน้มสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ ล้วนส่งผลกระทบต่อการใช้สิทธิของประชากรภายในประเทศทั้งสิ้น

2. Sustainable Development Goals (SDGs)

เนื่องจากเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษเพื่อเสริมสร้างมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน (Millennium Development Goals: MDGs) จำนวน 8 เป้าหมาย ที่กำหนดโดย United Nations ได้สิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2558 ทำให้มีการริเริ่มหาหรือเพื่อกำหนดวาระการพัฒนาดังต่อไปนี้ (post-2015 development agenda) ภายใต้กระบวนการที่ “การพัฒนาที่ยั่งยืน”

ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยสามัญ ครั้งที่ 70 (The 70th session of the United Nations General Assembly) ได้รับรองวาระการพัฒนาดังต่อไปนี้ ค.ศ. 2030 (The 2030 Agenda for Sustainable Development) เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2558 ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยสาระสำคัญคือ *การจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals-SDGs)* เพื่อให้ประเทศต่างๆ นำไปกำหนดเป็นชุดเป้าหมาย (a set of goals) เพื่อยุติความยากจน ปกป้องรักษาโลก และนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของทุกประเทศ ซึ่งในแต่ละเป้าหมายมีการกำหนดเป้าหมายเฉพาะเพื่อให้สามารถประสบความสำเร็จได้ภายใน 15 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2573)²¹ ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกรอบการพัฒนาดังต่อไปนี้มาโดยตลอด และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ SDGs เป็นประเด็นสำคัญที่ถูกหยิบยกนำมาใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และวางทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ด้วย²² ทั้งนี้ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้กำหนดไว้ทั้งหมดมี 17 ข้อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้²³

²¹ “Sustainable Development Goals: 17 Goals to Transform our World” United Nations

อ้างอิงใน <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/> 8th Dec, 2016.

²² อ้างอิงในเอกสาร “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน... เพื่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดี” กองแผนงานและประเมินผล กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โปรดดูเพิ่มเติมใน <http://www.pcd.go.th/file/SDGs.pdf> สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2565

²³ “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย” UN ประเทศไทย อ้างอิงใน <http://www.un.or.th/globalgoals/th/the-goals/> 8th Dec, 2016.

MDGS : 8 GOALS	SDGS : 17 GOALS
เพื่อเสริมสร้างมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน	เพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
เป้าหมายที่ 1:	No poverty ขจัดความยากจนทุกรูปแบบทุกสถานที่
เป้าหมายที่ 2:	Zero hunger ขจัดความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร ส่งเสริมเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน
เป้าหมายที่ 3:	Good health and well-being รับรองการมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคนในทุกช่วงอายุ
เป้าหมายที่ 4:	Quality education รับรองการศึกษาที่เท่าเทียมและทั่วถึง ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน
เป้าหมายที่ 5:	Gender equality บรรลุความเท่าเทียมทางเพศ พัฒนาบทบาทสตรีและเด็กผู้หญิง
เป้าหมายที่ 6:	Clean water and sanitation รับรองการมีน้ำใช้ การจัดการน้ำและสุขาภิบาลที่ยั่งยืน
เป้าหมายที่ 7:	Affordable and clean energy รับรองการมีพลังงานที่ทุกคนเข้าถึงได้ เชื่อถือได้ ยั่งยืนทันสมัย
เป้าหมายที่ 8:	Decent work and economic growth ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องครอบคลุมและยั่งยืน การจ้างงานที่มีคุณค่า
เป้าหมายที่ 9:	Industry, innovation and infrastructure พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการปรับตัวให้เป็นอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนและทั่วถึง พร้อมสนับสนุนนวัตกรรม
เป้าหมายที่ 10:	Reduced inequalities ลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ
เป้าหมายที่ 11:	Sustainable cities and communities ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัยทั่วถึง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างยั่งยืน
เป้าหมายที่ 12:	Responsible consumption and production รับรองแผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน
เป้าหมายที่ 13:	Climate action ดำเนินมาตรการเร่งด่วนเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบ
เป้าหมายที่ 14:	Life below water อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
เป้าหมายที่ 15:	Life on land ปกป้อง ป่าฟื้นฟู และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบกอย่างยั่งยืน
เป้าหมายที่ 16:	Peace and justice strong institutions ส่งเสริมสังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
เป้าหมายที่ 17:	Partnerships for the goals สร้างพลังแห่งการเป็นหุ้นส่วน ความร่วมมือระดับสากลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ทั้งนี้ ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้ง 17 ข้อ นั้น มีปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืน 5 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. ประชาชน : ขจัดปัญหาความยากจนและความหิวโหย ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม
2. ความมั่งคั่ง : ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีสอดคล้องกับธรรมชาติ
3. โลก : ปกป้องดูแลโลก ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพภูมิอากาศเพื่อคนรุ่นหลัง
4. สันติภาพ : การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
5. หุ้นส่วนความร่วมมือ : ร่วมมือและดำเนินการตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับโลก

เป้าหมายทั้ง 17 ข้อของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals-SDGs) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเป้าหมายที่ 3 (Good health and well-being: รับรองการมีสุขภาพและความ เป็นอยู่ที่ดีของทุกคนในทุกช่วงอายุ) และปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้ นับเป็นทิศทางสำคัญด้าน การพัฒนาเด็กในทุกกลุ่มเป้าหมายทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา และสิ่งแวดล้อมให้เป็น พื้นฐานที่เหมาะสมและพัฒนาไปสู่การได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทย 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)

ประเทศไทยได้มีกำหนดเป้าหมายการพัฒนาระยะยาว โดยเป็นผลมาจากสถานการณ์สำคัญหนึ่ง ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในการบริหารประเทศทั้งระบบ การปฏิวัติรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งเป็นมิติทางด้านการเมืองการปกครองที่ทำให้เกิดการ ทบหวนและปรับเปลี่ยนนโยบาย ทิศทางและกรอบการดำเนินงานของหน่วยงานราชการทุกหน่วยงาน

ภายใต้รัฐบาลดังกล่าวได้มีการกำหนดกฎหมายและข้อกำหนดต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยกฎหมายและข้อกำหนดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านการคุ้มครองเด็กมีดังนี้

ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ซึ่งมีการกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และเพื่อใช้เป็นกรอบ ในการดำเนินงานในระยะที่ 2 (ปี 2558-2559) และกรอบการปฏิรูปในระยะที่ 3 (ปี 2560 เป็นต้นไป) ของรัฐบาลปัจจุบัน²⁴ ซึ่งในการกำหนดยุทธศาสตร์แห่งชาติ 20 ปีนั้น ได้มีการวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยเสี่ยงและข้อจำกัดไว้ดังนี้²⁵

ปัจจัยสนับสนุน

1. ชุมชนมีการรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน และเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเพิ่มขึ้น
2. การมีคุณภาพที่ดีขึ้น การพัฒนาคุณธรรม สติปัญญาและใฝ่รู้ และมีสุขภาพจิตที่ดี

ปัจจัยเสี่ยงและข้อจำกัด

1. ความเข้มแข็งและเป็นธรรมทางเศรษฐกิจลดลงอย่างต่อเนื่อง

²⁴ ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) (สรุปย่อ) สืบค้นใน

http://www.nesdb.go.th/article_attach/article_file_20170106131224.pdf เข้าถึงข้อมูล 20 มิถุนายน 2565.

²⁵ ลดาวัลย์ คำภา, รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. เอกสารประกอบการบรรยาย

“ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี Sustainable Development Goals และแผนฯ 12 ของประเทศ” เวทีสาธารณะนโยบายน้ำ สกว.

ครั้งที่ 7 การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำกับยุทธศาสตร์ชาติ. วันพุธที่ 23 มีนาคม 2559 ณ โรงแรมเอทส์

กรุงเทพมหานคร

2. สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศเสื่อมโทรม
3. ความอบอุ่นในครอบครัวลดลง
4. สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลยังอยู่ในระดับที่ต้องเร่งแก้ไข

ทั้งนี้ ได้มีการวิเคราะห์สถานะของประเทศไทยด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นทิศทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ดังต่อไปนี้

ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ในช่วง 5 ทศวรรษที่ผ่านมา การพัฒนาเศรษฐกิจไทยประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ โดยธนาคารโลกได้จัดอันดับประเทศไทยเป็นประเทศรายได้ปานกลางตอนบน โดยโครงสร้างการผลิตของประเทศได้เปลี่ยนผ่านจากภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้น สอดคล้องกับระดับการพัฒนาประเทศ และมีศักยภาพที่จะได้รับการพัฒนาเพื่อสร้างฐานการผลิตสำหรับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเข้าสู่ประเทศรายได้สูงในอนาคต แต่อย่างไรก็ตาม ในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา (แผนฯ 10 และ 3 ปีแรกของแผนฯ 11) เศรษฐกิจมีการชะลอตัวลงและเริ่มแสดงให้เห็นข้อจำกัดของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และทำให้เศรษฐกิจไทยมีความเสี่ยงที่จะตกอยู่ในฐานะประเทศรายได้ปานกลางอย่างถาวรมากขึ้น โดยเฉพาะภายใต้เงื่อนไขการลดลงของกำลังแรงงาน ขาดการลงทุนที่เพียงพอ การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและการปรับโครงสร้างการผลิตล่าช้า

ด้านสังคม ในยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ได้มีการวิเคราะห์สถานการณ์ของประเทศด้านสังคมไว้ดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลงเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัย แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีปัญหาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพของประชากรในทุกช่วงวัย รวมทั้งครัวเรือนโดยเฉลี่ยมีขนาดลดลงและมีรูปแบบที่หลากหลาย
2. สถานการณ์ความยากจนมีแนวโน้มลดลง แต่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้และระหว่างกลุ่มคน
3. คนไทยมีความมั่นคงทางสังคมมากขึ้น แต่ยังมีปัญหาเชิงคุณภาพด้านสุขภาพ การเรียนรู้และคุณธรรมจริยธรรม
4. สังคมไทยเผชิญกับความเสื่อมถอยทางวัฒนธรรม และมีแนวโน้มเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมมากขึ้น
5. การคุ้มครองเด็กและปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กยังคงเป็นความท้าทายของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ต้องจัดการปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

6. ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถแก้ปัญหาและสนองตอบความต้องการของชุมชนด้วยตนเองได้ดีขึ้น

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. ทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่ถูกนำไปใช้ในการพัฒนาจำนวนมาก ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง และเกิดปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น
2. ปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มสูงขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและชุมชนเมือง ได้แก่ ปัญหาขยะมูลฝอย มลพิษทางอากาศ คุณภาพน้ำ และการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
3. ภัยพิบัติทางธรรมชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งอุทกภัยและภัยแล้งที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง และมีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตและวิถีการดำรงชีวิตของคนไทย

นอกจากปัจจัยสนับสนุน ปัจจัยเสี่ยงและข้อจำกัด รวมถึงการวิเคราะห์สถานะของประเทศไทยด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตามรายละเอียดข้างต้นแล้ว ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยังได้มีการวิเคราะห์บริบทการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศไทยในอนาคต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายในประเทศที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต

1. การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ อันเนื่องมาจากภาวะเจริญพันธุ์ที่ลดต่ำลงและส่งผลให้อัตราการเกิดลดต่ำลง ส่งผลต่อขนาดของกำลังแรงงานที่เริ่มลดลงด้วยเช่นกัน ทั้งนี้คาดว่าในปี 2583 จะมีประชากรวัยแรงงานเพียง 35.2 ล้านคน ซึ่งจะทำให้เป็นปัจจัยถ่วงให้ศักยภาพการขยายตัวของเศรษฐกิจลดลง นอกจากนี้ยังทำให้อัตราการพึ่งพิงของประชากรวัยแรงงานที่ต้องได้รับการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นด้วย

2. ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาสำคัญในสังคมไทยที่นำไปสู่ความขัดแย้งในสังคม และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ

3. ความเป็นเมือง หรือการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชนบทไปสู่ความเป็นเมืองมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายนอกที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต

1. เงื่อนไขเศรษฐกิจโลก อันได้แก่ การขยายตัวของเศรษฐกิจโลก การแข่งขันในตลาดการค้าโลก การเปิดเขตการค้าเสรี และความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์

2. การเข้าสู่สังคมสูงวัยของโลก โดยองค์การสหประชาชาติประเมินสถานการณ์ว่าในช่วงปี 2544 - 2643 จะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรโลก

3. เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ภาคธุรกิจและภาคบริการต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งส่งผลกระทบต่อรูปแบบในการดำเนินชีวิต การทำงาน ความสัมพันธ์ของคนในสังคม ตลอดจนความซับซ้อนของปัญหาทางสังคมที่จะตามมา

4. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อันเนื่องมาจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศมีความรุนแรงมากขึ้น เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงและบ่อยครั้งมากขึ้น

5. การจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในกรอบสหประชาชาติ 15 ปี ซึ่งเป็นวาระการพัฒนาของโลกภายหลัง ค.ศ. 2015

จากการวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุน ปัจจัยเสี่ยงและข้อจำกัด การวิเคราะห์สถานะของประเทศไทยด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รวมถึงบริบทที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงประเทศในอนาคตทั้งบริบทภายในและภายนอกประเทศตามรายละเอียดข้างต้นแล้ว จึงได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อเป็นทิศทางและกรอบการดำเนินงานในการขับเคลื่อนการพัฒนาไทย จำนวน 6 ด้าน ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง
2. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน
4. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันทางสังคม
5. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
6. ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

4. ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำกรอบแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 พร้อมทั้งจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทิศทางและประเด็นการพัฒนาที่ประเทศไทยควรพิจารณาให้ความสำคัญ ตลอดจนความเสี่ยงและโอกาสที่ประเทศจะต้องเผชิญในอนาคต เพื่อนำมาประมวลผลร่วมกับการศึกษาข้อเท็จจริงจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และนำไปสู่การวางกระบวนการทัศน์หลักในการสังเคราะห์ประเด็นการพัฒนาที่ประเทศ โดยในประเด็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีความเสี่ยงและโอกาสที่สำคัญดังนี้²⁶

การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีความเสี่ยงและโอกาสที่สำคัญ 6 ประการ อันเป็นผลเนื่องมาจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร การดูแลรักษาสุขภาพและการรักษาพยาบาล การขยายตัวของความเป็นเมือง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ และอนาคตของงาน ดังนี้

1) ความเสี่ยงที่คนจนจะขยับสถานะได้ยากขึ้น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัย และอัตราการพึ่งพิงที่เพิ่มสูงขึ้น จะส่งผลให้คนจนในวัยแรงงานจำเป็นต้องรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งอาจกระทบต่อแรงงานในภาคเกษตรที่มีรายได้ขึ้นอยู่กับราคาสินค้าเกษตรเป็นหลัก รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างพลิกผัน ซึ่งอาจทำให้คนจนที่ไม่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ขาดแคลนเครื่องมืออุปกรณ์ และ/หรือทักษะที่จำเป็น ขาดโอกาสในการทำงานและสร้างรายได้จนกระทบต่อเศรษฐกิจฐานะในที่สุด ขณะเดียวกัน แม้ว่าการขยายตัวของความเป็นเมืองจะเป็นการกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจในภาพรวม ทว่าอาจส่งผลลดทอนความเป็นไปได้ในการขยับสถานะของคนจนในชนบทบางส่วน จากโอกาสการทำงานและการเข้าถึงบริการสาธารณะซึ่งแตกต่างกันมากระหว่างเขตเมืองและชนบท อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงระบบความคุ้มครองทางสังคมในปัจจุบันซึ่งยังขาดการบูรณาการไม่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลง และไม่เพียงพอด้วยแล้ว การขยับสถานะของคนจนมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้ยากมากยิ่งขึ้นในระยะต่อไป

2) ความเสี่ยงต่อการเพิ่มขึ้นของความเหลื่อมล้ำ โดยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอาจนำมาซึ่งปัญหาความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) ระหว่างคนที่มีความพร้อมและคนจนส่วนใหญ่ที่ขาดแคลนทักษะที่จำเป็น วัสดุอุปกรณ์ดิจิทัล และการเข้าถึงโครงข่ายโทรคมนาคม ส่งผลให้คนจนยิ่งขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมหรือได้รับประโยชน์จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจใหม่ ๆ รวมถึงมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐ จนทำให้สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่แต่เดิมในหลากหลายมิติกลับทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ แนวโน้มการดูแลรักษาสุขภาพและการรักษาพยาบาลที่เพิ่มมากขึ้น อาจส่งผลให้โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลต่าง ๆ ปรับรูปแบบการดำเนินงานไปให้ความสำคัญกับการให้บริการทางการแพทย์เชิงพาณิชย์ และการมุ่งสู่อุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์และสุขภาพมากขึ้น ซึ่งจะกระทบต่อต้นทุนในการให้บริการและการเข้าถึงการรักษาพยาบาลในฐานะสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในกลุ่มคนจน

²⁶ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570). เข้าถึงได้ใน https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ_ฉบับที่_13.pdf สืบค้น 20 มิถุนายน 2565

3) โอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่จะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและรูปแบบของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งกระบวนการผลิต การค้า และการบริการ ไปสู่ผู้ประกอบการและประชาชนในระดับพื้นที่มากขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดการกระจายทรัพยากรและโอกาสทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับแนวโน้มเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regionalization) และการพัฒนาพื้นที่ในรูปแบบระเบียบเศรษฐกิจและเขตเศรษฐกิจพิเศษในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อรองรับกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในระดับโลก จึงเป็นโอกาสในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ซึ่งสั่งสมมาอย่างยาวนาน

4) ความเสี่ยงต่อการขยายตัวของแรงงานนอกระบบ โดยแนวโน้มอนาคตของงานและรูปแบบการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและการเพิ่มขึ้นของประชากรรุ่นใหม่ รวมถึงการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจแบบ Gig Economy จะส่งผลให้การทำงานในระยะต่อไปมีรูปแบบที่ยืดหยุ่นและหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการจ้างงานที่มีรูปแบบมาตรฐาน (NSE) อันจะนำมาซึ่งการขยายตัวของแรงงานนอกระบบแบบ Gig Workers อย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อผนวกกับแรงงานนอกระบบจำนวนมากที่มีอยู่เดิม ซึ่งส่วนใหญ่ขาดความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ที่เหมาะสม ตลอดจนเผชิญกับความไม่มั่นคงทางอาชีพแล้ว จะส่งผลให้ความมั่นคงทางรายได้ของแรงงานในภาพรวมลดลง และเกิดความจำเป็นในการพัฒนาความคุ้มครองทางสังคมให้ครอบคลุมมากขึ้นในระยะต่อไป

5) ความเสี่ยงต่อความยั่งยืนทางการคลังของระบบความคุ้มครองทางสังคม โดยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่สังคมสูงวัย ซึ่งประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สวนทางกับประชากรวัยแรงงานที่มีแนวโน้มลดลง จะส่งผลให้ภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากผู้สูงอายุมีโอกาสเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังและมีภาวะทุพพลภาพเพิ่มขึ้นตามวัย และอัตราส่วนพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อวัยแรงงานที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จึงนำมาซึ่งความต้องการงบประมาณเพื่อเป็นสวัสดิการรองรับวัยเกษียณ จนกลายเป็นความเสี่ยงทั้งในด้านความมั่นคงด้านรายได้และด้านสุขภาพ โดยเฉพาะเมื่อภาครัฐมีความสามารถในการจัดเก็บรายได้อย่างจำกัด เนื่องจากฐานการจัดเก็บภาษีแคบและสัดส่วนประชากรวัยแรงงานที่มีแนวโน้มลดลง และส่งกระทบต่อประสิทธิภาพของภาครัฐในการจัดความคุ้มครองทางสังคม ซึ่งประสบกับความท้าทายหลากหลายประการอยู่แล้วในปัจจุบัน

6) โอกาสในการลงทุนทางสังคมแบบมุ่งเป้า โดยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่เกี่ยวข้องกับบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) จะส่งผลให้ภาครัฐสามารถจัดเก็บ เชื่อมโยง และใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลประชากรที่มีอยู่ อาทิ ฐานข้อมูลของผู้มีรายได้น้อยและผู้ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลในการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ตลอดจนระบุคนจนที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วนได้อย่างแม่นยำ นำมาซึ่งโอกาสในการลงทุนทางสังคมแบบมุ่งเป้า การให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนการจัดความคุ้มครองทางสังคมที่ตรงกับบริบทความจำเป็นและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง อีกทั้งจะช่วยแก้ไขปัญหาความยากจนเรื้อรัง ความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ และความเสี่ยงที่แรงงานนอกระบบจำนวนมากต้องเผชิญได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาคผนวก 5**การวิเคราะห์การใช้จ่ายเงินของกองทุนคุ้มครองเด็กเพื่อการสนับสนุนรายบุคคลและโครงการ**

ในระหว่างปี พ.ศ. 2560-2564 กองทุนคุ้มครองเด็กได้มีการใช้จ่ายเงินของกองทุนคุ้มครองเด็กเพื่อสนับสนุนรายบุคคลและโครงการ โดยสรุปผลการดำเนินงาน ดังนี้

1. การสนับสนุนรายบุคคล พบว่า สัดส่วนการใช้จ่ายเงินของกองทุนค่อนข้างสูงและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่มีผลกระทบต่อเด็กเป็นจำนวนมาก

2. การสนับสนุนโครงการ พบว่า สัดส่วนการใช้จ่ายเงินของกองทุนค่อนข้างคงที่แต่มีแนวโน้มที่จะลดลงทุกปี เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ไม่สามารถดำเนินโครงการได้

ปี พ.ศ. 2560²⁷ พบว่า ข้อมูลการใช้จ่ายเงินกองทุนคุ้มครองเด็ก ปี 2560 ในภาพรวมสามารถเบิกจ่ายเงินได้ จำนวน 71,098,075.47 บาท คิดเป็นร้อยละ 104.75 เมื่อเทียบจากแผนที่วางไว้ จำนวน 67,988,400 บาท โดยแยกเป็น

(1) รายบุคคล จากแผนงบประมาณที่ได้รับอนุมัติประจำปีงบประมาณ 2560 จำนวน 20,000,000.00 บาท โดยมีผลการเบิกจ่ายงบประมาณกองทุนคุ้มครองเด็กประจำปีงบประมาณ 2560 จำนวน 23,821,973.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 119.11

(2) รายโครงการ จากแผนงานงบประมาณที่ได้รับอนุมัติประจำปีงบประมาณ 2560 จำนวน 36,109,000.00 บาท โดยมีผลการเบิกจ่ายงบประมาณกองทุนคุ้มครองเด็กประจำปีงบประมาณ 2560 จำนวน 35,358,499.50 บาท คิดเป็นร้อยละ 97.92

ตารางเปรียบเทียบแผน-ผลการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็ก ปี 2560

รายการ	ผลการดำเนินงาน (ณ 30 ก.ย. 2560)		เทียบเป็น % การ ใช้จ่ายเงิน
	แผน (บาท)	ผล (บาท)	
1. การสนับสนุนรายบุคคล	20,000,000.00	23,821,973.00	119.11
2. การสนับสนุนโครงการ	36,109,000.00	35,358,499.50	97.92
2. ค่าใช้จ่ายบริหารจัดการ	11,879,400.00	11,917,603.42	100.32
รวมเป็นเงิน	67,988,400.00	71,008,075.47	104.75

ปี พ.ศ. 2561²⁸ พบว่า ข้อมูลการใช้จ่ายเงินกองทุนคุ้มครองเด็ก ปี 2561 ในภาพรวมสามารถเบิกจ่ายเงินได้ จำนวน 62,813,274.28 บาท คิดเป็นร้อยละ 87.35 เมื่อเทียบจากแผนที่วางไว้ จำนวน 70,947,000 บาท โดยแยกเป็น

²⁷ รายงานการประชุมคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนคุ้มครองเด็ก ครั้งที่ 4/2560

²⁸ รายงานการประชุมคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนคุ้มครองเด็ก ครั้งที่ 10/2561

(1) **รายบุคคล** จากแผนงบประมาณที่ได้รับอนุมัติประจำปีงบประมาณ 2561 จำนวน 21,000,000.00 บาท โดยมีผลการเบิกจ่ายงบประมาณกองทุนคุ้มครองเด็กประจำปีงบประมาณ 2561 จำนวน 22,611,427.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 107.67

(2) **รายโครงการ** จากแผนงานงบประมาณที่ได้รับอนุมัติประจำปีงบประมาณ 2561 จำนวน 36,100,000.00 บาท โดยมีผลการเบิกจ่ายงบประมาณกองทุนคุ้มครองเด็กประจำปีงบประมาณ 2561 จำนวน 28,298,391.50 บาท คิดเป็นร้อยละ 78.39

ตารางเปรียบเทียบแผน-ผลการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็ก ปี 2561

รายการ	ผลการดำเนินงาน (ณ 30 ก.ย. 2561)		เทียบเป็น % การ ใช้จ่ายเงิน
	แผน (บาท)	ผล (บาท)	
1. การสนับสนุนรายบุคคล	21,000,000.00	22,611,427.00	107.67
2. การสนับสนุนโครงการ	36,100,000.00	28,298,391.50	78.39
3. ค่าใช้จ่ายบริหารจัดการ	13,847,000.00	11,061,337.28	79.88
รวมเป็นเงิน	70,947,000.00	61,971,155.28	87.35

ปี พ.ศ. 2562²⁹ พบว่า **ข้อมูลการใช้จ่ายเงินกองทุนคุ้มครองเด็ก ปี 2562** ในภาพรวมสามารถเบิกจ่ายเงินได้ จำนวน 55,764,970.19 บาท คิดเป็นร้อยละ 93.28 เมื่อเทียบจากแผนที่วางไว้ จำนวน 59,780,000 บาท โดยแยกเป็น

(1) **รายบุคคล** จากแผนงบประมาณที่ได้รับอนุมัติประจำปีงบประมาณ 2562 จำนวน 18,892,310.00 บาท โดยมีผลการเบิกจ่ายงบประมาณกองทุนคุ้มครองเด็กประจำปีงบประมาณ 2562 จำนวน 20,306,143.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 107.48

(2) **รายโครงการ** จากแผนงานงบประมาณที่ได้รับอนุมัติประจำปีงบประมาณ 2562 จำนวน 31,465,730.00 บาท โดยมีผลการเบิกจ่ายงบประมาณกองทุนคุ้มครองเด็กประจำปีงบประมาณ 2562 จำนวน 28,595,856.32 บาท คิดเป็นร้อยละ 90.88

ตารางเปรียบเทียบแผน-ผลการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็ก ปี 2562

รายการ	ผลการดำเนินงาน (ณ 30 ก.ย. 2562)		เทียบเป็น % การ ใช้จ่ายเงิน
	แผน (บาท)	ผล (บาท)	
1. การสนับสนุนรายบุคคล	18,892,310.00	20,306,143.00	107.48
2. การสนับสนุนโครงการ	31,465,730.00	28,595,856.32	90.88
3. ค่าใช้จ่ายบริหารจัดการ	9,421,960.00	7,457,270.87	72.84
รวมเป็นเงิน	59,780,000.00	55,764,970.19	93.28

²⁹ รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็ก ครั้งที่ 8/2562

ปี พ.ศ. 2563³⁰ พบว่า ข้อมูลการใช้จ่ายเงินกองทุนคุ้มครองเด็ก ปี 2563 ในภาพรวมสามารถเบิกจ่ายเงินได้ จำนวน 30,297,327.32 บาท คิดเป็นร้อยละ 99.66 เมื่อเทียบกับแผนที่วางไว้ จำนวน 30,400,000 บาท โดยแยกเป็น

(1) รายบุคคล จากแผนงบประมาณที่ได้รับอนุมัติประจำปีงบประมาณ 2563 จำนวน 11,178,512.00 บาท โดยมีผลการเบิกจ่ายงบประมาณกองทุนคุ้มครองเด็กประจำปีงบประมาณ 2563 จำนวน 11,075,890.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 99.08

(2) รายโครงการ จากแผนงานงบประมาณที่ได้รับอนุมัติประจำปีงบประมาณ 2563 จำนวน 12,307,885.00 บาท โดยมีผลการเบิกจ่ายงบประมาณกองทุนคุ้มครองเด็กประจำปีงบประมาณ 2563 จำนวน 12,307,835.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 100

ตารางเปรียบเทียบแผน-ผลการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็ก ปี 2563

รายการ	ผลการดำเนินงาน (ณ 30 ก.ย. 2563)		เทียบเป็น % การ ใช้จ่ายเงิน
	แผน (บาท)	ผล (บาท)	
1. การสนับสนุนรายบุคคล	11,178,512.00	11,075,890.00	99.08
2. การสนับสนุนโครงการ	12,307,885.00	12,307,835.00	100
3. ค่าใช้จ่ายบริหารจัดการ	6,913,603.00	6,913,602.32	100
รวมเป็นเงิน	59,780,000.00	55,764,970.19	99.66

³⁰ รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็ก ครั้งที่ 5/2563

ปี พ.ศ. 2564³¹ พบว่า ข้อมูลการใช้จ่ายเงินกองทุนคุ้มครองเด็ก ปี 2564 ในภาพรวมสามารถเบิกจ่ายเงินได้ จำนวน 41,875,268.85 บาท คิดเป็นร้อยละ 96.23 เมื่อเทียบกับแผนที่วางไว้ จำนวน 41,910,000.00 บาท โดยแยกเป็น

(1) รายบุคคล จากแผนงบประมาณที่ได้รับอนุมัติประจำปีงบประมาณ 2564 จำนวน 28,287,275.00 บาท โดยมีผลการเบิกจ่ายงบประมาณกองทุนคุ้มครองเด็กประจำปีงบประมาณ 2564 จำนวน 27,613,200.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 97.62

(2) รายโครงการ จากแผนงานงบประมาณที่ได้รับอนุมัติประจำปีงบประมาณ 2564 จำนวน 8,247,000.00 บาท โดยมีผลการเบิกจ่ายงบประมาณกองทุนคุ้มครองเด็กประจำปีงบประมาณ 2564 จำนวน 7,364,232.93 บาท คิดเป็นร้อยละ 89.30

ตารางเปรียบเทียบแผน-ผลการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็ก ปี 2564

รายการ	ผลการดำเนินงาน (ณ 30 ก.ย. 2564)		เทียบเป็น % การใช้จ่ายเงิน
	แผน (บาท)	ผล (บาท)	
1. การสนับสนุนรายบุคคล	28,287,275.00	27,613,200.00	97.62
2. การสนับสนุนโครงการ	8,247,000.00	7,364,232.93	89.30
3. ค่าใช้จ่ายบริหารจัดการ	5,375,725.00	5,353,017.85	99.58
รวมเป็นเงิน	41,910,000.00	41,875,268.85	96.23

³¹ รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็ก ครั้งที่ 8/2564